

**Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds
voor het
Levensmiddelenbedrijf**

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het
Levensmiddelenbedrijf
Postbus 4471, 6401 CZ Heerlen
E-mail info@bpfl.nl
Internetsite www.bpfl.nl

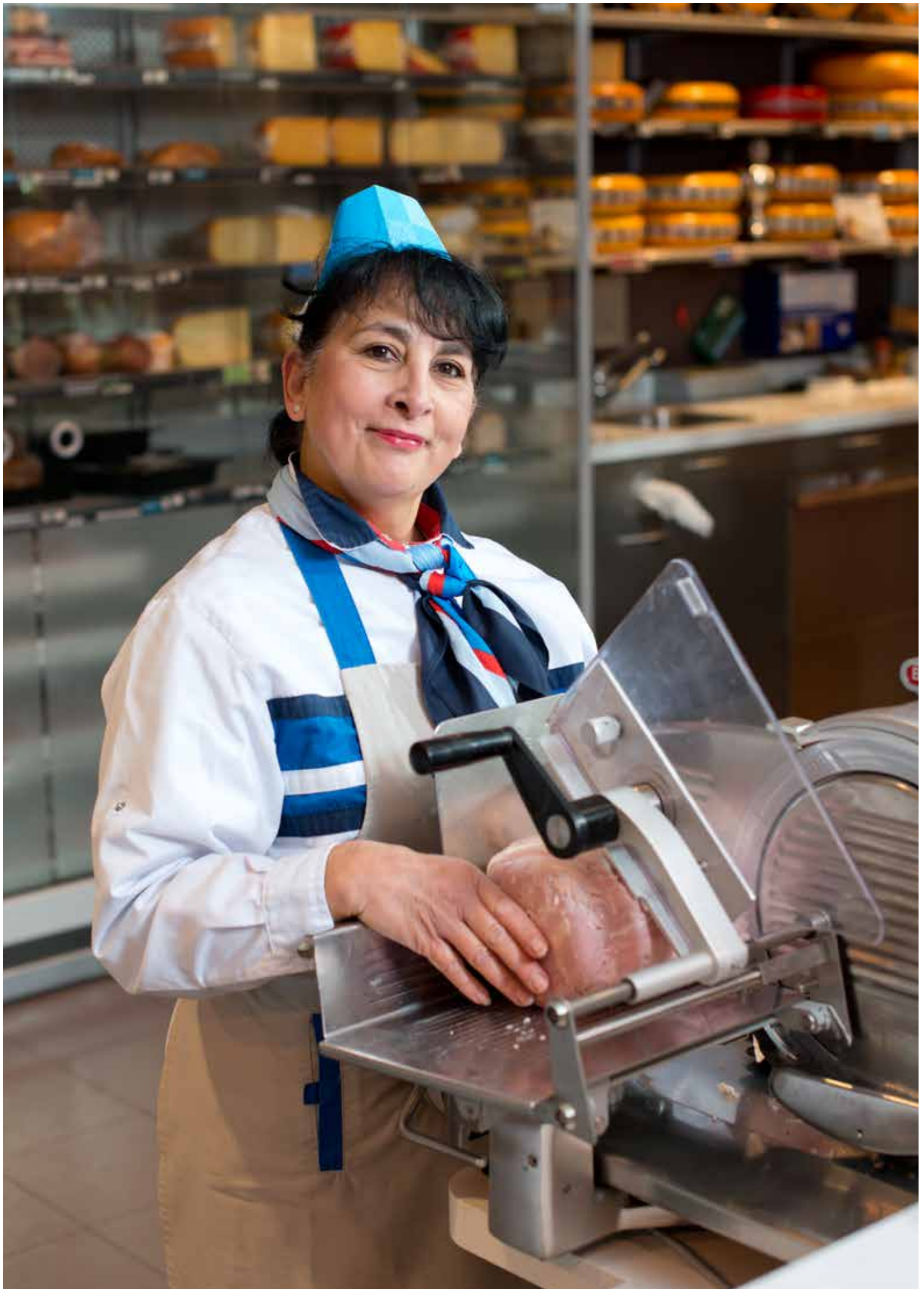
Ingeschreven in het Handelsregister van de
de Kamer van Koophandel onder nummer 41178959

Jaarverslag 2020
Verslag over het boekjaar
1-1-2020 t/m 31-12-2020

Inhoud

	Pagina		Pagina
Voorwoord	5	Jaarrekening	
Meerjarenoverzicht	7	Balans per 31 december	80
Verslag van het bestuur		Staat van baten en lasten	82
Het pensioenfonds	9	Kasstroomoverzicht	85
Pensioenregeling 2020	12	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	86
Financiële positie van het fonds	12	Toelichting op de balans per 31 december	95
Beleggingen	18	Toelichting op de staat van baten en lasten	106
Kosten vermogensbeheer	23	Risicoparagraaf	115
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	27	Gebeurtenissen na balansdatum	125
Communicatie	33	Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur	126
Externe ontwikkelingen	34	Goedkeuring van de jaarrekening door de Raad van Toezicht	127
Governance	37	Overige gegevens	
Uitbesteding	51	Resultaatbestemming	129
Integraal risicomanagement	53	Actuariële verklaring	130
Vooruitblik 2021	60	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	132
Rapport Raad van Toezicht		Bijlagen	
Rapport RvT	63	Relevante nevenfuncties bestuursleden en raad van toezicht	141
Reactie van het bestuur	71		
Verslag verantwoordingsorgaan			
Oordeel VO	73		
Reactie van het bestuur	77		

Voorwoord

Voor u ligt het verslag over 2020 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf (hierna: het fonds).

Ontwikkeling financiële positie van het fonds

Het afgelopen jaar heeft grotendeels in het teken gestaan van COVID-19. De diverse maatregelen die zijn genomen tegen de verspreiding van het virus hebben grote gevolgen op het leven van de mensen en op bedrijven.

De dekkingsgraad van het fonds heeft gedurende 2020 sterk gefluctueerd. De beleidsdekkingsgraad was eind 2019 reeds gedaald naar 94,5%. Eind 2020 was deze gedaald naar 84,7%. De actuele dekkingsgraad daalde in dezelfde periode van 94,6% naar 88,2%. In oktober 2020 stond de actuele dekkingsgraad op een laagste punt van 82,0%. Met name de (steeds lagere) rente en de COVID-19 crisis waren de oorzaak van deze ontwikkelingen van de financiële positie van het fonds.

Uitgaande van de actuele dekkingsgraad op 31 december 2020 zal in 2021 verlaging van de pensioenen aan de orde zijn. Dit was in 2019 reeds de aanleiding voor het bijeenroepen van het crisisteam van het fonds. Op advies van het crisisteam heeft de Beleggingsadviescommissie onderzocht in hoeverre ingrijpen in het strategische beleid van het fonds nodig was. Na advies van de Beleggingsadviescommissie heeft het bestuur besloten om vast te blijven houden aan de lange termijn beleggingsovertuigingen (incl. rente-overtuigingen) en is het gevoerde strategische beleggingsbeleid voortgezet. Tevens is het bestuur tot de conclusie gekomen dat de financiële positie van het fonds aanleiding geeft om de financiële opzet van het fonds nader te onderzoeken en te herijken.

Vanwege de overheidsmaatregelen om de verspreiding van het COVID-19 virus te beperken, zijn vanaf maart 2020 de vergaderingen van het fonds op afstand gehouden, om de besluitvorming zoveel mogelijk doorgang te laten vinden. Dat geldt ook voor de contacten met adviseurs, de toezichthouder en de uitvoerders. Het fonds heeft maatregelen getroffen om in geval van calamiteiten bestuurlijke continuïteit te waarborgen. Het bestuur heeft kennis genomen van de maatregelen die de uitvoerders hebben genomen om de continuïteit van hun diensten te waarborgen. Het bestuur heeft ondanks het digitaal vergaderen en ontmoeten geenszins het beeld dat de voortgang van alle relevante onderwerpen en acties door COVID-19 enig oponthoud heeft gegeven. De onrust op de financiële markten heeft vanaf maart 2020 gevolgen gehad voor de dekkingsgraad van het fonds. Het fonds heeft de betalingstermijn voor de premies niet verruimd, maar heeft zich coulant opgesteld bij de diverse verzoeken om betalingsregelingen.

Er is de afgelopen jaren alles aangedaan om de financiële positie van het fonds te herstellen. De pensioenen zijn enkele jaren niet verhoogd en het fonds heeft de perioden voor herstel in het herstelplan met twee jaar verlengd om binnen de termijn van het herstelplan te kunnen herstellen. Toch is dat niet genoeg gebleken en moeten we nu ingrijpen om straks alle pensioenen te kunnen blijven betalen. Dat betekent dat de pensioenen per 31 december 2021 met 0,85% omlaag gaan.

Overleg met sociale partners

Gedurende het boekjaar heeft op meerdere momenten intensief overleg plaatsgevonden met sociale partners over met name de financiering van de regeling. Door de lage rente wordt inkoop van nieuwe pensioenaanspraken steeds duurder. De premie is ontoereikend om nieuwe pensioenaanspraken tegen de wettelijk voorgeschreven renteniveaus in te kunnen kopen. Dit betekent dat de dekkingsgraad als gevolg van nieuwe inkoop in 2020 is gedaald met circa 1,3%-punt.

Ofschoon de premie in 2020 nog voldeed aan de wettelijke eisen, is het fonds van mening dat dit niveau van financiering niet jarenlang kan worden volgehouden. Om die reden is ook in 2020 uitgebreid met sociale partners gesproken over de pensioenregeling en premie voor 2021. In 2020 bleven de pensioenregeling en de premie voor 2020 nog ongewijzigd, maar met ingang van 2021 is een stijging van de premie naar 27,6% (2020: 20,6%) onvermijdelijk en gaat het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen omlaag naar 1,5% (2020: 1,768%).

Nieuw pensioenstelsel

Naast COVID-19 en de financiële positie van het fonds is in 2020 ook aandacht besteed aan het nieuwe pensioenstelsel en is de stuurgroep nieuw pensioenstelsel aan de slag gegaan. Ons fonds is op diverse vlakken actief betrokken geweest in het traject van de concept wetgeving. Op 16 december 2020 is de conceptwetgeving van het nieuwe pensioenstelsel bekend gemaakt en in de loop van 2021 zal hier verdere invulling voor het fonds aan worden gegeven.

Dankwoord

Wij willen iedereen die zich heeft ingezet voor het fonds, waaronder de leden van de raad van toezicht, de leden van het verantwoordingsorgaan, de sociale partners die betrokken zijn bij het fonds en alle bij het fonds betrokken adviseurs, uitvoerders en medewerkers van het bestuursbureau bedanken voor hun grote inzet, betrokkenheid en samenwerking in het afgelopen jaar.

Mevrouw F. Mulder
Werkgeversvoorzitter

De heer H.B.M. Grutters
Werknemersvoorzitter

Meerjarenoverzicht

	2020	2019	2018	2017	2016
Aantallen					
Actieve deelnemers, exclusief arbeidsongeschikten	97.396	92.933	89.145	86.509	83.922
Actieve deelnemers, arbeidsongeschikten	3.324	3.020	2.977	2.480	2.363
Gewezen deelnemers	244.460	236.959	223.712	199.674	186.621
Pensioengerechtigden met uitkering	21.986	20.507	19.519	18.069	15.817
Pensioengerechtigden niet opgevraagd pensioen	2.420	2.260	1.725	1.533	1.399
Totaal aantal deelnemers	369.586	355.679	337.078	308.265	290.122
Werkgevers	3.518	3.332	3.443	3.505	3.403
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Toeslagen/verlagingen					
Toeslagverlening/verlagingen actieven	-0,85% ¹⁾	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Toeslagverlening/verlagingen inactieven	-0,85% ¹⁾	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Beleggingen					
Beleggingen ²⁾	7.712.366	6.953.068	5.837.325	5.776.166	5.172.174
Beleggingsopbrengsten ³⁾	618.094	988.377	-57.293	247.388	522.359
Rendement (inclusief rente-overlay)	8,8%	17,0%	-0,9%	4,5%	12,0%
Benchmarkrendement (inclusief rente-overlay)	8,9%	17,2%	-1,7%	4,4%	11,2%
Z-score	0,37	0,46	0,43	0,16	-0,08
Performancetoets	1,88	1,90	1,52	1,13	0,77
Reserves					
Gebonden reserve	1.458.132	1.356.329	1.167.399	1.245.084	1.159.982
Bestemmingsreserve AOP	23.728	23.430	23.318	23.318	21.358
Beleidsreserve	-2.519.635	-1.780.319	-1.263.056	-1.015.177	-1.205.340
Totaal reserves	-1.037.775	-400.560	-72.339	253.225	-24.000

1) Deze verlaging is reeds verwerkt in de technische voorzieningen per 31 december 2020. De pensioenverlaging wordt administratief echter pas op 31 december 2021 in de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten verwerkt. Gepensioneerden ontvangen dus voor het eerst in januari 2022 een lagere pensioenuitkering.

2) Inclusief liquide middelen beschikbaar voor beleggingen en derivaten opgenomen op de passiva zijde van de balans. Voor meer informatie wordt verwezen naar de toelichting op de balans.

3) Betreft directe en indirecte beleggingsopbrengsten onder aftrek van kosten vermogensbeheer.

	2020	2019	2018	2017	2016
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	8.820.550	7.407.566	5.954.481	5.548.034	5.224.867
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	11.459	10.653	8.368	7.752	6.483
Totaal technische voorzieningen	8.832.009	7.418.219	5.962.849	5.555.786	5.231.350
Langlopende schulden (Spaarfonds gemoedsbezwaarden)	323	0	0	0	0
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	224.227	192.799	190.689	175.737	173.524
Pensioenuitkeringen					
Uitkeringen	66.624	62.291	60.172	58.792	50.572
Afkoopsommen	4.690	3.269	2.709	12.535	9.867
	71.314	65.560	62.881	71.327	60.439
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Pensioenvermogen	7.794.234	7.017.659	5.890.510	5.809.011	5.207.350
Pensioenverplichtingen	8.832.009	7.418.219	5.962.849	5.555.786	5.231.350
Dekkingsgraad ¹⁾	88,2% ²⁾	94,6%	98,8%	104,6%	99,5%
Beleidsdekkingsgraad	84,7%	94,5%	103,4%	103,3%	95,5%
Vereiste dekkingsgraad	116,5%	118,3%	119,6%	122,4%	122,2%

1) De aanwezige dekkingsgraad wordt berekend door het pensioenvermogen te delen door de pensioenverplichtingen.

2) De dekkingsgraad vóór verlagings bedraagt 87,5%.

Verslag van het bestuur

Het pensioenfonds

Statutaire doelstelling

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf ('het fonds') voert de pensioenregeling uit voor werknemers, gewezen werknemers en hun nabestaanden en werkgevers, die is vastgelegd in het pensioenreglement en volgens de statuten. De pensioenaanspraken worden gefinancierd met bijdragen van werknemers en werkgevers. Het ingelegde geld wordt belegd. De pensioenregeling voorziet voor alle deelnemers in een ouderdomspensioen, een partnerpensioen en een wezenpensioen.

Het bestuur heeft de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, zoals bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet vastgesteld en vastgelegd in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN). Bij de toetsing van de opdrachtaanvaarding voor de uitvoering van de pensioenregeling zijn deze door het bestuur als uitgangspunt genomen.

Naam en vestigingsplaats

Het fonds is opgericht op 1 november 1968 en is statutair gevestigd in Utrecht. Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Utrecht onder nummer 41178959 en is lid van de Pensioenfederatie. Eind 2018 heeft het bestuur besloten om de statuten van het fonds aan te passen en deze in lijn te brengen met wijzigingen voortvloeiend uit wet- en regelgeving. De laatste statutenwijziging is notarieel verleden op 5 maart 2019.

Verplichtstelling

Het fonds is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds. Die status ligt vast in de beschikking, nr. 63663, d.d. 23 oktober 1968, afgegeven door de Minister van Sociale Zaken en is voor het laatst gewijzigd bij beschikking van 9 november 2017 (Staatscourant nr. 64797). De verplichtstelling geldt voor werknemers van 21 tot 68 jaar. Het bestuur voert een actief handhavingsbeleid. Dit wordt uitgevoerd door AZL waarbij op gestructureerde en niet gestructureerde wijze onderzoek wordt gedaan naar nieuwe en bestaande werkgevers.

Handhaving verplichtstelling

Werkgevers die onder de verplichtstelling vallen, moeten zich aanmelden bij het fonds. Daarnaast heeft het fonds de plicht naar de aangesloten deelnemers, werkgevers en andere belanghebbenden om de verplichtstelling te handhaven. Het fonds voert daarom een actief handhavingsbeleid. In het project nazorg is in mei 2020 voor een groot aantal ondernemingen collectief de soort aansluiting gewijzigd naar 'geen personeel'.

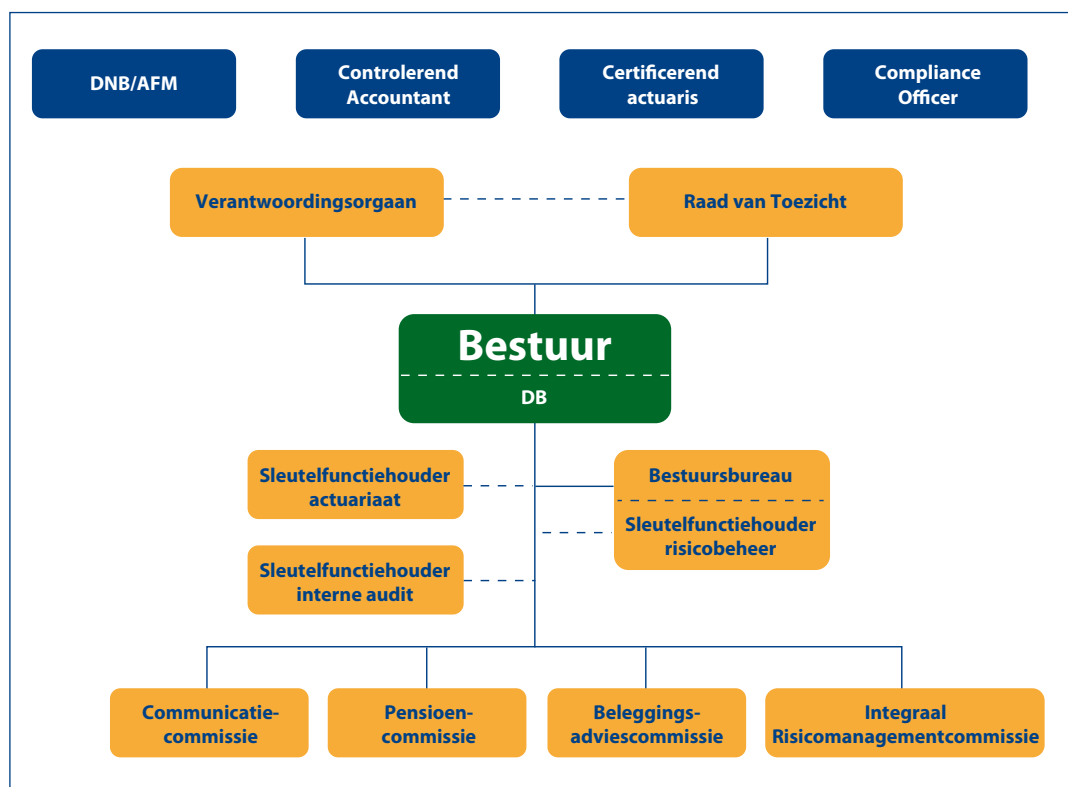
Online winkelen en met name van voedingswaren is een opkomend fenomeen. Het fonds heeft vastgesteld dat ook de online supermarkten voor zover het supermarktactiviteiten betreft onder de verplichtstelling vallen. Zodra er sprake is van fysieke en of virtuele inrichting is er sprake van een verplichte aansluiting.

Aan het einde van het verslagjaar 2020 zijn meer ondernemingen verplicht aangesloten bij het fonds dan eind 2019. In totaal waren er eind 2020 3.518 ondernemingen verplicht aangesloten bij het fonds. Van deze ondernemingen zijn 41 ondernemingen vrijwillig aangesloten bij het fonds.

Totale toename deelnemers Bpf Levensmiddelen 2020

Het totaal aantal actieve deelnemers (inclusief de arbeidsongeschikten) is in het verslagjaar toegenomen van 95.953 tot 100.720.

Organogram

Missie, visie en strategie

Missie

De missie van het fonds is het zorgdragen voor een goede, duurzame en kosten-efficiënte uitvoering van de door sociale partners in de levensmiddelenbranche overeengekomen pensioenregeling met inachtneming van de eigen verantwoordelijkheden van het fonds.

Tot de eigen verantwoordelijkheden worden in elk geval gerekend:

- Het voeren van evenwichtig beleid in het belang van alle belanghebbenden;
- Voldoen aan wet- en regelgeving;
- Financieel solide beleid; waaronder het strategisch beleggingsbeleid en het borgen van een stabiele kostendekkende premie;
- Communicatie met belanghebbenden;
- Uitvoering van de regeling;
- Adequaat risicomanagement.

Ontleend aan de missie ligt de ambitie van het fonds in het zorgdragen voor een optimaal draagvlak en vertrouwen opdat werkgevers en werknemers het fonds zien als preferred supplier voor de oudedagsvoorziening in de levensmiddelenbranche. Centraal in het handelen, staan de normen, waarden en overtuigingen van het fonds. Die zijn vertaald in de kernwaarden goed, duurzaam en kostenefficiënt. In de communicatie vindt het fonds de waarde 'persoonlijk' belangrijk.

Goed: We communiceren eerlijk, direct en persoonlijk. We zijn open en transparant. We geven de juiste informatie, zijn volledig in onze communicatie, verstrekken onze communicatie op tijd zodat we voldoen aan wettelijke termijnen en op een adequaat moment zodat het aansluit bij de behoefte van de ontvanger.

Duurzaam: We zijn een digitaal pensioenfonds. Zo veel als mogelijk communiceren we digitaal. We hebben een doorlopende campagne om emailadressen te krijgen van deelnemers en gepensioneerden. Als we geen emailadres hebben, dan sturen we notificaties dat er berichten in de 'mijnomgeving' staan. Alleen als het wettelijk niet anders mogelijk is, communiceren we op papier en per fysieke post. Ook wordt onder duurzaam zowel maatschappelijk verantwoord beleggen als ook continuïteit kunnen bieden verstaan.

Kosten-efficiënt: Zoveel als mogelijk moet met de ingelegde premie pensioen worden opgebouwd. Bij communicatievoorstellen wordt daarom altijd goed rekening gehouden met de kosten. Dit gaat echter niet ten koste van het goed en adequaat informeren van onze werkgevers, gepensioneerden en deelnemers.

Visie

Het fonds heeft tot doel het verlenen van pensioenen aan de deelnemers, de gewezen deelnemers, alsmede aan hun nagelaten betrekkingen. Hierbij streeft het fonds naar een zo goed mogelijk nominaal pensioen dat past binnen de fiscale kaders en het beschikbare premiebudget. Daarnaast tracht het fonds de nominale pensioenen zo veel als mogelijk waardevast te houden.

Strategie

Het fonds tracht dit doel te bereiken door:

- Premie te innen bij de aangesloten ondernemingen, deze gelden te beleggen en te beheren en daaruit uitkeringen toe te kennen bij ouderdom, overlijden, en arbeidsongeschiktheid, een en ander overeenkomstig de regels gesteld in het uitvoeringsreglement dan wel het pensioenreglement;
- Andere wettige middelen, die tot het bereiken van het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Het algemene uitgangspunt van het beleid op langere termijn is om de pensioenregeling onder een breed scala van omstandigheden overeenkomstig de ambitie uit te voeren met als inzet het realiseren van een zo stabiel mogelijke uitkering en een stabiel premieniveau. Daarbij weegt het bestuur van het fonds de belangen van de deelnemers, de gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, de pensioengerechtigden en de werkgevers voortdurend evenwichtig af. Voor de wijze waarop het fonds zijn doelstellingen operationaliseert en zijn risicohouding bepaalt, wordt verwezen naar de volgende hoofdstukken.

Pensioenregeling 2020

De pensioenregeling van het fonds zag er op 31 december 2020 op hoofdlijnen als volgt uit:

Regeling voor werknemers

Pensioensysteem	Geïndexeerd middelloon
Pensioen richtleeftijd	68 jaar
Opbouw% ouderdomspensioen	1,768%
Opbouw% partnerpensioen	1,238%
Partnerpensioen	Opbouwbasis
Maximum pensioengevend loon	€ 57.214,00
Franchise	€ 15.261,00
Maximum pensioengrondslag	€ 41.953,00
Pensioenpremie	20,6% van de pensioengrondslagsom

NB: In het verslagjaar 2020 is besloten om de pensioenregeling te wijzigen. Per 1 januari 2021 bedraagt het opbouwpercentage ouderdomspensioen 1,5%, het opbouwpercentage partnerpensioen 1,05% en de pensioenpremie 27,6% van de nieuwe pensioengrondslag. Een verhoging ten opzichte van 2020 met 7%-punt op totaal niveau. Per 1 januari 2021 bedraagt het maximum pensioengevend loon € 58.311,00, blijft de franchise op jaarbasis € 15.261,00 en bedraagt de maximum pensioengrondslag € 43.050,00.

VPL-regeling

Naast bovenstaande regeling voerde het fonds een voorwaardelijke overgangsregeling (VPL-inkoopregeling) uit. Deze regeling is door sociale partners afgesproken en gold (onder voorwaarden) voor mensen die al vóór 2006 in dienst waren. Deze regeling is eind 2020 beëindigd. Dat betekent dat er geen premie meer voor hoeft te worden betaald. Voor diegene die recht hadden op een VPL wordt in 2021 voor de laatste keer het pensioen aangevuld. Dit is verwerkt in de jaarrekening 2020.

Voor de actuele pensioenreglementen wordt verwezen naar de website van het fonds: www.bpfl.nl

Financiële positie van het fonds

De gevolgen van COVID-19

COVID-19 heeft grote impact op de financiële markten in 2020. Zo daalde op de vastrentende markten de rente op 20 jaars euro swaps gestaag van 0,6% aan het begin van 2020 naar ongeveer 0,0% aan het eind van het jaar. Op de wereldwijde aandelenmarkten wist de MSCI World index in lokale valuta na een correctie van ongeveer 20% in het eerste kwartaal vervolgens goed te herstellen om vervolgens het jaar met een positief jaarrendement van ruim 13% af te sluiten. Uitgedrukt in euro was dit jaarrendement echter wat lager (ruim 6%) door de appreciatie van de euro. Deze ontwikkeling op de financiële markten werden ook gereflecteerd in het verloop van de dekkingsgraad van het fonds. Waar in het eerste kwartaal een sterke daling optrad tot ongeveer 82% door de gedaalde rente en de correctie op de aandelenmarkten, wist deze aan het eind van het jaar te herstellen tot ongeveer 87,5% vooral onder invloed van het gunstige sentiment op de aandelenbeurzen.

Samen met de beleggingsadviescommissie heeft het bestuur de ontwikkelingen op de financiële markten nauwgezet gemonitord. Ook werd frequent overleg gevoerd met de sleutelfunctiehouder Risicobeheer en de vermogensbeheerder(s). Daar waar nodig werd tijdig actie ondernomen om de effecten van COVID-19 te beheersen. De bij het fonds aangesloten werkgevers hebben hun bedrijfsactiviteit in de levensmiddelensector, deze is in het algemeen niet in negatieve zin geraakt door de COVID-19 crisis. Hierdoor zijn geen bijzondere maatregelen nodig geweest.

Beleidsdekkingsgraad

Sinds de invoering van het nFTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor bepaalde beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en wordt daarmee minder beïnvloed door uitschieters. Alle beleidsmaatregelen moeten gebaseerd zijn op deze beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad van het fonds bedroeg ultimo 2020 84,7% (ultimo 2019 was dit 94,5%).

Het verloop van de actuele dekkingsgraad in het verslagjaar zag er als volgt uit:

	Pensioen vermogen 2020	Technische voorziening 2020	Dekkings- graad 2020	Dekkings- graad 2019
Primo boekjaar	7.017.659	7.418.219	94,6%	98,8%
Beleggingsopbrengsten (excl. RTS)	618.316	-24.622	8,7%	16,9%
Wijziging rentetermijnstructuur	0	1.422.814	-15,2%	-17,8%
Premie	210.887	331.855	-1,3%	-0,9%
Waardeoverdrachten	-13.489	-9.959	-0,1%	0,0%
Kosten	5.632	5.632	0,0%	0,0%
Uitkeringen	-71.314	-71.544	0,0%	0,0%
Kanssystemen	0	2.831	0,0%	0,0%
Toeslagverlening	0	-73.817	1,0%	0,0%
Overige mutaties TV	52	-196.506	2,6%	0,6%
Andere oorzaken	26.491	27.106	-2,1%	-3,0%
Ultimo boekjaar	7.794.234	8.832.009	88,2%	94,6%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de beleggingsopbrengsten (excl. RTS) een positieve invloed hadden op de dekkingsgraad. De wijziging van de DNB-rentetermijnstructuur droeg met name negatief bij aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Dit komt door een daling van de rente gedurende het boekjaar. Het resultaat op de ontvangen premie versus de gerealiseerde opbouw in het boekjaar heeft daarnaast ook een negatief effect op de dekkingsgraad gehad. De verlagingsmaatregel van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten (opgenomen in de component "toeslagverlening") van 0,85% heeft een positief effect gehad op de dekkingsgraad. In bovenstaande tabel wordt dit effect, net als de overige effecten, gepresenteerd ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar. Bekeken op de financiële positie einde boekjaar, stijgt de dekkingsgraad als gevolg van het verlagingsbesluit van 87,5% naar 88,2% (0,7%-punt). Tot slot heeft het fonds gedurende het boekjaar enkele van de fondsgrondslagen aangepast, waaronder met het grootste effect de aanpassing van de overlevingskansen vanuit de AG prognosetafel (€ -217.297). De aanpassing van de fondsgrondslagen had een positief effect op de dekkingsgraad en zit verwerkt onder de post overige mutaties TV.

De component "andere oorzaken" heeft grotendeels betrekking op de mutaties inzake de VPL-regeling en de vrijval van een deel van de schadevoorziening voor de premievrije voortzetting voor arbeidsongeschikte deelnemers. Een deel van deze schadevoorziening valt vrij doordat sociale partners hebben afgesproken dat de opbouw van de pensioenregeling met ingang van 1 januari 2021 wordt verlaagd naar 1,50%.

Voor het oordeel over de vermogenspositie en de toereikendheid van de technische voorzieningen wordt verwezen naar het oordeel van de certificerende actuaire in de actuariële verklaring.

Reële dekkingsgraad

Daarnaast is de reële dekkingsgraad een andere graadmeter voor de financiële positie van het pensioenfonds. De reële dekkingsgraad is de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de dekkingsgraad waarbij volledige prijsindexatie is toegestaan. Ultimo 2020 bedroeg de reële dekkingsgraad 68,9% (ultimo 2019 was dit 75,1%). Ultimo 2020 bedroeg de marktwaardedekking (= de waarde van de beleggingen en de waarde van de verplichtingen worden beide berekend met behulp van de marktrente zonder UFR) 76,4% (ultimo 2019: 84,8%).

Om de juistheid van de berekeningen van de reële dekkingsgraad te waarborgen heeft het fonds als interne beheersmaatregel de adviserend actuaire de opdracht gegeven om de juistheid van de reële dekkingsgraad één maal per kwartaal te controleren.

Vereiste dekkingsgraad en herstelplan

De vereiste dekkingsgraad bedroeg per 31 december 2020 116,5%. Hiermee ligt de beleidsdekkingsgraad van het fonds onder de vereiste dekkingsgraad en is er sprake van een reservetekort. De beleidsdekkingsgraad ligt daarnaast ook onder de minimaal vereiste dekkingsgraad, waarmee er einde van het boekjaar ook sprake is van een dekkingstekort.

Het fonds heeft begin 2020 het herstelplan geactualiseerd. Daarbij heeft het fonds gebruik gemaakt van de Ministeriële regeling van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ofwel de vrijstellingsregeling. Op grond van deze regeling mocht bij het opstellen van het herstelplan gebruik worden gemaakt van twee jaar extra hersteltermijn. Het bestuur achtte het gebruik van deze vrijstellingsregeling als de meest evenwichtige oplossing voor alle deelnemers. In het bij DNB begin 2020 ingediende herstelplan heeft het fonds aangegeven welke maatregelen het inzet om binnen 12 jaar de vereiste dekkingsgraad te behalen. Uit het dekkingsgraadsjabloon van het herstelplan blijkt dat aan het einde van de maximale hersteltermijn van 12 jaar de beleidsdekkingsgraad naar verwachting 120,7% bedraagt. Daarmee ligt de beleidsdekkingsgraad op dat moment hoger dan de in het herstelplan gehanteerde vereiste dekkingsgraad. Het herstel vindt voornamelijk plaats door verwachte beleggingsopbrengsten en het achterwege blijven van toeslagverlening.

Uit de actualisatie van het herstelplan in 2021 blijkt dat het fonds niet binnen de reguliere hersteltermijn van 10 jaar kan herstellen. Ook met de vrijstellingsregeling blijkt dat niet het geval. Het bestuur heeft daarom moeten besluiten tot het doorvoeren van een verlagingmaatregel van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten. Binnen het herstelplan 2021 is een verlaging nodig van 0,85% om tijdig te herstellen. Met deze verlaging worden de pensioenaanspraken van alle deelnemers op gelijke wijze verlaagd. Dit acht het bestuur het meest evenwichtig voor alle deelnemers. Deze verlagingmaatregel is verwerkt in de technische voorzieningen per 31 december 2020.

Voor het fonds geldt daarnaast dat de beleidsdekkingsgraad zich voor het vijfde opeenvolgende meetmoment onder het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt. De beleidsdekkingsgraad mag niet langer dan zes achtereenvolgende meetmomenten lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad zijn. Dit betekent dat de actuele dekkingsgraad of beleidsdekkingsgraad uiterlijk op 31 december 2021 hoger dan of gelijk moet zijn aan de minimaal vereiste dekkingsgraad ad 104,3%. Op basis van de actualisatie van het herstelplan in 2021 wordt dit naar verwachting niet gerealiseerd. In dat geval schrijft de beleidsmaatregel voor dat het fonds een verlagingmaatregel door moet voeren, waarmee de actuele dekkingsgraad naar het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad wordt gebracht. Als gevolg van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel in 2026, wordt momenteel gewerkt aan nieuwe wetgeving waaraan pensioenfondsen moeten voldoen in de jaren tot 2026. Deze wetgeving is eind 2020 ter consultatie voorgelegd. Daaruit blijkt dat fondsen worden vrijgesteld van deze regel als ze voornemens zijn om de pensioenen in te brengen naar het nieuwe pensioenstelsel. Het bestuur heeft hierover nog geen besluit genomen over en zal dit vraagstuk samen met sociale partners in 2021 uitgebreid bestuderen.

Meetmoment	Datum	Beleidsdekkingsgraad
Meetmoment 1	31 december 2016	95,5%
Meetmoment 2	31 december 2017	103,3%
Meetmoment 3	31 december 2018	103,4%
Meetmoment 4	31 december 2019	94,5%
Meetmoment 5	31 december 2020	84,7%
Meetmoment 6	31 december 2021	–

Het herstelplan kunt u vinden op de website www.bpfl.nl.

In het eerste kwartaal van 2021 heeft de jaarlijkse update van het herstelplan plaatsgevonden.

Haalbaarheidstoets

Het fonds dient vanaf 2015 elk jaar een haalbaarheidstoets uit te voeren conform artikel 46a lid 4 van de Pensioenwet. Hierin worden de vooraf door het bestuur vastgestelde grenzen, omtrent het verwachte pensioenresultaat en de grootte van de afwijking daarvan, getoetst. In 2020 heeft deze toets weer plaatsgevonden en blijven de resultaten binnen de vooraf bepaalde grenzen.

Met een haalbaarheidstoets kijkt het fonds of de afgesproken ambities kunnen worden gerealiseerd over een tijdshorizon van de komende 60 jaar, of het premiebeleid voldoende realistisch en haalbaar is en of het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft.

Het fonds heeft bepaald dat de ondergrens voor het pensioenresultaat 90% is. Daarnaast is vastgesteld dat de afwijking tussen de mediaan en het slechtweerscenario niet groter mag zijn dan 55%. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets 2020 geven een verwacht pensioenresultaat van 93% (2019: 92%) en een afwijking hiervan in slechtweerscenario van 40% (2019: 48%).

Het verwachte pensioenresultaat is iets beter dan in 2019. De afwijking hiervan in slechtweerscenario is ook verbeterd ten opzichte van 2019. De uitkomsten blijven in 2020 binnen de vastgestelde grenzen en hebben in 2020 geen aanleiding gegeven tot bijstelling van de met sociale partners gemaakte afspraken. Deze uitkomsten laten een ander beeld zien in relatie tot de door te voeren verlagingsmaatregel. Dat komt doordat in deze berekeningen wordt uitgegaan van een door DNB voorgeschreven set met economische scenario's, waarbij rekening wordt gehouden met een stijging van de rente. Deze resultaten geven een verwachting over de lange termijn, op dit moment is de economische realiteit anders waardoor het fonds eind 2020 een verlagingsmaatregel heeft moeten nemen.

Z-score 2020 en performancetoets

De z-score is een maatstaf die weergeeft wat de beleggingsresultaten zijn ten opzichte van de resultaten van een vooraf gekozen normportefeuille die het beleggingsbeleid van het pensioenfonds weerspiegelt. Een positief getal betekent dat de beleggingen van het fonds het beter deden dan de normportefeuille. Een negatief getal betekent dat de beleggingen het juist slechter deden. Ook de kosten tellen mee in de berekening. Pensioenfonds berekenen elk jaar een z-score. Ook doen ze elk jaar een performancetoets¹⁾. Deze toets geeft de z-score over een periode van vijf jaar. Als de performancetoets negatief is, is vrijstelling van de verplichte deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds mogelijk. De performancetoets is negatief als de uitkomst lager is dan 0.

1) Voor het bepalen van de ongecorrigeerde performancetoets worden de Z-scores over een periode van 5 jaar opgeteld en gedeeld door de wortel van vijf. Volgens het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 dient bij deze ongecorrigeerde performancetoets 1,28 opgeteld te worden. De uitkomst van deze gecorrigeerde performancetoets moet positief zijn.

De z-score in 2020 komt uit op 0,37. De performancetoets is 1,88. Er is daarmee geen grond voor vrijstelling.

	2020	2019	2018	2017	2016
Z-score	0,37	0,46	0,43	0,16	-0,08
Performancetoets	1,88	1,90	1,52	1,13	0,77

Overlevingskansen

Het Koninklijk Actuarieel Genootschap heeft in september 2020 de prognosetafel AG 2020 gepubliceerd. Deze tafel bevat de overlevingskansen voor de gehele Nederlandse bevolking. Het fonds is per eind november 2020 voor de bepaling van de dekkinggraad overgegaan op deze nieuwe prognosetafel. Ultimo 2020 is de technische voorziening voor risico fonds daardoor gedaald met 2,4% als gevolg van deze overgang op de Prognosetafel AG 2020.

Ervaringscorrecties op de overlevingskansen

Het fonds heeft gedurende het boekjaar de ervaringscorrecties die worden toegepast op de overlevingskansen van de prognosetafel AG 2020 herijkt. Deze ervaringscorrecties worden vastgesteld op basis van de waargenomen overlijdensgevallen binnen het fonds. Via de ervaringssterfte wordt de landelijke overlevingskans vertaald naar een overlevingskans die specifiek past bij het fonds. Het fonds is per eind november 2020 voor de bepaling van de dekkinggraad overgegaan op deze nieuwe ervaringscorrecties. Ultimo 2020 is de technische voorziening voor risico fonds gedaald met 0,1% als gevolg van deze overgang.

Leeftijdverschil tussen hoofdverzekerde en medeverzekerde

Het fonds heeft verder per eind november 2020 het veronderstelde leeftijdverschil tussen de hoofdverzekerde en medeverzekerde herijkt. Het fonds veronderstelt dat de vrouwelijke partner van een mannelijke hoofdverzekerde 3 jaar jonger is (was 3 jaar) en dat de mannelijke partner van een vrouwelijke hoofdverzekerde 2 jaar ouder is (was 3 jaar). Deze bijstelling heeft ultimo 2020 een stijging van de voorziening met 0,4% tot gevolg gehad.

Opslag voor latent wezenpensioen

Het fonds heeft verder per eind november 2020 de opslag ter dekking van nog niet ingegane wezenpensioenen herijkt. Deze opslag is gewijzigd van 2,5% naar 3,5% en heeft ultimo 2020 derhalve een stijging van de voorziening met 0,1% tot gevolg gehad.

Premiebeleid

De premie wordt door het bestuur, na overleg met sociale partners, vastgesteld en zo nodig met ingang van 1 januari van een kalenderjaar gewijzigd.

Het bestuur stelt de doorsneepremie jaarlijks vast. De doorsneepremie dient minimaal kostendekkend te zijn. Door sociale partners is voor 2020 een premie van 10,6% van de loonsom afgesproken. Als deze premie niet toereikend is, treedt het bestuur in overleg met de sociale partners.

Als de (gedempte) kostendekkende premie hoger is dan 10,6% van de loonsom dan kunnen sociale partners de pensioenregeling voor de toekomstige opbouw aanpassen of het geaccepteerde niveau van de premie verhogen. Van deze mogelijkheid hebben sociale partners voor 2021 gebruik gemaakt door de opbouw te verlagen naar 1,50%.

De premiedekkingsgraad van het fonds geeft weer of de premie hoog genoeg is om de nieuw in te kopen aanspraken op basis van de rentetermijnstructuur te kunnen betalen. Bij een premiedekkingsgraad van 100% of meer wordt er voldoende premie geheven om de aanspraken te betalen. De laatste 5 jaar was de premiedekkingsgraad als volgt:

	2020	2019	2018	2017	2016
Premiedekkingsgraad	64%	76%	80%	76%	87%

Opbouw premies

	2020	2019
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	102.480	90.836
– Opslag in stand houden vereist vermogen	18.754	17.804
– Opslag voor uitvoeringskosten	7.045	8.695
– Voorwaardelijke componenten	75.138	66.045
	203.417	183.380
Premiemarge	20.810	9.419
	224.227	192.799
De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	338.106	241.973
– Opslag in stand houden vereist vermogen	61.873	47.427
– Opslag voor uitvoeringskosten	7.045	8.695
	407.024	298.095
De gedempte kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	102.480	90.836
– Opslag in stand houden vereist vermogen	18.754	17.804
– Opslag voor uitvoeringskosten	7.045	8.695
– Voorwaardelijke componenten	75.138	66.045
	203.417	183.380

Uit de tabel komt naar voren dat het fonds een feitelijke premie van 224.227 heeft ontvangen. De feitelijke premie is hoger dan de gedempte kostendekkende premie van 203.417 en daarmee toereikend.

Beleggingen

Marktontwikkelingen

Terugblik op 2020

De ontwikkelingen op financiële markten werden in 2020 gedomineerd door het COVID-19 virus. Het jaar begon nog positief, met de verwachting dat de economische groei weer zou aantrekken. Maar al snel werden de gevolgen van COVID-19 duidelijk. Opvallend was de snelheid waarmee de crisis zich aandiende, met de snelste daling (30%) van de aandelenbeurzen ooit, de enorme stijging van de werkloosheid in de Verenigde Staten, waarbij in een tijdsbestek van slechts twee weken liefst tien miljoen mensen hun baan verloren, de snelste afname van economische groei en de grootste daling van de olieprijs tot zelfs een negatief niveau.

Centrale banken reageerden met: renteverlagingen, opkoopprogramma's en grootschalige verstrekking van liquiditeiten. Ook overheden hebben met grote steunpakketten de economieën voor nog meer schade weten te behoeden. Niettemin lieten economische cijfers over het tweede kwartaal van 2020 een ongekende economische krimp zien.

De COVID-19 pandemie heeft trends versterkt en versneld, zoals digitalisering en automatisering, de-globalisering, toenemende focus op klimaatontwikkelingen en groeiende ongelijkheid binnen samenlevingen. Daarnaast was sprake van aanhoudende lage groei, het ontbreken van inflatie en renteniveaus die door centrale bankenbeleid nog eens verder naar beneden werden gedrukt.

Op de financiële markten was het eerste kwartaal van 2020 een slechte periode voor beleggers. Maar de maatregelen van centrale banken en overheden stelden beleggers gerust. Ook de totstandkoming van een Europees Herstelfonds droeg bij aan een beter sentiment. En in de loop van het jaar zijn deze markten dan ook, in sommige gevallen zelfs meer dan volledig, hersteld. Wel was onder invloed van bovengenoemde trends sprake van grote verschillen tussen beleggingscategorieën, regio's en sectoren.

Eind 2020 werd eindelijk een Brexit overeenkomst gesloten. Positief is dat er uiteindelijk een akkoord is. Financiële markten waren daarover opgelucht en reageerden positief op de deal. Het goede van het akkoord is dat goederen zonder extra tarieven verhandeld kunnen worden. Maar er komen wel meer administratieve belemmeringen. Negatief is dat er voor diensten nauwelijks iets is geregeld. Dit laatste kan ook het pensioenfonds raken in de rente-afdekking. Er zijn echter stappen gezet om dit risico te vermijden.

Vooruitblik op 2021

Voor 2021 blijft er sprake van enige onzekerheid over het herstel van de economie en de impact op financiële markten. Dit komt mede door nieuwe besmettingsgolven en nieuwe varianten van het COVID-19 virus. Dit ondanks de goedkeuring van diverse vaccinaties en de start van de vaccinatieprogramma's. De groei van de globale economie wordt geschat op 5,5% in 2021 en 4,2% in 2022 (bron: OECD vooruitblik), waarbij vooral in de tweede helft van 2021 een sterk economisch herstel wordt voorzien.

Het fiscale en monetaire beleid zal ook in 2021 ondersteunend blijven werken. In de VS is eind 2020 een stimuleringspakket van 900 miljard dollar goedgekeurd, begin 2021 gevolgd door een COVID-19 steunpakket van 1900 miljard dollar. Daarin zijn onder andere hogere werkloosheidsuitkeringen, een eenmalige financiële steun voor Amerikaanse en extra steun voor het midden- en kleinbedrijf opgenomen. Ook in Europa blijven overheden hun eigen economieën met pakketten ondersteunen.

Een stijgende inflatie of inflatieverwachtingen en een verder stijgende rente behoren tot de grootste risico's voor beleggers. Economisch herstel kan leiden tot hogere rentes, vooral in de VS. Fiscale stimulering via hogere uitgaven, deels gefinancierd met hogere belastingen en deels door hogere tekorten staan hoog op de agenda van de nieuwe Amerikaanse president. Hogere overheidstekorten en hogere groei kunnen op termijn tot hogere rentestanden leiden.

Ontwikkeling portefeuille

De waarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën aan het einde van het jaar ten opzichte van de situatie aan het begin van het jaar wordt weergegeven in de toelichting op de balans. Ten opzichte van ultimo 2019 heeft het belegde vermogen een stijging van € 759 miljoen laten zien, van € 6.953 miljoen ultimo 2019 tot € 7.712 miljoen ultimo 2020. De performance van de totale portefeuille was positief over 2020 (circa 8,8%), vooral door de stijging van vastrentende waarden. Daarnaast komt een deel van de vermogensstijging door de ontvangen premies.

Portefeuillebeheer

Kempen Capital Management (KCM)

Fiduciair manager KCM beheert de matching- en rendementsportefeuille van het fonds. De matching-portefeuille heeft het doel om (een deel van) het renterisico van de verplichtingen af te dekken en bestaat uit staatsobligaties en swaps. Gedurende 2020 was het beleid van het fonds om 30% van het renterisico af te dekken.

De rendementsportefeuille heeft tot doel om op lange termijn een additioneel rendement ten opzichte van de verplichtingen te genereren. Per 31 januari 2020 is de portefeuille geheralloceerd naar de normwegingen zoals onder sectie Normportefeuille is weergegeven. Gedurende het jaar kunnen de feitelijke wegingen van de beleggingscategorieën afwijken van deze normweging door marktfluctuaties.

Voor enkele illiquide categorieën wijkt de feitelijke weging af van de normweging omdat opbouw of afbouw van deze categorieën enige tijd (van enkele maanden tot zelfs enkele jaren) kan duren. Tot die tijd worden de betreffende investeringen of desinvesteringen gecompenseerd via meer liquide categorieën.

Van de rendementsportefeuille wordt ongeveer 85% belegd in ontwikkelde landen en 15% in opkomende landen. Het liquide deel van de portefeuille wordt voornamelijk passief belegd.

De bewaarneming van de pensioenfondsbeleggingen wordt uitgevoerd door Northern Trust.

Strategisch beleggingsbeleid

In 2018 is het strategisch beleggingsbeleid, naar aanleiding van een toen uitgevoerde Asset Liability Management (ALM) studie, door het bestuur herijkt, waarbij het risicoprofiel is verlaagd. Dit strategisch beleggingsbeleid was in 2019 en 2020 van toepassing en is vertaald naar het jaarlijkse beleggingsbeleid. In 2021 zal een nieuwe ALM-studie worden uitgevoerd.

Normportefeuille

In het beleggingsbeleid van 2020 zijn ten opzichte van het beleid in 2019 beperkte wijzigingen doorgevoerd, de belangrijkste waren:

- De totale allocatie naar vastgoed is voor 2020 in lijn gebracht met de normverdeling van het strategisch beleid. Vanwege een verschil in rendementsperspectief is een kleine overweging naar genoteerd onroerend goed ten laste van niet-genoteerd onroerend goed aangebracht. Daarnaast is vanwege de minder gunstige verwachtingen voor winkelvastgoed (binnen het segment niet-genoteerd onroerend goed) gekozen voor een onderweging ten gunste van logistiek en woningen;
- Binnen aandelen ontwikkelde landen is uit risico-overwegingen de relatief grote overweging naar Europa enigszins gereduceerd ten gunste van Noord-Amerika;
- Voor de positie in Direct Lending geldt dat deze nog in opbouw is, met de verwachting dat het bereiken van het strategische normgewicht pas na 2020 zal zijn. Het vermogen dat nog niet belegd was in Direct Lending werd in 2020 belegd in Bedrijfsobligaties;
- Naar verwachting zal de categorie Infrastructuur in 2020 geheel ingevuld kunnen worden volgens het strategische normgewicht. Hierdoor neemt de norm voor 2020 voor deze categorie met 0,5% toe tot 5%.

Onderstaand zijn de normwegingen per categorie weergegeven en ter indicatie tevens de wegingen per ultimo 2020.

Normwegingen

	Normweging 2020	Weging per ultimo 2020
Matchingportefeuille	35,0%	33,3%
Rendementsportefeuille	65,0%	66,7%
Totale portefeuille	100,0%	100,0%
Normwegingen rendementsportefeuille		
Vastrentende waarden bedrijfsobligaties	15,0%	15,0%
Vastrentende waarden hypotheke (NH)	10,0%	9,2%
Vastrentende waarden staatsobligaties (tbv NH)	0,0%	1,3%
Vastrentende waarden hoogrentend	15,0%	13,8%
– Hoogrentende landen (EMD)	5,0%	4,6%
– Onderhandse leningen (Direct Lending)	3,0%	3,1%
– Alternative credit	7,0%	6,1%
Aandelen ontwikkelde landen	30,0%	31,4%
– Europa	10,5%	11,4%
– Noord-Amerika	16,0%	16,4%
– Pacific	3,5%	3,6%
Aandelen opkomende landen	10,0%	11,2%
– Wereld	6,0%	6,6%
– Azië/Pacific ex Japan	4,0%	4,6%
Private Equity	0,0%	0,1%
Infrastructuur	5,0%	3,5%
Hedge Funds	0,0%	0,0%
Onroerend Goed	15,0%	13,1%
– Beursgenoteerd Onroerend Goed	6,0%	5,1%
– Niet-beursgenoteerd Onroerend Goed (OG)	9,0%	8,0%
Liquiditeiten	0%	1,4%
Totaal rendementsportefeuille	100%	100%

De normportefeuille bevond zich in 2020 binnen de bandbreedtes van het strategisch beleggingsbeleid.

Risicoafdekking

De twee belangrijke risico's die in de beleggingsportefeuille worden afgedekt zijn het renterisico en het valutarisico.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat het fonds loopt via de waardering van haar technische voorzieningen ('verplichtingen') bij veranderingen in de rente. Hiertoe voert het fonds een rente afdekkingsbeleid waarbij (een deel van) dit risico met behulp van rentegevoelige instrumenten wordt afgedekt. Medio 2015 is het fonds met betrekking tot de renteaftdekking overgegaan op een dynamisch rente afdekkingsbeleid. Het uitgangspunt hierbij is dat de rente op lange termijn (> 10 jaar) gedreven wordt door economische factoren als groei en inflatie en dat langdurig negatieve rentes niet aannemelijk zijn, onder meer aangezien beleidsmakers de negatieve effecten hiervan zullen willen voorkomen.

Als gevolg van de dynamische renteaftdekking is de mate van aftdekking afhankelijk van de hoogte van de rente: bij een lagere rente wordt minder renterisico afgedekt en bij een hogere rente wordt meer renterisico afgedekt. Een aftdekking lager dan 100% betekent dat beleggingen en pensioenverplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Doordat minder dan 100% wordt afgedekt zal de dekkingsgraad gedeeltelijk meebewegen met renteveranderingen en loopt het fonds een risico met betrekking tot de dekkingsgraad. Het dynamische rente aftdekkingsbeleid heeft door de dalende rente tot op heden nog niet gebracht wat het bestuur ervan verwacht had.

Begin 2020 werd door een forse rentedaling een nieuw signaleringsniveau (van 0%) geraakt. Op basis van de rentestafel zou dit betekenen dat de renteaftdekking verlaagd zou moeten worden naar 10%. Echter, het bestuur heeft conform de uitzonderingsbepaling in de ABTN besloten de renteaftdekking niet te verlagen. De uitzonderingsbepaling houdt in dat de renteaftdekking niet verlaagd wordt volgens de rentestafel als de dekkingsgraad lager is dan de kritische dekkingsgraad, hetgeen op dat moment het geval was.

De aftdekking heeft grotendeels plaatsgevonden met behulp van vastrentende beleggingen in de matchingportefeuille. De uitvoering vindt voor een belangrijk deel plaats via Liability Driven Investment ('LDI') fondsen, waarin het fonds participeert. De LDI-fondsen beleggen op hun beurt in staatsobligaties, renteswaps en geldmarktfondsen en maken gebruik van een hefboom (leverage) om met een kleiner deel van het vermogen toch de gewenste renteaftdekking te verkrijgen.

De gerealiseerde (ex-post) renteaftdekking bedroeg uiteindelijk circa 27,1%. Dit is berekend door het resultaat op de vastrentende beleggingen te delen door het resultaat op de verplichtingen (€ 472 miljoen/ € 1.742 miljoen). De afwijking tussen de ex-ante aftdekking en de ex-post aftdekking is met name te relateren aan de volgende twee aspecten:

- De gehele rentecurve daalde ongeveer 60 basispunten wat impliciet zorgt voor een iets lagere renteaftdekking dan beoogd. Om transactiekosten te beperken wordt de renteaftdekking pas bijgestuurd nadat een bandbreedte is overschreden;
- De rentepunten op het einde van de rentecurve (bijv. 50-jaar) daalden harder dan korter de rentecurve (bijv. 20-jaar) waardoor de huidige waarde van toekomstige pensioenbetalingen meer toenam de beleggingen die deze pensioenbetalingen aftdekken.

Valutarisico

Valutarisico ontstaat op het moment dat er belegd wordt in beleggingen die gedenomineerd zijn in een andere valuta dan de euro. Om dit risico te beperken of mitigeren is het mogelijk dit risico af te dekken. Het valutarisico op de Amerikaanse dollar en de Japanse yen wordt voor 60% afgedekt. Het Britse pond wordt vanuit risicoperspectief voor 75% afgedekt. Indien het bedrijfs- of staatsobligaties betreft wordt het valutarisico volledig afgedekt (100%).

De Amerikaanse dollar daalde gedurende 2020 circa 8% versus de euro. In de VS werden de officiële rentetarieven sterk verlaagd, terwijl dit in de eurozone niet gebeurde. Ook het Britse pond verzwakte, onder invloed van de Brexit perikelen, met ruim 5%. De Japanse yen daalde 3% ten opzichte van de euro.

Het resultaat van de rendementsportefeuille van het fonds was in 2020 voor en na het aftdekken van valutarisico respectievelijk 1,5% en 2,6%. Dit betekent dat het aftdekken van valutarisico in 2020 positief heeft uitgedaakt.

Resultaat

In onderstaande tabel staan de portefeuillerendementen (na kosten) afgezet tegen de benchmarkresultaten.

Rendementen (%)	Totale portefeuille	Benchmark
2020	8,8%	8,9%
2019	17,0%	17,2%
2018	-0,9%	-1,7%
2017	4,5%	4,4%
2016	12,0%	11,2%
3-jaars geannualiseerd	8,1%	7,9%
5-jaars geannualiseerd	8,1%	7,8%

De belangrijkste bijdrage aan de ontwikkeling van het rendement afgelopen jaar kwam van de matchingportefeuille. De rentedaling in 2020 heeft gezorgd voor een positief rendement in de matchingportefeuille. De matchingportefeuille behaalde een rendement (na kosten) van 18,4% over 2020 versus 21,1% voor de benchmark. Op vijfjaarsbasis heeft de portefeuille een rendement behaald van gemiddeld 8,1% per jaar. Dit is ruim boven de langjarige verwachting van het jaarlijkse rendement uit de ALM-studie van 2018 (3,0%). De belangrijkste oorzaak hiervan is de daling van de rente in deze periode.

De rendementsportefeuille had in 2020 een rendement (na kosten) van 3,0% versus 2,2% voor de benchmark. Binnen de rendementsportefeuille behaalde de aandelenportefeuille binnen opkomende markten in 2020 het hoogste rendement van 11,4% (na kosten), dat was gelijk aan de benchmark.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Het fonds heeft als missie het “zorgdragen voor een goede, duurzame en kosten-efficiënte uitvoering van de door sociale partners in de levensmiddelenbranche overeengekomen pensioenregeling met inachtneming van de eigen verantwoordelijkheden van het fonds”.

Als onderdeel van het tweede aspect in deze missie (duurzaam) geeft het fonds invulling aan een MVB-beleid.

Voor de invulling van het MVB-beleid heeft het fonds eind 2019 een nieuwe MVB-ambitie geformuleerd, welke in 2020 en de jaren erna verder uitgewerkt en geïmplementeerd zal worden. De nieuwe ambitie bestaat uit de volgende onderdelen:

- Het fonds wil op termijn in de bovenste helft van de VBDO lijst eindigen;
- Het fonds wil alleen beleggen in fondsen of mandaten die volledig aan de uitsluitingenlijst voldoen;
- Per 2050 moeten alle beleggingen klimaatneutraal zijn, conform het door de financiële sector ondertekende klimaatakkoord;
- Het fonds wil een significante bijdrage leveren aan vier Sustainable Development Goals:
 1. Betaalbare en duurzame energie (SDG 7);
 2. Waardig werk en economische groei (SDG 8);
 3. Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12);
 4. Klimaatactie (SDG 13).

Als uitgangspunt worden de principes van de Global Compact van de Verenigde Naties gehanteerd. Deze tien principes zijn gerelateerd aan de mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie en vinden hun oorsprong in internationaal breed geaccepteerde verdragen zoals de Universele Verklaring inzake de Rechten van de Mens en de conventies van de International Labour Organisation (“ILO”).

Bij het nemen van beleggingsbeslissingen (categorieën en vermogensbeheerders) worden de implementatie van ESG en de aansluiting bij het MVB-beleid als uitgangspunt gehanteerd. Het fonds staat hierbij open voor alle typen MVB-beleid die voor het fonds beschikbaar zijn, waarbij per type de ESG-impact wordt afgewogen tegen de kosten, rendement, risico en complexiteit.

Het fonds voert het MVB-beleid langs de volgende wegen uit:

- ESG-factoren meenemen in de besluitvorming/allocation
- Screening van de portefeuille op ESG-maatstaven
- Uitsluiting van bepaalde ondernemingen (negatieve screening)
- Invloed uitoefenen op het beleid van entiteiten (actief aandeelhouderschap) via het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen (proxy voting) en het aangaan van de dialoog met ondernemingen om veranderingen te bewerkstelligen (engagement)

KCM verzorgt als fiduciair manager de uitvoering van het MVB-beleid met betrekking tot het doorlichten van de portefeuilles (screening), engagement en uitsluiting.

KCM monitort in dit kader ook de wijze waarop de vermogensbeheerders die het beleggingsbeleid voor het fonds uitvoeren invulling geven aan maatschappelijk verantwoord beleggen. Het stembeleid op discretionaire aandelenbeleggingen werd uitgevoerd via de proxy-voting dienstverlening van Northern Trust.

Gedurende 2020 is de thematische engagementaanpak voortgezet. De verschillende engagementcases zijn gebundeld onder duurzaamheidsthema's zoals klimaat, palmolie, omstreden arbeidsomstandigheden en corruptie.

Screening en engagement werden in 2020 toegepast op alle aandelen- en bedrijfsobligatiebeleggingen. Hierbij werden primair de vermogensbeheerders aangespoord hun MVB-beleid te verbeteren. Binnen de actieve bedrijfsobligatiefondsen vond engagement daarbij ook plaats op bedrijven. In 2020 heeft het fonds zich verder gericht het aanpassen van het MVB-beleid en de implementatie ervan als gevolg van de nieuwe ambitie, deelname aan het Brede Spoor van het IMVB-convenant, nieuwe wetgeving en het klimaatakkoord. Hierbij worden zoveel mogelijk de stappen van de pensioenfederatie gevolgd. In 2021 wordt hier verder vervolgd aan gegeven. Jaarlijks wordt het MVB-jaarverslag, waarin het fonds verslag doet van de uitvoering van het MVB-beleid, op de website gepubliceerd.

Kosten vermogensbeheer ¹⁾

De totale kosten voor de uitvoering van het vermogensbeheer over 2020 bedragen € 28,1 mln. (2019: € 26,6 mln.). Dit bedrag is vastgesteld op look through basis en bestaat uit zowel directe kosten ('zichtbare' kosten, die het fonds op factuurbasis betaalt) als uit indirecte kosten ('niet zichtbare' kosten voor vermogensbeheer of transacties die verwerkt zijn in het rendement van het fonds). Doordat de beheerkosten daalden zijn ook de totale kosten in relatieve zin gedaald (van 0,40% naar 0,39%). De transactiekosten zijn licht toegenomen als gevolg van de volatiele marktomstandigheden door COVID-19.

Het fonds heeft in 2019 deelgenomen aan de benchmarking studie van CEM. In deze studie zijn de vermogensbeheerkosten, exclusief transactiekosten van het fonds vergeleken met die van een 13-tal peer-pensioenfondsen. De vergelijkende kostenniveaus van de peers komen uit 2018. Een meer recent vergelijkend kostenoverzicht van vermogensbeheerkosten is niet voor handen. Het gemiddelde kostenniveau van de peer-pensioenfondsen bedraagt 0,37% van het gemiddeld belegd vermogen. Dit komt overeen met het kostenniveau van ons fonds over 2018. Over 2020 bedraagt het gemiddelde kostenniveau exclusief transactiekosten 0,33% van het gemiddeld belegd vermogen.

1) Bedragen zijn inclusief BTW

**Kosten vermogensbeheer
in % van het gemiddeld
belegd vermogen**

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Gemiddeld belegd vermogen (EUR mln.)	7.225	6.615	5.878	5.581	4.986	4.713	3.901
Beheerkosten inclusief performance gerelateerde kosten	0,31%	0,33%	0,35%	0,31%	0,34%	0,34%	0,40%
Overige kosten	0,02%	0,02%	0,03%	0,02%	0,02%	0,03%	0,02%
Totale kosten excl. transactiekosten	0,33%	0,35%	0,37%	0,33%	0,37%	0,37%	0,43%
Transactiekosten	0,06%	0,05%	0,05%	0,07%	0,07%	0,08%	0,10%
Totale kosten	0,39%	0,40%	0,42%	0,40%	0,44%	0,45%	0,53%

**Kosten vermogensbeheer
(EUR mln.)**

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Beheerkosten inclusief performance gerelateerde kosten	22,2	22,1	20,5	17,4	16,9	16,1	15,6
Overige kosten	1,5	1,4	1,5	1,2	1,2	1,4	1,0
Totale kosten excl. transactiekosten	23,6	23,5	22,0	18,6	18,2	17,6	16,6
Transactiekosten	4,5	3,1	2,8	3,8	3,6	3,8	4,0
Totale kosten	28,1	26,6	24,8	22,4	21,8	21,4	20,6

De totale kosten vermogensbeheer zijn te onderscheiden naar de volgende componenten:

- Beheerkosten: kosten voor het portefeuillebeheer door externe vermogensbeheerders en voor fiduciair management. Onderdeel van deze component zijn ook de prestatie-gerelateerde vergoedingen gerelateerd aan diverse beleggingen (in totaal ter grootte van € 1,3 mln. ofwel 0,02%);
 - Private equity: - € 24.222
 - Infrastructuur: € 249.344
 - Alternative credit: € 888.006
 - Onderhandse leningen: € 156.793
- Transactiekosten: brokerkosten en marktimpactkosten die gemaakt worden bij het doen van transacties;
- Overige kosten: kosten die zijn gemaakt voor de custodian, de beleggingsadministratie, advieskosten, de kosten voor het bestuursbureau en overige kosten.

De uitsplitsing van de beheerkosten per beleggingscategorie, waarbij algemene beheerkosten en overige kosten naar rato van belegd vermogen over de beleggingscategorieën zijn verdeeld en de rendementen na de indirecte kosten van de categorie, is als volgt:

Categorie	Beheer- kosten (EUR x1000)	Transactie- kosten (EUR x 1000)	Totaal kosten (EUR x 1000)	Gemiddeld belegd vermogen (EUR x 1000)	Kosten als	
					percentage gemiddeld belegd vermogen	Rendementen
Vastrentende waarden	10.199	1.797	11.997	3.013.826	0,40%	
– Staatsobligaties	703	527	1.230	1.121.020	0,11%	8,69%
– Bedrijfsobligaties	1.290	236	1.527	739.906	0,21%	3,12%
– Hypotheken	1.393	3	1.396	453.108	0,31%	1,98%
– Hoogrentende landen (EMD)	268	1.031	1.299	229.255	0,57%	-4,27%
– Onderhandse leningen (Direct Lending)	1.387	–	1.387	153.361	0,90%	5,85%
– Alternative credit	5.158	–	5.158	317.177	1,63%	-6,18%
Aandelen	1.983	1.205	3.188	1.920.004	0,17%	4,60%
– Ontwikkelde landen	1.032	157	1.189	1.435.455	0,08%	2,11%
– Opkomende landen	951	1.048	1.999	484.549	0,41%	11,41%
Private Equity	145	1	146	5.361	2,72%	-15,59%
Infrastructuur	1.747	1	1.748	142.799	1,22%	-5,44%
Hedgefonds	–	–	–	–	–	
Vastgoed	3.240	855	4.094	649.010	0,63%	-3,69%
– Beursgenoteerd	278	408	686	241.529	0,28%	-15,33%
– Niet-beursgenoteerd	2.962	447	3.408	407.481	0,84%	3,61%
Liquiditeiten	194	30	224	277.488	0,08%	-3,44%
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	17.507	3.890	21.397	6.008.488	0,36%	
Kosten overlay beleggingen	1.885	572	2.458	1.216.321	0,20%	
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	19.392	4.463	23.855	7.224.809	0,33%	8,84%

Onderverdeling directe en indirecte kosten

In de volgende tabel zijn de kosten vermogensbeheer weergegeven, onderverdeeld in directe en indirecte kosten en uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen:

Kosten vermogensbeheer 2020	Directe kosten (%)	Indirecte kosten (%)	Totale kosten (%)
Beheerkosten	0,04%	0,27%	0,31%
Transactiekosten	0,00%	0,06%	0,06%
Overige kosten	0,02%	0,00%	0,02%
Totale kosten	0,06%	0,33%	0,39%

De directe kosten zijn afgeleid van de kosten zoals deze ook in de jaarrekening naar voren komen en bedragen € 3,710 mln. (2019: 3,363 mln.). Voor een verdere specificatie wordt verwezen naar toelichting [9] in de toelichting op de staat van baten en lasten. Het gaat hierbij om daadwerkelijk afgerekende kosten. De directe kosten komen neer op 0,06% van het gemiddeld belegd vermogen, hetgeen in mindering gebracht dient te worden op het bruto rendement om tot het netto rendement te komen.

De indirecte kosten zijn reeds verwerkt in het beleggingsrendement. Bij het vaststellen van deze kosten wordt evenals in voorgaande jaren gebruik gemaakt van schattingen.

- De indirecte beheerkosten worden geschat op basis van de Ongoing Charges Figures (OCFs) of Total Expense Ratio's (TERs) van de beleggingsfondsen in de portefeuille of andere contractuele afspraken vermenigvuldigd met het gemiddeld belegd vermogen per beleggingsfonds.
- Voor de indirecte transactiekosten wordt onder andere gebruik gemaakt van opgaves van vermogensbeheerders over kosten van transacties en schattingen op basis het transactievolume per beleggingscategorie, de gemiddelde transactiekosten en marktimpact van de betreffende categorie.

De zienswijze van het bestuur op het onderwerp Uitvoeringskosten, is vastgelegd in de Verklaring inzake de Beleggingsbeginselen: het fonds is zich ervan bewust dat het kostenniveau kan toenemen bij aanpassingen van het beleggingsbeleid, maar dan gepaard dient te gaan met een naar verwachting betere risico-rendementsverhouding. In verband hiermee is er dan ook geen absoluut kostenplafond. Periodiek laat het bestuur het kostenniveau van het fonds benchmarken door een onafhankelijk instituut. Eind 2019 is deze benchmarking opnieuw uitgevoerd. Op basis van de uitkomst van dit onderzoek en de gerealiseerde kostendaling over de afgelopen jaren is het bestuur tevreden met de geleverde inspanningen om de kosten te beperken.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten ¹⁾

	2020	2019
Administratiekosten regulier	6.300	6.073
Administratiekosten eenmalig	1.080	885
Toegerekende kosten aan DC regeling	-79	-47
Toegerekende kosten aan VPL schuld	-438	-524
Totaal administratiekosten	6.863	6.387
Governance	749	748
Controlekosten	177	154
Advieskosten	629	676
Overige kosten	496	564
Totaal genormaliseerde pensioenuitvoerings- en administratiekosten	8.914	8.529
Kosten nazorg / transitie pensioenadministratie	-131	1.823
Totaal pensioenuitvoerings- en administratiekosten	8.783	10.352
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten per (actieve en pensioengerechtigde) deelnemer	€ 70	€ 87
Genormaliseerde kosten (excl. kosten nazorg / transitie) per deelnemer	€ 71	€ 72

Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee in deze berekening.

Het fonds heeft in 2019 deelgenomen aan de benchmarking studie van CEM. Een meer recente studie is nog niet voor handen. In deze studie zijn de pensioenbeheerkosten van het fonds vergeleken met die van een 7-tal peer-pensioenfondsen. De vergelijkende kostenniveaus van de peers komen voor een deel uit 2018 en voor een deel uit 2017. Het gemiddelde kostenniveau van de peer-pensioenfondsen bedraagt € 99 per actieve en gepensioneerde deelnemer. Over alle fondsen in Nederland bedragen de kosten volgens deze studie over 2018 € 106 per actieve en gepensioneerde deelnemer. De kosten van het fonds over 2020 bedragen € 70 per actieve en gepensioneerde deelnemer.

1) Bedragen zijn inclusief BTW

Ontwikkeling kosten afgelopen 5 jaar

	2020	2019	2018	2017	2016
Totaal genormaliseerde pensioenuitvoerings- en administratiekosten	€ 8.914	€ 8.529	€ 8.179	€ 9.700	€ 9.709
Kosten nazorg / transitie pensioenadministratie	€ -131	€ 1.823	€ 1.202	€ 956	€ -
Totaal pensioenuitvoerings- en administratiekosten voor risico pensioenfonds (in duizenden euro)	€ 8.783	€ 10.352	€ 9.381	€ 10.656	€ 9.709
Aantal actieve deelnemers	100.720	95.953	92.122	88.989	86.285
Aantal pensioengerechtigden	24.406	22.767	21.244	19.602	17.216
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten per (actieve en pensioengerechtigde) deelnemer	€ 70	€ 87	€ 83	€ 98	€ 94
Genormaliseerde kosten (excl. transitiekosten) per deelnemer	€ 71	€ 72	€ 72	€ 89	€ 94

Toelichting ontwikkeling kosten pensioenbeheer

In 2020 zijn de nominale kosten afgenomen ten opzichte van 2019. De kosten per deelnemer zijn afgenomen ten opzichte van het verslagjaar 2019. De afname wordt voornamelijk veroorzaakt door de eenmalige kosten in 2019 (€ 1.823) van nazorg als gevolg van de transitie van de pensioenadministratie. Kostenbeheersing en -reductie staan hoog in het vaandel van het bestuur. Voor een verdere specificatie wordt verwezen naar toelichting [23] in de toelichting op de staat van baten en lasten.

De ontwikkeling van de kosten op langere termijn wordt beïnvloed door het feit dat de kosten van de pensioenuitvoering sinds 1 januari 2015 worden verhoogd met BTW. Dit heeft geleid tot een duidelijke toename van de kosten vanaf die datum. Het fonds is het niet eens met deze BTW heffing en heeft bezwaar ingediend bij de Belastingdienst. Het bezwaar van het fonds is gebaseerd op het zogeheten ATP-arrest. Hierbij wordt betoogd dat bij het fonds sprake is van collectief beheerd vermogen met het beleggingsrisico bij de deelnemers.

Deze procedure wordt landelijk door vele pensioenfondsen gevoerd. De bezwaarprocedure loopt inmiddels enkele jaren, de uitkomst is ongewis, maar het fonds volhardt in zijn standpunt. Het fonds is nog in afwachting van een reactie van de Belastingdienst.

Bezoldiging bestuursleden, Raad van Toezicht en verantwoordingsorgaan

In 2020 zijn onderstaande vergoedingen betaald. De vergoedingen zijn iets afgenomen ten opzichte van 2019. Een nadere toelichting is opgenomen onder "beloningsbeleid" op pagina 47.

	2020	2019
Bestuursvergoedingen	450	451
Vergoedingen Raad van Toezicht	63	59
Vergoedingen Verantwoordingsorgaan	30	37
Totaal	543	547

De kosten met betrekking tot bezoldiging bestuursleden, Raad van Toezicht en verantwoordingsorgaan worden voor 50% doorbelast naar kosten vermogensbeheer.

Actuariële analyse van het resultaat

De daling van de dekkingsgraad van 6,4%-punt in 2020 volgt uit het negatieve resultaat van 637.215 in het boekjaar. In 2019 was er een negatief resultaat van 328.221. Zonder het effect van de verlagingsmaatregel, bedraagt het resultaat over het boekjaar 711.032 negatief. De daling van de dekkingsgraad van 6,4%-punt in 2020 volgt uit het negatieve resultaat van 637.215 in het boekjaar. In 2019 was er een negatief resultaat van 328.221. Zonder het effect van de verlagingsmaatregel, bedraagt het resultaat over het boekjaar 711.032 negatief. Bij de vaststelling van de technische voorziening worden aannames gedaan met betrekking tot sterftekansen, intrest en andere grondslagen. Omdat de werkelijkheid afwijkt van deze aannames, ontstaan resultaten ten gunste of ten laste van het fonds. De volgende tabel biedt een overzicht van de resultaten, uitgesplitst naar oorzaak. In de opzet is zoveel mogelijk aangesloten bij het rapportageformat van de jaarstaten voor DNB. Een minteken geeft een verlies aan.

	2020	2019
Actuariële analyse van het saldo		
Beleggingsopbrengsten ¹⁾	-779.876	-308.731
Premies	-120.968	-57.807
Waardeoverdrachten	-3.530	86
Uitkeringen	230	-74
Sterfte	11.705	2.239
Arbeidsongeschiktheid	-14.686	-2.905
Reguliere mutaties	150	419
Toeslagverlening	73.817	0
Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	196.558	39.174
Inkoop nieuwe aanspraken uhv VPL	-57	0
Andere oorzaken	-558	-622
	-637.215	-328.221

Onderstaand worden de belangrijkste resultaatbronnen toegelicht.

Beleggingsopbrengsten

De beleggingsopbrengsten bestaan uit het directe rendement op de beleggingen (intrest en dividend) en het indirecte rendement op de beleggingen, verminderd met de beleggingskosten. Deze beleggingsopbrengsten (618.316) worden geacht beschikbaar te zijn voor de financiering van de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorziening en de wijziging van de technische voorziening die volgt uit de wijziging van de rentetermijnstructuur (1.398.192 negatief). Het saldo van deze baten en lasten vormt het resultaat op beleggingen (779.876 negatief).

1) Dit betreft de beleggingsopbrengsten, de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorziening en de wijziging van de technische voorziening die volgt uit de wijziging van de rentetermijnstructuur.

Premie

Het resultaat op premie bestaat uit de ontvangen premie (225.801) en de premie die benodigd is voor pensioenopbouw (346.769). Het fonds maakt gebruik van premiedemping, waardoor de feitelijke premie nu lager uitvalt dan toevoeging aan de voorziening.

Conform de afspraken in het uitvoeringsreglement ontvangt het pensioenfonds van de aangesloten ondernemingen een periodieke bijdrage die beschikbaar is voor de financiering van:

- de koopsom voor de pensioenopbouw van de actieven in het boekjaar;
- de premies die benodigd zijn voor het overlijdensrisico voor niet-gefinancierd partnerpensioen;
- de premies die benodigd zijn ter dekking van het arbeidsongeschiktheidsrisico;
- de opslag voor de dekking van de directe uitvoeringskosten en de toekomstige kosten.

De ontvangen reguliere premie in 2020 bedraagt 20,6% van de pensioengrondslagsom.

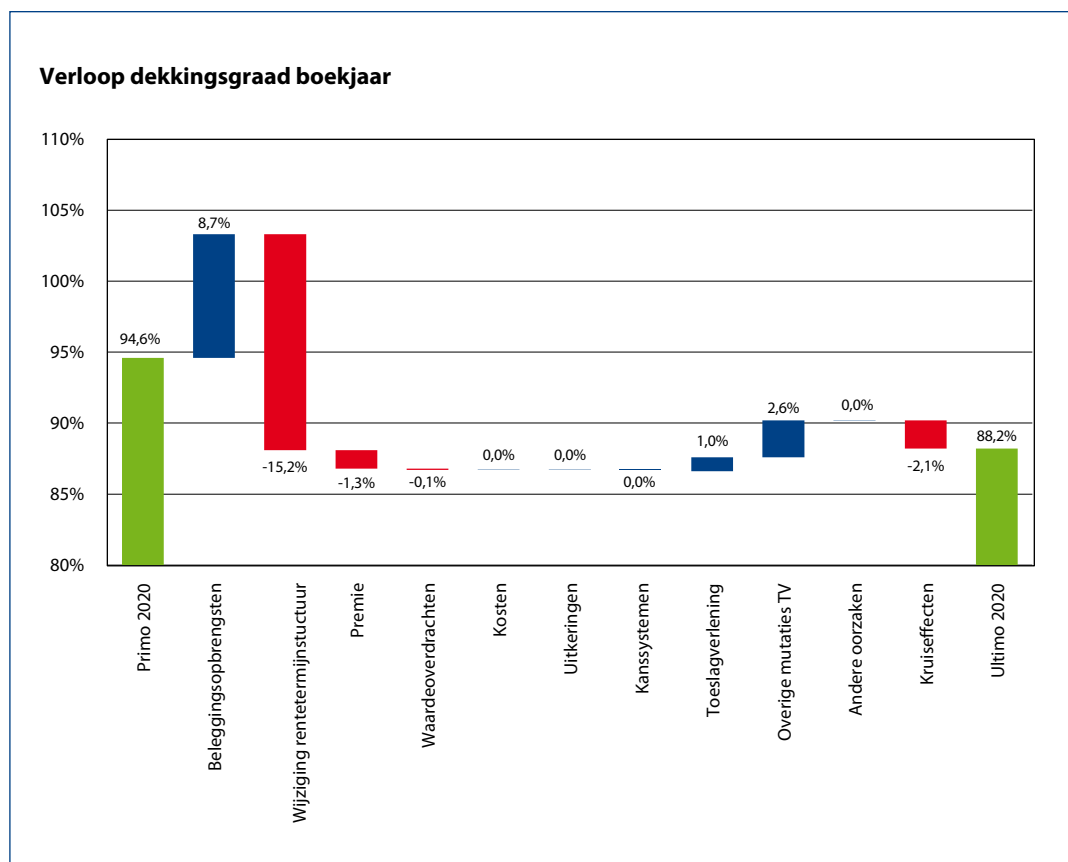
De component "benodigd voor pensioenopbouw" wordt gebaseerd op de rentetermijnstructuur primo boekjaar.

Toeslagverlening

Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2021 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat het fonds naar verwachting niet in staat is om binnen de gekozen hersteltermijn van 10 jaar te herstellen naar de vereiste dekkingsgraad. Voor tijdig herstel is een VEV-verlagingsmaatregel benodigd. Conform het fondsbeleid wordt deze verlaging van de pensioenaanspraken uitgesmeerd over de volledige hersteltermijn van 10 jaar. Dit geeft een verlaging van 0,85% per jaar, waarvan de eerste verlaging onvoorwaardelijk is. De eerste verlaging zal administratief ultimo 2021 worden doorgevoerd in de pensioenaanspraken en pensioenrechten. In de waardering van de technische voorzieningen ultimo 2020 is reeds rekening gehouden met het effect van de onvoorwaardelijke verlaging van 0,85%. Hierdoor zijn de technische voorzieningen met 73.817 verlaagd. Conform de aanwijzingen van DNB is deze verlaging verantwoord onder "toeslagverlening".

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

De daling van de technische voorzieningen door de overgang naar de nieuwe prognosetafel AG2020 vormde de voornaamste winstbron in het boekjaar (217.297). Het resultaat op overige incidentele mutaties (de ervaringssterfte, het leeftijdsverschil voor het latent partnerpensioen, de opslag voor het latent wezenpensioenen en de opslag voor arbeidsongeschiktheid) bedroeg 20.739 negatief. De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak.

Uit de grafiek blijkt dat met name de component "wijziging rentetermijnstructuur" verantwoordelijk is voor de daling van de dekkinggraad. In deze component is alleen het effect op de voorziening opgenomen. Het hier tegenoverstaande effect van de renteafdekking van het fonds is onderdeel van de component "beleggingsopbrengsten".

Daarnaast heeft de premie een negatieve bijdrage aan de dekkinggraad geleverd.

Het genomen verlagingsbesluit heeft een verhogend effect op de dekkinggraad. In bovenstaande grafiek wordt het effect, net als de overige effecten, gepresenteerd ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar. Bekeken op de financiële positie einde boekjaar, stijgt de dekkinggraad als gevolg van het verlagingsbesluit van 87,5% naar 88,2% (0,7%-punt) als gevolg van het doorvoeren van de verlagingsmaatregel.

Gedurende het boekjaar heeft het fonds de prognosetafel, de ervaringssterfte, het leeftijdsverschil voor het latent partnerpensioen, de opslag voor het latent wezenpensioenen en de opslag voor arbeidsongeschiktheid (en daarmee de IBNR) gewijzigd. De effecten hiervan zijn verantwoord onder "overige mutaties TV".

Deelnemersbestand

(Aantallen)

Verloop 2020	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2019	95.953	236.959	22.767	355.679
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	32.199	-424	0	31.775
Ontslag met premievrije aanspraak	-30.739	30.739	0	0
Waardeoverdracht	0	-9.874	0	-9.874
Ingang pensioen	-665	-2.547	3.865	653
Overlijden	-129	-559	-796	-1.484
Afkoop	0	-5	-1.400	-1.405
Andere oorzaken / correctie dubbeltellingen ¹⁾	4.101	-9.829	-30	-5.758
Mutaties per saldo	4.767	7.501	1.639	13.907
Stand per 31 december 2020	100.720 ²⁾	244.460	24.406³⁾	369.586

Verloop 2019	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2018	92.122	223.712	21.244	337.078
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	33.325	0	0	33.325
Ontslag met premievrije aanspraak	-37.133	37.133	-1	-1
Waardeoverdracht	0	-3.675	0	-3.675
Ingang pensioen	-345	-1.708	2.661	608
Overlijden	-103	-400	-629	-1.132
Afkoop	0	-31	-937	-968
Andere oorzaken / correctie dubbeltellingen	8.087	-18.072	429	-9.556
Mutaties per saldo	3.831	13.247	1.523	18.601
Stand per 31 december 2019	95.953 ⁴⁾	236.959	22.767 ⁵⁾	355.679

1) *Andere oorzaken betreft mutaties die niet onder de "reguliere mutaties" vallen zoals bijvoorbeeld afwaardering kleine pensioenen (-9.355), herintreders (verschuiving tussen de categorieën actieve en gewezen deelnemers (4.543), echtscheidingen, huwen/samenwonen, nabestaandenpensioenen.*

2) *Inclusief 3.324 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.*

3) *Waarvan 2.420 pensioengerechtigden met een niet opgevraagd pensioen.*

4) *Inclusief 3.020 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.*

5) *Waarvan 2.260 pensioengerechtigden met een niet opgevraagd pensioen.*

Specificatie pensioengerechtigden

	2020	2019
Ouderdomspensioen	18.947	17.428
Nabestaandenpensioen	5.110	4.966
Wezenpensioen	349	373
Totaal	24.406	22.767

Communicatie

De communicatiecommissie adviseert het bestuur over de communicatie vanuit het fonds. Deze commissie ontwikkelt het beleid en geeft sturing aan de uitvoering. Eind 2020 heeft het bestuur een communicatiebeleidsplan vastgesteld voor 2021 - 2023. Voor de uitvoering wordt elk jaar een communicatiejaarplan opgesteld.

Communicatie onderwerpen 2020

Communicatie financiële situatie

Eind 2019 was onze dekkingsgraad net boven de 90%. De rentedaling in maart, als gevolg van de eerste COVID-19 golf in Nederland, deed onze dekkingsgraad tot ruim beneden 90% zakken. Ons fonds heeft vanaf dat moment steeds nadrukkelijker naar alle deelnemers en andere stakeholders gecommuniceerd dat een verlaging steeds waarschijnlijker werd. In 2020 is dan ook gestart met de voorbereidingen van de communicatie van deze moeilijke boodschap. In 2021 is het bestuur helaas genoodzaakt deze zorgvuldig voorbereide communicatie uit te voeren.

Communicatie wijziging regeling

Per 1 januari 2021 is de regeling van ons fonds gewijzigd: de premie is verhoogd, de opbouw is verlaagd, de franchise is gelijk gebleven en de overgangsregeling VPL is eind 2020 gestopt. De communicatie hierover is in 2020 voorbereid en de communicatie via algemene middelen is gestart. Begin 2021 hebben de deelnemers persoonlijk bericht ontvangen.

Communicatie COVID-19

Het jaar 2020 is het jaar van COVID-19. In de communicatie heeft ons fonds aandacht besteed aan dit onderwerp. Op de website is een informatiepagina ingericht en alle doelgroepen zijn actief geïnformeerd.

Communicatie nieuw pensioenstelsel

Op 22 juni 2020 heeft minister Koolmees de afspraken met betrekking tot het nieuwe pensioenstelsel bekendgemaakt. Ons fonds heeft die informatie over het nieuwe pensioenstelsel via een uitgebreide informatiepagina op de website gecommuniceerd. Ons fonds houdt deelnemers en werkgevers op de hoogte van de voortgang, maar op een gedoseerde manier. Belangrijk in de communicatieboodschap is om pensioen nu al te profileren als een inschatting. Niet als een zekerheid. Zodat mensen vertrouwd raken met het feit dat het pensioen een inschatting is en dat pensioen meebeweegt met de economie.

Speerpunten communicatiestrategie 2020:

Digitale ambitie

In het kader van duurzaam zijn, communiceert ons fonds zo veel mogelijk digitaal en verzamelt ons fonds actief e-mailadressen. De doelstellingen voor het vergroten van het digitale bereik in 2020 zijn gerealiseerd. Ons fonds communiceert digitaal. In de beveiligde omgeving Mijn Pensioencijfers is persoonlijke pensioeninformatie beschikbaar en kan de deelnemer rekenen met de

pensioenplanner. Ons fonds wil deelnemers activeren om gebruik te maken van Mijn Pensioencijfers, de website en de planner. Ook het informatiebulletin J'ouw dag, digitale nieuwsbrieven en een digitaal verkort jaarverslag zijn in 2020 verschenen.

Persoonlijk

Ons fonds wil pensioen persoonlijk maken. Persoonlijke, relevante communicatie zorgt voor meer begrip bij de individuele deelnemer en draagt daardoor bij aan de handelingsbekwaamheid van hem of haar. Ons fonds is persoonlijk in de communicatie, bijvoorbeeld door interviews met mensen op de werkvloer en met bestuursleden. De plannen voor regionale deelnemersbijeenkomsten zijn tijdelijk stopgezet, want door COVID19 zijn fysieke bijeenkomsten niet mogelijk.

Communicatiestijl

Om te komen tot een eigen communicatiestijl heeft ons fonds in 2020 een onderzoek gedaan bij de deelnemers. Wij wilden daarbij kijken wat wel en wat niet werkt en wat aansluit bij de doelgroepen van ons fonds. Ons fonds heeft een eigen communicatiestijl ontwikkeld, die aansluit bij de doelgroepen van ons fonds. Ons fonds vertelt het verhaal in klare taal en versterkt het daar waar mogelijk met visuele content.

Deelnemerstevredenheid

Ons fonds heeft in 2020 een deelnemerstevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Daarbij zijn de communicatiedoelstellingen van ons fonds gemeten. Ons fonds doet het goed. De deelnemers zijn tevreden over ons fonds, zowel de regeling, de dienstverlening als de communicatie worden beoordeeld met een ruime voldoende. Deelnemers beoordelen BPFL met een 7 en gepensioneerden met een 7,5.

Externe ontwikkelingen

Algemene Verordening Gegevensbescherming

Onder de AVG geldt dat het fonds is aangemerkt als 'verwerkingsverantwoordelijke' van persoonsgegevens. Door de invoering van AVG worden de gegevens van deelnemers nog beter beschermd. Het fonds heeft veel energie gestoken in de implementatie. Onder meer zijn overeenkomsten aangepast, is een privacybeleid opgesteld, een privacy verklaring op de website gepubliceerd en is een verwerkingsregister opgesteld. Het fonds heeft tijdig de Algemene Verordening Gegevensbescherming geïmplementeerd. In 2019 heeft de Pensioenfederatie de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen gepubliceerd. De Gedragslijn beoogt een sector breed kader te bieden voor de naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming. De Gedragslijn is per 1 januari 2020 in werking getreden. Om de naleving van de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen te waarborgen en dit aantoonbaar te maken heeft het fonds de volgende activiteiten en beheersmaatregelen ingericht:

Naleving van de gedragslijn

Het fonds heeft vastgesteld dat de AVG, de Gedragslijn en het eigen privacybeleid in 2020 in voldoende mate zijn nageleefd. Het bestuur heeft dat kunnen vaststellen op basis van rapportages van uitbestede partijen zoals de privacyrapportage van AZL over 2019 die in maart 2020 ter beschikking is gesteld; de SLA rapportages van de uitbestede partijen indien deze persoonsgegevens van het fonds verwerken; het incidenten/datalekkenregister van het fonds en evaluaties met dienstverleners over afspraken in het kader van AVG.

De privacyrapportage van AZL over verslagjaar 2020 is in maart 2021 ontvangen en beoordeeld.

IORP II

In 2019 zijn de profielen voor de drie sleutelfuncties vastgesteld met instemming van de raad van toezicht. Tevens is, in het kader van de nieuwe governance, een Overleg Interne Audit ingesteld.

De risicobeheerfunctie beoordeelt, monitort en rapporteert over het risicobeheersysteem. Ook heeft de risicobeheerfunctie een initiërende en adviserende rol bij het vormgeven van het risicobeheer.

De interne auditfunctie is belast met het uitvoeren van (interne) audits binnen de bedrijfsvoering van het pensioenfonds. De belangrijkste taak van de interne auditfunctie is het periodiek evalueren van de adequaatheid en doeltreffendheid van de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de beheerste en integere bedrijfsvoering van het pensioenfonds.

De actuariële functie heeft een controlerende rol. In het kader van de actuariële functie wordt onder meer toezicht gehouden op het berekenen van de technische voorzieningen, wordt beoordeeld of de daarbij gehanteerde methodieken en onderliggende modellen, gebruikte gegevens en aannamen passend zijn en worden, waar nodig, corrigerende maatregelen voorgesteld.

IORP II maakt een onderscheid tussen de houder van een sleutelfunctie en de personele invulling van de daadwerkelijke uitvoering van de sleutelfunctie, waarbij de houder de eindverantwoordelijkheid blijft houden.

In 2019 zijn de sleutelfuncties ingericht. De sleutelfunctiehouders zijn benoemd en de sleutelfunctie vervullers zijn aangesteld. De houders van de sleutelfuncties zijn getoetst en goedgekeurd door DNB.

De sleutelfunctiehouders rapporteren periodiek hun materiële bevindingen en aanbevelingen op het gebied dat onder hun verantwoordelijkheid valt aan het bestuur.

Het beleggen van de functie van risicomanager en sleutelfunctiehouder in één persoon, is niet optimaal. Tenminste is vereist dat voor risicobeheerfunctie en de risicomanagementfunctie de rollen en verantwoordelijkheden goed worden onderscheiden en dat hieraan zichtbaar invulling wordt gegeven. De raad van toezicht heeft dit aandachtspunt nauwlettend gevolgd in 2020.

In 2021 zullen de taken, rollen en verantwoordelijkheden van de sleutelfunctiehouder enerzijds en de risicomanager anderzijds expliciet worden beschreven. Deze beschrijving en de uitoefening in 2021 zal moeten leiden tot nader inzicht omtrent het functioneren van deze beide rollen binnen één persoon.

Vorbereiding transitie naar een nieuw pensioenstelsel

Op 5 juni 2019 is door alle partijen (werkgevers, vakbonden en kabinet) een landelijk pensioenakkoord gesloten.

In de zomer van 2020 hebben het kabinet en sociale partners overstemming bereikt over de uitwerking van het pensioenakkoord uit 2019. Hiermee is de weg vrij om te komen tot een nieuw pensioenstelsel, dat uiterlijk 1 januari 2026 in werking moet treden. Belangrijke elementen uit het huidige pensioenstelsel blijven in het nieuwe stelsel behouden, zoals de bestaande verplichtstelling, collectieve risicodeling en fiscale facilitering door de overheid.

Nu de hoofdlijnen van het pensioenstelsel nader zijn uitgewerkt, is het fonds gestart met de voorbereidingen op de transitie naar het nieuwe stelsel.

De ontwikkelingen rondom het nieuwe pensioenstelsel blijven een belangrijk onderwerp van onderzoek en discussie binnen het fonds. Het bestuur volgt deze ontwikkelingen actief en is onder andere via de Pensioenfederatie bij het onderwerp betrokken. Reeds in 2019 heeft het bestuur extra studies uitgevoerd naar het nieuwe pensioencontract. Het afschaffen van de doorsneesystematiek vormt een belangrijk aandachtspunt voor het fonds. Dit in verband met het relatief jonge deelnemersbestand van het fonds en de grote in- en uitstroom van jonge deelnemers. In de vergadering van de pensioencommissie en het verantwoordingsorgaan zijn kennissessies over de gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel verzorgd. Het doel is om de stakeholders zoveel mogelijk mee te nemen in de ontwikkelingen en het kennisniveau op peil te brengen en te houden. In het verslagjaar 2020 zijn daarnaast enkele themasessies bijgewoond door het bestuur.

Automatische waardeoverdracht en afkoop kleine pensioenen (minder dan € 497,27 bruto per jaar (2020))

Op 17 december 2017 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel Wet waardeoverdracht kleine pensioenen aangenomen.

Pensioenfonds kunnen er vanaf januari 2019 voor kiezen om kleine pensioenen onder de afkoopgrens bij einde deelneming automatisch over te dragen naar de nieuwe pensioenuitvoerder. Het recht van het pensioenfonds op afkoop van kleine pensioenen vóór de pensioendatum vervalt als de deelneming is beëindigd op of na 1 januari 2018.

Voordeel van overdragen in plaats van afkopen is dat de pensioenbestemming behouden blijft. Afkoop blijft mogelijk als het na 5 jaar niet gelukt is om over te dragen, omdat er geen nieuwe pensioenuitvoerder is. Pensioenen van € 2 bruto per jaar of lager per jaar vervallen vanaf 1 januari 2019 van rechtswege.

Het fonds heeft in 2019 besloten om:

- gebruik te maken van het recht op automatische waardeoverdracht van kleine pensioenen die op of na 1 januari 2018 premievrij zijn geworden;
- gebruik te maken van het recht op automatische waardeoverdracht van kleine pensioenen die voor 1 januari 2018 premievrij zijn geworden
- de zeer kleine pensioenen die zijn ontstaan voor 1 januari 2019 eveneens te laten vervallen.

Vervallen zeer kleine pensioenen (€2,00 bruto per jaar of minder)

De totale waarde van de in dit boekjaar vervallen zeer kleine pensioenaanspraken bedraagt € 1.218,-. De vrijval in de voorziening die het gevolg is van het vervallen van de zeer kleine pensioenaanspraken wordt toegevoegd aan de algemene middelen van het pensioenfonds en komt daarmee ten goede aan het collectief.

Wet arbeidsmarkt en balans

Door de inwerkingtreding van de Wet Arbeidsmarkt in Balans, hebben payrollers recht op de zelfde arbeidsvoorwaarden van werknemers bij het bedrijf waar zij werkzaam zijn. Dit geldt ook voor de pensioenvoorziening. Payrollers werkzaam in een supermarkt hebben daardoor recht op minimaal de pensioenregeling van BPFL. Het fonds heeft enkele verzoeken van payrollbedrijven ontvangen die de werknemers die in supermarkten werken, willen laten aansluiten. Er wordt aan de wettelijke eis voor vrijwillige aansluiting voldaan. De werknemers die het betreffen volgen namelijk de arbeidsvoorwaarden van onze deelnemers.. Het fondsbeleid gaat er vanuit dat in het geval van een vrijwillige aansluiting alle werknemers van dat bedrijf moeten worden aangesloten. Dit onder andere om risicoselectie te voorkomen. Niet alle werknemers van een payrollbedrijf zullen werkzaam zijn in de supermarktbranche. Het bestuur heeft vooralsnog besloten niet van het fondsbeleid af te wijken.

Wet bestuur en toezicht rechtspersonen

Op 10 november 2020 is de 'Wet bestuur en toezicht rechtspersonen' aangenomen door de Eerste Kamer. Deze wet heeft gevolgen voor pensioenfondsen en verplicht pensioenfondsen onder meer een regeling te treffen voor het geval van ontstentenis en belet van het hele bestuur. Deze wet schrijft voor de dat regeling van ontstentenis of belet van het hele bestuur dient te worden verwerkt bij de eerstvolgende statutenwijziging na inwerkingtreding van de wet. Per 1 juli 2021 dienen de statuten een regeling te bevatten voor het geval van ontstentenis of belet van het bestuur en de Raad van Toezicht. Er heeft in 2020 geen statutenwijziging plaatsgevonden, maar het fonds zal hier in 2021 uitvoering aan geven.

Wetgeving en inwerkingtreding uitgesteld

Het bestuur heeft zich in het verslagjaar voorbereid op de Wet verdeling pensioenrechten bij scheiding 2022, het voorstel uniform partnerbegrip en Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen zijn regelmatig ter sprake geweest in de diverse commissies. De behandeling van deze wetgeving danwel de implementatie is echter uitgesteld. Het wetsvoorstel verdeling pensioenrechten bij scheiding is nog in behandeling in de Tweede Kamer en dat kan nog tot aanpassingen (amendementen) leiden. De ingangsdatum van wetgeving staat nu gepland per 1 januari 2022. Zowel het bestuur als de diverse commissies zullen de ontwikkelingen met betrekking tot deze wetgeving blijven monitoren.

Implementatiewet registratie uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten/ wetgeving UBO

Dit betreft een implementatie van de EU richtlijn en verplicht dat de gegevens van bestuurders moeten worden bijgehouden en met afschriften worden onderbouwd, dat deze gegevens moeten worden opgenomen in het UBO-register, ondergebracht bij de Kamer

van Koophandel, en dat het pensioenfonds een uitkeringenregister moet bijhouden. De wet is sinds 8 juli 2020 in werking getreden en inschrijving in het register was mogelijk vanaf 27 september 2020. Bestaande pensioenfonds hebben echter tot 18 maanden na 27 september 2020 de tijd om de gegevens aan te leveren. Het pensioenfonds zal er voor zorgen dat vóór 27 maart 2022 de UBO-gegevens van alle statutaire bestuurders bij de Kamer van Koophandel zullen worden opgegeven.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Met ingang van 10 maart 2021 moeten pensioenfonds aan de belangrijkste regels van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (hierna: SFDR) voldoen (level 1). Deze Europese verordening komt voort uit het 'Action Plan for Financing Sustainable Growth' van de Europese Commissie. Een deel van de meer gedetailleerde regelgeving, de Regulatory Technical Standards (RTS), wordt mogelijk pas per 1 januari 2022 van kracht (level 2). Het doel van de verordening is om meer transparantie te creëren over de duurzaamheid van beleggingen. Het pensioenfonds ziet de pensioenregeling en beleggingsportefeuille als een financieel product dat duurzaamheid promoot (het zogenaamde Artikel 8), maar waar het verbeteren van duurzaamheid niet de enige doelstelling is. Hiermee mogen we onze pensioenregeling 'lichtgroen' noemen.

Governance

Bestuur

Het bestuur heeft in 2020 twaalf maal vergaderd. Het bestuur heeft vijf keer met de raad van toezicht en twee keer met het verantwoordingsorgaan overlegd.

Samenstelling bestuur

Het bestuur was op 31 december 2020 als volgt samengesteld:

Werkgevers	Leeftijd	Benoemd per	Benoemd tot	Organisatie
De heer H.A. Breekveldt	59	1-8-2019	1-8-2023	VGL
Mevrouw L.T.M. de Leede	58	1-3-2019	1-3-2023	Vakcentrum
Mevrouw F. Mulder	53	1-9-2014	1-1-2022	Vakcentrum
De heer G.W. Wegh	62	21-6-2017	1-9-2023	Vakcentrum
De heer P.J. Verhoog	55	1-8-2007	1-1-2024	VGL

Werknemers	Leeftijd	Benoemd per	Benoemd tot	Organisatie
De heer H.B.M. Grutters	40	1-6-2013	1-1-2022	FNV
De heer D.H.M. Muusers	63	1-10-2014	1-1-2021	FNV
De heer W.J. van Houwelingen	60	1-7-2015	1-1-2021	FNV
De heer J.G. Seffinga	51	1-9-2012	1-1-2024	CNV

Pensioengerechtigden	Leeftijd	Benoemd per	Benoemd tot
De heer C.H.L.M. Filippini	67	1-9-2014	1-7-2022

Ieder bestuurslid wordt benoemd voor een periode van maximaal vier jaar en treedt af volgens een door het bestuur opgesteld rooster van aftreden. Vanaf 2014 kunnen afgetreden bestuursleden in beginsel maximaal twee keer voor een periode van vier jaar worden herbenoemd. Indien daar gegronde redenen voor zijn, kan een bestuurslid meer dan twee keer worden herbenoemd. Ter voorkoming van samenloop van einde termijnen zijn bij enkele bestuursleden kleine aanpassingen in de benoemingstermijnen doorgevoerd.

De heren Seffinga en Verhoog zijn per 1 januari 2020 herbenoemd voor een periode van vier jaar. In 2020 was de heer Muusers ad interim werknemersvoorzitter en mevrouw Mulder werkgeversvoorzitter. Per 12 december 2020 is de heer Grutters weer benoemd als werknemersvoorzitter.

De belangrijkste onderwerpen die in 2020 in de bestuursvergaderingen aan de orde kwamen, zijn:

- De financiële positie van het fonds en de toegenomen kans op verlagingen;
- Actuele ontwikkelingen in de pensioensector: Pensioenakkoord, wet toekomst Pensioen, Brexit;
- Het pensioenbeleid (waaronder premie- en toeslagbeleid);
- Het beleggingsbeleid, waaronder maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) en milieubeleid, sociaal beleid en goed ondernemingsbestuur, oftewel Environmental, Social and Governance (ESG);
- De transitie van Syntus Achmea naar AZL (nazorg);
- Het communicatiebeleid;
- Het aansluitingsbeleid;
- Het uitbestedingsbeleid;
- Het integraal risicomanagementbeleid;
- De wijziging van fondsdocumenten zoals de ABTN, het huishoudelijk reglement en het pensioenreglement.

Bestuurlijke commissies en interne organisatie

Het bestuur heeft een aantal bestuurlijke commissies ingesteld. Deze commissies doen vooral voorbereidend werk inzake kwesties waarover het bestuur een besluit neemt. In beperkte mate kunnen de commissies zelf besluiten nemen binnen kaders die zijn vastgesteld door het bestuur. De commissies gaan dieper in op de achtergronden en consequenties van te nemen beleidsbeslissingen en zij adviseren vervolgens het bestuur hierover.

In 2020 waren de volgende bestuurlijke commissies werkzaam:

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur over het beleggingsplan en de beleggingsrichtlijnen. Tevens adviseert en ondersteunt de commissie het bestuur in de breedste zin van het woord over zaken op het gebied van het beleggingsbeleid. De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur over zaken samenhangend met het beleggingsbeleid. Hieronder wordt in ieder geval verstaan:

- Het gevraagd en ongevraagd uitbrengen van advies aan het bestuur ten aanzien van het strategische beleggingsbeleid;
- Het gevraagd en ongevraagd uitbrengen van advies over mandaten in illiquide beleggingen;
- Het volgen van actuele ontwikkelingen en uitbrengen van advies over de eventuele consequenties hiervan voor het beleggingsbeleid;
- Wijzigingen in de overeenkomst met de fiduciair manager en de custodian;
- Het monitoren en evalueren van het proces bij de fiduciair manager gericht op de selectie, monitoring en evaluatie van beleggingsinstellingen en externe vermogensbeheerders;

- Het monitoren en evalueren van de handelingen van de fiduciair manager in het kader van de overeenkomst met de manager. Dit betreft onder meer de activiteiten gericht op de implementatie van het beleggingsbeleid, cashmanagement, overlaymanagement en het riskmanagement;
- Het monitoren en evalueren van de handelingen van de custodian in het kader van de overeenkomst tussen het fonds en de custodian. Dit betreft onder meer de bewaarneming in engere zin, de beleggingsadministratie, de resultaatmeting en de compliance monitoring (controle op naleving van beleggingsrichtlijnen door de fiduciair beheerder);
- Het monitoren en evalueren van de behaalde beleggingsresultaten;
- Het vaststellen van de risicobereidheid, relevant bij het aandachtsgebied van de commissie;
- Het monitoren en evalueren van de risico's, relevant bij het aandachtsgebied van de commissie;
- Het beoordelen van de effectiviteit van de risico-mitigerende maatregelen en het zo nodig implementeren van aanvullende maatregelen;
- De beoordeling van ISAE3402-verklaringen van de fiduciair manager en de custodian.
- De bewaking van "in control" aspecten van de fiduciair manager en de custodian, waaronder mede begrepen IT-systemen en projecten;
- Het monitoren en evalueren van de kosten van het vermogensbeheer (inclusief de custodian);
- Het adviseren over de grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de beleggingen en over de actuariële bedrijfstechische nota ("ABTN"), voor zover het onderwerpen betreffen die betrekking hebben op de werkzaamheden van de commissie.
- Het evalueren van vermogensbeheer-processen en het initiëren van verbetervoorstellen

De commissie is gemandateerd binnen het kader van het door het bestuur goedgekeurde beleggingsplan en beleggingsrichtlijnen te besluiten over de uitvoering van het beleggingsplan en de uitvoering van bestuursbesluiten.

De commissie is tevens gemandateerd tot het goedkeuren van aan- en verkoop en het goedkeuren van materiële wijzigingen in (de overeenkomsten met) beleggingsinstellingen en/of discretionaire mandaten in bestaande liquide beleggingscategorieën.

De beleggingsadviescommissie vergaderde in totaal 10 keer gedurende 2020. De beleggingsadviescommissie wordt ondersteund door een externe deskundige, die structureel onderdeel uitmaakt van de commissie. De externe deskundige heeft geen stemrecht. De heer Filippini is sinds 2019 met instemming van de DNB benoemd als voorzitter van de Beleggingsadviescommissie.

De samenstelling was op 31 december 2020 als volgt:

Leden

De heer C.H.L.M. Filippini (voorzitter)

De heer F. Jansen (lid van de commissie met stemrecht, geen bestuurslid)

De heer T. Jeurissen (externe deskundige)

Mevrouw L.T.M. de Leede

De heer D.H.M. Muusers

De heer F. Jansen is door VGL voorgedragen als deskundige in de beleggingsadviescommissie. Hij functioneert als regulier lid van de commissie met stemrecht en is als zodanig ook getoetst door DNB.

Pensioencommissie

De pensioencommissie adviseert het bestuur over zaken samenhangend met het pensioenbeleid.

Hieronder wordt in ieder geval verstaan:

- (Wijzigingen in) de statuten, reglementen en de pensioenuitvoeringsovereenkomsten van het fonds;
- (Wijzigingen in) de overeenkomst met de pensioenuitvoeringsorganisatie;

- Het monitoren en evalueren van de uitvoering door de pensioenuitvoeringsorganisatie in het kader van de overeenkomst door middel van de controle van de SLA-rapportage;
- Het voldoen aan wet- en regelgeving;
- Wijzigingen in de verplichtstelling en handhaving van de verplichtstelling;
- De uitvoeringstechnische aandachtspunten binnen de pensioenregeling van het fonds;
- Actuariële en juridische aangelegenheden relevant voor het pensioenbeleid van het fonds;
- Het periodiek overleg met de sleutelfunctiehouder actuarieel;
- De (jaarlijkse) vaststelling van de premie;
- De toeslagverlening;
- Het adviseren over de actuariële grondslagen en het adviseren over de algemene bedrijfstechnische nota van het fonds ("ABTN"), voor zover het onderwerpen betreffen die betrekking hebben op de werkzaamheden van de commissie.
- De selectie en de evaluatie van de adviserend actuaaris;
- De beoordeling van ISAE3402-verklaringen van de pensioenuitvoeringsorganisatie;
- De beoordeling van de AVG-rapportage(s) van de pensioenuitvoeringsorganisaties;
- De bewaking van "in control" aspecten van de pensioenuitvoerings-organisatie, waaronder mede begrepen IT-systemen en projecten.
- De administratiekosten van de pensioenuitvoeringsorganisatie;
- Het vaststellen van de risicobereidheid, relevant bij het aandachtsgebied van de commissie;
- Het monitoren en evalueren van de risico's, relevant bij het aandachtsgebied van de commissie;
- Het beoordelen van de effectiviteit van risico-mitigerende maatregelen en het zo nodig implementeren van aanvullende maatregelen;
- Het evalueren van pensioenbeheer-processen en het initiëren van verbetervoorstellen.

De commissie is gemandateerd te besluiten over de uitvoering van het bestuursbeleid ten aanzien van de individuele gevalsbehandelingen. Hieronder wordt mede begrepen de behandeling van een klacht of geschil ingevolge het Pensioenreglement en het Uitvoeringsreglement.

De pensioencommissie vergaderde in totaal 8 keer gedurende 2020.

De samenstelling was op 31 december 2020 als volgt:

Leden

De heer J.G. Seffinga (voorzitter)

De heer H.B.M. Grutters

De heer P.J. Verhoog

De heer G. W. Wegh

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie adviseert het bestuur over het meerjaren communicatiebeleid en het communicatiejaarplan.

Tevens adviseert en ondersteunt deze commissie het bestuur in de breedste zin van het woord over zaken op het gebied van het communicatiebeleid. Hieronder wordt in ieder geval verstaan:

- De communicatie-uitingen van het fonds, mede hieronder begrepen de communicatie-uitingen rondom de uitvoering van de pensioenregeling;
- Het gevraagd en ongevraagd adviseren van het bestuur ten aanzien van het vast te stellen communicatiebeleid en het formuleren van voorstellen om dit, waar nodig en/of gewenst, aan te passen;
- Het toetsen van de adequate uitvoering van het communicatiemeerjarenbeleid (en plan);

- Zich voortdurend op de hoogte te houden van de wettelijke voorschriften en aanbevelingen van de overheid ter zake van communicatie door pensioenfonds;
- Het toetsen van de uitvoering aan het vastgestelde beleid en het periodiek verslag daarvan uitbrengen aan het bestuur;
- Het opmaken van een jaarlijkse begroting voor de afzonderlijk te maken kosten voor de uitvoering van het communicatiebeleid in het jaar voorafgaande aan het jaar van de begroting;
- De kostenontwikkeling van de communicatie van het fonds evenals de beheersing hiervan;
- Het vaststellen van de risicobereidheid, relevant bij het aandachtsgebied van de commissie;
- Het monitoren en evalueren van de risico's, relevant bij het aandachtsgebied van de commissie;
- Het beoordelen van de effectiviteit van risico-mitigerende maatregelen en het zo nodig implementeren van aanvullende maatregelen;
- Het evalueren van communicatie-processen en het initiëren van verbetervoorstellen.

De commissie is binnen het genoemde kader door het bestuur van de Stichting gemandateerd te besluiten over de communicatie-uitingen en tot de uitvoering hiervan. De commissie kan de uitvoering toedelen aan het bestuursbureau.

De communicatiecommissie vergaderde in totaal 7 keer gedurende 2020.

De samenstelling was op 31 december 2020 als volgt:

Leden

De heer G.W. Wegh (voorzitter)

Mevrouw F. Mulder

De heer D.H.M. Muusers

De heer J.G. Seffinga

De heer P.J. Verhoog

Commissie Finance & Risk (per 1 januari 2021 Integraal Risico Management Commissie)

De Integraal Risico Management Commissie (IRMC) adviseert het bestuur over het integrale risicomanagement.

Hieronder wordt in ieder geval verstaan:

- De IRMC adviseert het bestuur en de bestuurscommissies over het integrale risicomanagement.
- De IRMC adviseert het bestuur over zaken samenhangend met de risico's die beheerst dienen te worden. Hieronder wordt in ieder geval verstaan:
 - De integrale kostenontwikkeling van het fonds evenals de beheersing hiervan;
 - Het adviseren over de algemene bedrijfstechische nota van het fonds ("ABTN"), voor zover het onderwerpen betreffen die betrekking hebben op de werkzaamheden van de commissie;
 - Het adviseren over de keuze van de compliance officer, de controlerend accountant en de certifierend actuaaris;
 - Het evalueren van de compliance officer, de controlerend accountant en de certifierend actuaaris;
 - De integrale toetsing van de jaarstukken (de staten en het jaarverslag) aan de wettelijke eisen en normen;
 - De controle en bewaking van het jaarwerkproces, en de bespreking van accountants- en actuariële rapportages, rapportages van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan en het bewaken van de opvolging van de aanbevelingen.
 - Het beoordelen van de opzet, bestaan, organisatie en werking van het integrale risicomanagement, waaronder dat van de uitbestedingspartijen waar dit relevant is voor het fonds;
 - Het monitoren en evalueren van de financiële en niet- financiële risico's;
 - Het monitoren en evalueren van de kwaliteit van de bij de beleidsvoorstellen opgenomen risicoparagraaf en de daarin opgenomen beheersmaatregelen;
 - Het monitoren en evalueren van het uitbestedingsbeleid van het fonds;

- De integrale bewaking van "in control" aspecten van de uitvoeringsorganisaties, waaronder mede begrepen IT-systemen en projecten;
- De integrale beoordeling van ISAE3402-verklaringen van de uitvoeringsorganisaties;
- De integrale controle van de SLA-rapportages van de uitvoeringsorganisaties;
- Het evalueren van de risicomanagement-, beheersings- en financiële processen en het doen van verbetervoorstellen;
- Het beoordelen van compliance aangelegenheden in de ruimste zin van het woord;
- Het opstellen van de gedragscode en het jaarlijks laten opstellen van een compliance rapportage;
- De integrale beoordeling van de AVG-rapportage,
- Het periodiek overleg met sleutelfunctiehouder risicobeheer, sleutelfunctiehouder actuariel en sleutelfunctiehouder interne audit.
- Het signaleren van triggers voor en het adviseren van het bestuur tot het eventueel initiëren van een (deel)ERB, ALM, HBT of andere passende analyses/onderzoeken.

De Integraal Risico Management Commissie vergaderde in totaal 6 keer gedurende 2020.

De samenstelling was op 31 december 2020 als volgt:

Leden

De heer H.B.M. Grutters (voorzitter)

De heer H.A. Breekveldt

Mevrouw L.T.M. de Leede

De heer G.W. Wegh

Crisisteam

Het bestuur heeft op 4 juni 2019 het financiële crisisplan 2019 vastgesteld. De aan dit crisisplan gekoppelde noodprocedure bepaalt dat het fonds een crisisteam instelt. De bemensing van het (paritair samengesteld) crisisteam was op 31 december 2020 als volgt:

Leden

Mevrouw F. Mulder (werkgeversvoorzitter)

De heer D.H.M. Muusers (werknemersvoorzitter ad interim)

De heer C.H.L.M. Filippini (voorzitter beleggingsadviescommissie)

Mevrouw L.T.M. de Leede (lid beleggingsadviescommissie)

Het crisisteam is bijeen geweest op 25 juni 2019 voor het bespreken van de financiële situatie van het fonds. Het crisisteam heeft het bestuur geadviseerd om te onderzoeken in hoeverre ingrijpen in het strategische beleggingsbeleid nodig was. Dit advies is vervolgens door het bestuur in behandeling gegeven aan de Beleggingsadviescommissie. Na advies van de Beleggingsadviescommissie heeft het bestuur besloten om vast te blijven houden aan het gevoerde strategische beleggingsbeleid. Dit beleid is in het verslagjaar 2020 ongewijzigd voortgezet.

Sleutelfunctiehouders IORP II

Het fonds heeft de volgende personen aangesteld als sleutelfunctiehouders:

- de heer H. Zaghdoudi als sleutelfunctiehouder Actuariel. In maart 2021 heeft de heer W. Hoekert de heer H. Zaghdoudi opgevolgd.
- de heer D.A.J. Kamp als sleutelfunctiehouder Risicobeheer
- de heer J.G. Sieraad als sleutelfunctiehouder Interne Audit

De benoemingen hebben plaatsgevonden onder voorbehoud van melding bij DNB. Deze melding heeft begin 2020 plaatsgevonden. DNB heeft ingestemd met de benoemingen.

De houder van een sleutelfunctie heeft een rapportageplicht als bedoeld in artikel 143a lid 2 van de Pensioenwet en een meldingsplicht als bedoeld in artikel 143a lid 3 van de Pensioenwet. De uitoefening van de taken van de sleutelfuncties vindt verder plaats met inachtneming van hetgeen bij of krachtens Pensioenwet is bepaald.

Het bestuur stelt voor elke sleutelfunctiehouder een profielschets op en de houders van de sleutelfunctie worden benoemd en ontslagen door het bestuur. De sleutelfunctiehouder rapporteert aan het bestuur.

De rapportageplicht van de sleutelfunctiehouders is opgenomen in het huishoudelijk reglement

Raad van Toezicht

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door de raad van toezicht. De raad bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen en heeft tot taak om toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De raad ziet toe op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad heeft tevens een goedkeuringsrecht op onder andere de vaststelling van het jaarverslag, de benoeming van de bestuurders en het beloningsbeleid. De taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn vastgelegd in het reglement van de raad van toezicht. Ieder lid van de raad van toezicht wordt benoemd voor maximaal vier jaar en treedt af volgens een door de raad van toezicht opgesteld rooster van aftreden. Een lid van de raad van toezicht kan maximaal één keer worden herbenoemd.

De samenstelling was op 31 december 2020 als volgt:

Leden	Leeftijd	Benoemd per	Benoemd tot
De heer H.J.P. Strang	55	1-7-2014	1-7-2022
De heer W.G. van den Brink	76	1-7-2014	1-7-2021
De heer H. Molenaar	57	1-7-2020	1-7-2024

De heer D. Wentink is van 1 juli 2014 tot 1 juli 2020 lid van de Raad van toezicht geweest. De heer Molenaar is per 1 juli 2020 benoemd als lid van de raad van toezicht. De heer Strang was gedurende het verslagjaar voorzitter.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan was op 31 december 2020 als volgt samengesteld:

Leden (deelnemers)	Leeftijd	Benoemd per	Benoemd tot	Organisatie
De heer P.A. Heikoop	43	1-7-2014	01-01-2023	CNV
De heer R. van der Beek	64	1-7-2014	01-01-2021	CNV
De heer O.M. Einsbohr	58	1-1-2018	01-01-2021	FNV
Vacature				FNV

Leden (pensioengerechtigden)	Leeftijd	Benoemd per	Benoemd tot	Organisatie
De heer J.J.H. Visch	71	1-1-2018	1-1-2022	
De heer N.G. Janssen	72	1-7-2014	1-1-2022	

Leden (werkgevers)	Leeftijd	Benoemd per	Benoemd tot	Organisatie
De heer S. Butter	51	1-7-2014	01-01-2021	VGL
De heer H. Ploegmakers	76	1-7-2014	01-01-2023	Vakcentrum

De heer Heikoop was gedurende het verslagjaar voorzitter. De leden worden benoemd voor een periode van vier jaar en kunnen twee keer voor een periode van vier jaar worden herbenoemd. De heren Heikoop en Ploegmakers zijn per 1 januari 2019 herbenoemd voor een periode van vier jaar. Het lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan van mevrouw Schults is per 01-01-2020 (einde zittingstermijn) beëindigd.

Klachten- en geschillenregeling

Als een belanghebbende bezwaar heeft tegen een besluit van het bestuur kan hij een klacht indienen bij het fonds. Het fonds heeft per 1 januari 2019 een gewijzigde regeling voor klachten en geschillen opgesteld. Hierin is opgenomen op welke wijze een belanghebbende een klacht kan indienen bij het fonds. Gelijktijdig met de invoering van de gewijzigde regeling voor klachten en geschillen is de Klachten- en geschillencommissie van het fonds per 1 januari 2019 opgeheven. Het bestuur heeft hiermee gevolg gegeven aan de oproep van de Pensioenfederatie om de toegang tot de Ombudsman Pensioenen in de klachten- en geschillenprocedures zo min mogelijk te belemmeren en laagdrempelig te maken.

De klachten en geschillenprocedure omschrijft een klacht als iedere uiting van ontevredenheid met betrekking tot een behandeling, bejegening, product of dienstverlening door of namens het fonds die door de belanghebbende als onjuist wordt ervaren. Van een geschil is sprake als er een verschil van mening is over de toepassing van de statuten en/of reglementen van het fonds.

In 2020 zijn tien klachten of geschillen vanuit de aangesloten werkgevers ontvangen waarvan er twee gegrond zijn verklaard. Vanuit de deelnemers /pensioengerechtigden zijn er 16 klachten of geschillen ingediend, waarvan er acht gegrond zijn verklaard. Eén deelnemer heeft haar klacht voorgelegd aan de Ombudsman Pensioenen. Deze zaak is nog bij de Ombudsman in behandeling. In de kwartaalrapportages van de uitvoerder worden de klachten en geschillen weergegeven.

In 2020 hebben zich bij uitbestedingspartners acht incidenten voorgedaan. Deze incidenten hebben voor het fonds geen blijvende nadelige gevolgen voor de bedrijfsvoering gehad. De incidenten zijn, waar nodig, besproken met de betrokken uitbestedingspartners en hebben tot gevolg gehad dat aanvullende beheersmaatregelen zijn getroffen om dergelijke incidenten in de toekomst te voorkomen. Voorts hebben er vijf datalekken plaatsgevonden die ook gerapporteerd zijn aan de Autoriteit Persoonsgegevens.

Bestuursbureau

Het bestuursbureau ondersteunt het dagelijks bestuur, het bestuur, de commissies en andere gremia van het fonds bij hun werkzaamheden. Het bestuursbureau heeft de volgende taken:

- Adviseur van het bestuur;
- Organiseren en inhoudelijk voorbereiden van vergaderingen van alle gremia;
- Bewaken kwaliteit beleidsvoorstellen ten behoeve van het bestuur en commissies;
- Schrijven van voorleggers bij beleidsvoorstellen van externe partijen;
- Organisatie van de uitbestede taken;
- Draagt zorg voor de uitvoering van genomen besluiten;
- Bewaken dat contracten met de uitvoerders up-to-date zijn met een goede prijs-kwaliteit verhouding;
- Monitoring uitvoering;
- Bewaken en/of bevorderen kwaliteit van de management informatie over de uitbestede taken ten behoeve van bestuur;
- Voorbereiden van selectie en benoeming van externe partijen / adviseurs;
- Aansturing van externe partijen / adviseurs;

- Bewaken functioneren van externe partijen / adviseurs;
- Risk management (o.a. regie over het proces);
- Regie / ondersteuning met betrekking tot opleiding bestuur;
- Zorgen voor goede communicatie tussen de organen van het fonds (inclusief raad van toezicht en verantwoordingsorgaan);
- Onderhouden van externe contacten (bijvoorbeeld richting DNB, AFM, Pensioenfederatie);
- Toetsen van de bijdrage van de pensioenuitvoerder en de fiduciair manager ten aanzien van inhoudelijke, beleidsmatige vraagstukken.

De medewerkers van het bestuursbureau zijn in dienst van het fonds. Het bestuursbureau bestaat in 2020 uit de directeur, een risk manager, een investment manager, een fondssecretaris en een management assistent. Per 1 oktober 2020 is de heer B. Onkenhout opgevolgd door de heer J. Suarez Menendez als directeur van het bestuursbureau.

Het functioneren van het bestuursbureau wordt jaarlijks geëvalueerd. Deze taak ligt primair bij het dagelijks bestuur. De uitkomsten worden door het bestuur besproken tijdens de (jaarlijkse) evaluatie van het functioneren van bestuur en fonds in het algemeen.

Sociale partners

In de Pensioenwet is vastgelegd dat het beleidskader van het fonds tot stand dient te komen in nauwe samenspraak met sociale partners. De opdracht tot uitvoering van de door sociale partners overeengekomen pensioenregeling is vastgelegd in een overeenkomst tussen sociale partners en het bestuur. Ieder kwartaal komen zij bijeen voor nadere afstemming van actuele kwesties.

In 2020 hebben diverse overleggen met sociale partners plaatsgevonden. De belangrijkste onderwerpen in 2020 waren de hoogte van de premie voor 2021, het opbouwpercentage pensioen voor 2021, het pensioenakkoord en consequenties voor de regeling, de werkingssfeer verplichtstelling en draagvlakbehoud en de dekkingsgraad.

Als gevolg van de financiële positie en het uitblijven van maatregelen heeft het bestuur maandelijks een brief gestuurd aan de sociale partners om te wijzen op de urgentie van de te nemen maatregelen met betrekking tot de premie omdat de pensioenregeling financieel niet meer evenwichtig was gelet op de actuele financiële situatie van het fonds. Eind december 2020 is tussen sociale partners overeenstemming bereikt over de gewijzigde pensioenopbouwpercentages en pensioenpremie. Per 1 januari 2021 is de pensioenregeling gewijzigd en bedraagt het opbouwpercentage ouderdomspensioen 1,5%, het opbouwpercentage partnerpensioen 1,05% en de pensioenpremie 27,6%.

Samenwerkende organisaties

De volgende organisaties kunnen leden voordragen voor het bestuur en het verantwoordingsorgaan:

Vakcentrum
Blekerijlaan 1
3447 GR Woerden
(0348) 41 97 71

Vereniging van Grootwinkelbedrijven in Levensmiddelen (VGL)
Postbus 182
2260 AD Leidschendam
(070) 444 25 87

FNV
Postbus 9208
3584 BW Utrecht
0900-9690

CNV Vakmensen
Postbus 2525
3500 GM Utrecht
(030) 7511007

Externe partijen

Het fonds werkt samen met de volgende externe partijen:

Uitvoeringsorganisatie (pensioenbeheer)

AZL N.V., te Heerlen.

Fiduciair vermogensbeheer

Kempen Capital Management N.V., te Amsterdam

Custodian en beleggingsadministrateur

Northern Trust Global Services SE, te Luxemburg.

Adviserend actuaris

De heer B. Cordewiner AAG, FRM AZL N.V., te Heerlen.

Certificerend actuaris

De heer drs. W. Hoekert AAG, Towers Watson Netherlands B.V., te Amstelveen.

Controlerend accountant

De heer drs. R.E.J. Pluymakers, Ernst & Young Accountants LLP, te Maastricht.

Compliance officer

De heer P. de Koning, TriVu, te Zevenbergen.

Fondsdocumenten

In het verslagjaar zijn onder andere de volgende fondsdocumenten gewijzigd:

ABTN

De ABTN wordt jaarlijks door het bestuur geactualiseerd. In de bestuursvergadering van 23 maart 2020 is de ABTN vastgesteld, waarin de besluitvorming uit het verslagjaar 2019 is verwerkt. Met ingang van 2021 wordt de ABTN twee keer per jaar geactualiseerd.

Pensioenreglement

In 2020 is het pensioenreglement geactualiseerd. De belangrijkste wijzigingen betreffen een aanpassing van de rentevergoeding voor gemoedsbezwaarde deelnemers en de opname van een demotieregeling.

Het meest actuele reglement is beschikbaar op de website van het fonds www.bpfl.nl

Uitvoeringsreglement

Het uitvoeringsreglement is in 2020 gewijzigd. Het uitvoeringsreglement is geactualiseerd en in lijn gebracht met de overige fondsdocumenten. Daarnaast is het uitvoeringsreglement in lijn gebracht met de gewijzigde bedrijfstakuitvoeringsovereenkomst en is een reglementaire basis voor het verkrijgen van emailadressen van de werkgever opgenomen in het geactualiseerde uitvoeringsreglement. Tenslotte zijn de aanpassingen als gevolg van de Implementatiewet IORP II verwerkt.

Geschiktheid en evaluatie

Het geschiktheidsbeleid en het opleidingsplan zijn vastgelegd in een geschiktheidsplan.

Het geschiktheidsplan is in 2019 getoetst door pensioenopleidingsinstituut SPO. Het bestuur heeft hierbij gekozen voor een insteek waarbij het opleidingsinstituut SPO vanuit zijn expertise en ervaring het geschiktheidsplan beoordeelt. Gezamenlijk met SPO heeft het bestuur een aantal verbeterpunten vastgesteld. Vastlegging in een nieuw plan zal in de loop van 2021 gaan plaatsvinden.

Het bestuur werkt continu aan eigen deskundigheid door het lezen van vakliteratuur en bijwonen van seminars en themabijeenkomsten en het uitwisselen van ervaringen met andere bestuursleden. Het bestuur heeft in 2020 diverse studiedagen gevolgd o.a. op het gebied van IT risico's, de invulling van de IORP II-wetgeving, het nieuwe pensioenakkoord, de toekomst van het fonds en het pensioenstelsel. Het bestuur evalueert in elk geval jaarlijks het eigen functioneren. Hierbij betreft het bestuur één keer in de drie jaar een onafhankelijke derde partij. Bij de evaluatie komt ook aan de orde of het bestuur voldoende geschikt en divers is en wordt bovendien gekeken naar gedrag en cultuur. In het verslagjaar heeft het bestuur de zelfevaluatie uitgevoerd middels meerdere sessies onder begeleiding van de externe adviesorganisatie Mens & Kennis. In 2020 heeft het bestuur daarbij ook expliciet gekeken naar de samenwerking tussen bestuur en bestuursbureau. De commissies evalueren ook elk jaar hun eigen functioneren.

Diversiteit

Voor diversiteit naar geslacht en leeftijd volgt het bestuur de Code Pensioenfondsen en heeft het bestuur de overtuiging dat de kwaliteit van de besluitvorming is gebaat is bij diversiteit. In de huidige samenstelling wordt voor wat betreft leeftijd niet voldaan aan die in de code opgenomen norm. Het bestuur geeft bij de samenstelling van het bestuur als team prioriteit aan complementariteit in deskundigheid en competenties. Indien er een vacature ontstaat wordt er in de vacature specifiek gewezen op het belang van diversiteit.

Voor wat betreft de profielschets van toezichthouders wordt niet gewerkt met een specifiek profiel voor elk afzonderlijk lid van de raad van toezicht. Wel worden binnen het profiel drie specifieke accenten gelegd. Hiermee heeft het fonds op eigen manier invulling gegeven aan de eis van voldoende diversiteit binnen het toezicht.

Beloningsbeleid

Het fonds voert een beheerst beloningsbeleid wat is vastgelegd in een beleidsdocument. Het fonds houdt hierbij rekening met de verantwoordelijkheid, de aan de functie gestelde eisen en het tijdsbeslag en de passendheid binnen de bedrijfstak voor het levensmiddelenbedrijf. Het beleid is van toepassing op bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en leden van de raad van toezicht. Er is geen sprake van beloningen gerelateerd aan de resultaten van het fonds.

De hoogte van de vergoedingen en afspraken over de vergoeding van kosten voor opleidingen zijn vastgelegd in een reglement. Sinds 2019 is het fonds overgegaan op een vaste bedragen systematiek. Hiermee sluit het fonds aan bij een trend die binnen de hele pensioensector steeds meer als passend wordt beschouwd. Bestuurders opereren vanuit een bepaalde verantwoordelijkheid en betrokkenheid bij het fonds en zijn deelnemers.

Tot 2019 werkte het fonds met een combinatie van een vaste vergoeding en een vergoeding per vergadering.

De hoogte van de vergoedingen waren sinds 2015 niet meer aangepast. Voor bestuurders wordt uitgegaan van een full time vervangingswaarde van € 152.250. De tijdsbesteding voor een voorzitter van het bestuur wordt ingeschat op 0,4 FTE. Voor reguliere bestuursleden is dit 0,2 FTE.

Door de overgang naar de nieuwe systematiek is met name de vergoeding voor de voorzitters verhoogd. Voor de overige bestuursleden is de gemiddelde vergoeding gelijk gebleven. Het fonds acht de toename van de vergoedingen passend bij de

toegenomen schaal en complexiteit van het fonds. Ook vanuit DNB toezichtoptiek geldt het fonds inmiddels als een grote financiële instelling (T3-fonds).

De vaste jaarvergoeding is voor de voorzitters € 60.900 en voor de andere bestuursleden € 30.450 per jaar.

De vaste toeslagen per jaar bedragen:

Toeslag Voorzitter commissie	€	5.075
Toeslag derde commissie	€	5.075

De leden van de raad van toezicht ontvangen een vaste jaarvergoeding. De voorzitter ontvangt € 17.763 per jaar en de leden € 15.225 per jaar. De vaste toeslagen per jaar bedraagt: Commissie € 5.075.

De vaste jaarvergoeding voor de leden van het verantwoordingsorgaan bedraagt:

Voorzitter verantwoordingsorgaan	€	4.681
Lid verantwoordingsorgaan	€	3.745
Variabele vergoeding: Per externe bijeenkomst	€	208

Tevens hanteert het fonds een (reis)kostenvergoeding.

Gedragscodes / Compliance Officer

De jaarlijkse toetsing op de naleving van de gedragscode wordt uitgevoerd door de Compliance Officer. Het fonds heeft deze taak uitbesteed aan de maatschap TriVu.

Aan de hand van een aantal vragen aan de verbonden personen wordt vastgesteld of aan de gedragsnormen zoals vastgelegd in de gedragscode wordt voldaan. Over 2020 heeft de Compliance Officer geen bijzonderheden geconstateerd.

De Compliance Officer stelt een jaarrapportage op, toetst of aanbevelingen van het vorige boekjaar zijn opgevolgd en geeft daarbij ook aanbevelingen voor het komende jaar. Uit de notulen van de bestuursvergadering kan vastgesteld worden, dat de vorig boekjaar gedane aanbevelingen met betrekking tot de toetsing van de VTE-score van ieder bestuurder en het bespreken van koersgevoelige of vertrouwelijke (markt)informatie zijn opgevolgd en daarmee afgerond kan worden beschouwd. Voor 2020 zal met name gekeken worden naar het eventueel actualiseren van de gedragscode met de daarbij behorende gedragsnormen.

Wet- en regelgeving

In 2020 zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door de toezichthouders De Nederlandsche Bank N.V. en/of de Stichting Autoriteit Financiële Markten geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Code Pensioenfondsen 2020

De in 2018 herziene Code Pensioenfondsen is wettelijk verankerd. De normen in de Code zijn een aanvulling op wet- en regelgeving. De normen in de Code zijn weliswaar leidend, maar de Code laat ruimte voor eigen verantwoordelijkheid van het bestuur. Het fonds mag de Code daarom naleven volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. Afwijken van de norm is dus mogelijk, als daar een goede reden voor is en hierover verantwoording wordt afgelegd in het jaarverslag. In het navolgende overzicht zijn de normen van de Code opgenomen waaraan het fonds in het verslagjaar niet (volledig) heeft voldaan en de motivatie daarvan.

Normen uit de Code Pensioenfondsen waarvan door het fonds is afgeweken in 2020:

Norm nummer	Inhoud norm	Toelichting op afwijking
Norm 33	In zowel het bestuur als in het VO is er ten minste één man en één vrouw. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	De samenstelling van het bestuur en het VO voldoet niet aan deze norm. Er zijn geen leden onder de 40 jaar. Bij benoeming van nieuwe bestuursleden of leden VO worden voordragende partijen opgeroepen om vrouwen en/of jongeren voor te dragen. Een stappenplan, dat vanuit de code wordt voorgeschreven, was in 2020 (nog) niet aanwezig.
Norm 34	De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.	In het geval van de vertegenwoordiger vanuit de VGL is er sprake van een 4e termijn.

De Code Pensioenfondsen 2018 verplicht tot het opnemen van een rapportage in het jaarverslag over de naleving van acht omschreven normen (rapportagenormen). Hierna wordt een overzicht gegeven van deze rapportagenormen met de bijbehorende toelichting.

Naleving rapportagenormen uit de Code Pensioenfondsen

Norm nummer	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
<p>Norm 5</p> <p>Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn.</p> <p>Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.</p>	Ja	<p>Het bestuur rapporteert in het hoofdstuk 'Het pensioenfonds' over het beleid dat het in 2020 voerde, de gerealiseerde uitkomsten van dat beleid en de beleidskeuzes die het bestuur maakte. De diverse beleidsdocumenten zijn beschikbaar via de website van het fonds.</p> <p>Het bestuur rapporteert in het hoofdstuk; Integraal risicomanagement' over het inzicht in de risico's op korte en lange termijn.</p>

Norm nummer	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
<p>Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.</p>	Ja	Het bestuur rapporteert in het hoofdstuk 'Governance' onder 'diversiteit' over de samenstelling van fondsorganen en de geschiktheid van de leden.
<p>Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.</p>	Nee, de afwijking is hiervoor toegelicht.	In het hoofdstuk 'Governance' onder 'Diversiteit' rapporteert het bestuur over de diverse samenstelling van fondsorganen, de doelen ten aanzien van diversiteit en de stappen voor het bevorderen van diversiteit.
<p>Norm 34 De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.</p>	Nee, de afwijking is hiervoor toegelicht.	In het hoofdstuk 'Governance' onder 'Samenstelling bestuur' rapporteert het bestuur over de benoemingsperiode.
<p>Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.</p>	Ja	De raad van toezicht betreft de Code bij de uitoefening van zijn taak en rapporteert hierover in zijn rapportage intern toezicht.
<p>Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie</p>	Ja	In het hoofdstuk 'Het pensioenfonds' beschrijft het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds.
<p>Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.</p>	Ja	Het bestuur licht in het hoofdstuk 'Beleggingen' de overwegingen toe om maatschappelijk verantwoord te beleggen.

Norm nummer	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	De afspraken binnen het fonds over integriteit zijn vastgelegd in de Gedragscode van het fonds. De naleving van deze gedragscode wordt jaarlijks getoetst door de compliance officer. In het hoofdstuk 'Governance' onder 'Gedragscode / Compliance Officer' rapporteert het bestuur hierover. De Gedragscode van het fonds is beschikbaar op de website van het fonds.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	In het hoofdstuk 'Governance' wordt in de uitvoering van beleid gerapporteerd over de behandeling van klachten en geschillen. De klachten- en geschillenprocedure is beschikbaar op de website van het fonds.

De Monitoringscommissie ziet toe op de naleving van de Code Pensioenfonds. De Stichting Zelfregulering Pensioenfonds draagt zorg voor de financiering van de Monitoringcommissie en de Ombudsman Pensioenen namens de pensioensector. Ten behoeve van deze financiering vraagt de Stichting verplichte bijdragen aan de pensioenfonds, die actief zijn in Nederland. De Monitoringscommissie heeft in zijn rapport enkele aanbevelingen aan de sector gedaan. Zo blijft een grotere diversiteit binnen de fondsorganen een belangrijk aandachtspunt. De commissie beveelt verder onder meer aan om bij het vaststellen van het communicatiebeleid door de ogen van de deelnemer te kijken. Ook beveelt de commissie aan het belang van bestuurlijke zelfevaluatie te onderkennen.

Uitbesteding

Uitbestedingsbeleid

Het bestuur heeft een beheerste en integere bedrijfsvoering hoog in het vaandel staan en heeft daarom een uitbestedingsbeleid geformuleerd. In het uitbestedingsbeleid is beschreven op welke wijze de risico's worden beheerst die samenhangen met de uitbesteding van werkzaamheden. Er zijn generieke uitbestedingscriteria opgesteld en de uitbestede werkzaamheden en dienstverleners worden periodiek geëvalueerd. Ook is het selectieproces beschreven voor nieuwe dienstverleners.

Pensioenadministratie

Na de transitie van de administratie naar de nieuwe pensioenuitvoerder AZL in boekjaar 2018, is heeft het fonds in boekjaar 2019 en 2020 veel aandacht besteed aan de dienstverlening richting de deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers.

Tijdens het transitiejaar 2018 heeft het fonds vele controles uitgevoerd op de gegevens in de administratie. Het fonds heeft geconstateerd dat bepaalde data anders moeten worden vastgelegd en dat nieuw beschikbare technieken tot betere, actuelere data leidden. Het fonds en AZL hebben het doorlopende project 'Nazorg transitie' in 2020 afgerond. De transitie en het project 'Nazorg' leveren een impuls aan de kwaliteit van de administratie van het fonds en hebben geleid tot nieuwe indicatoren voor hoe het fonds naar de toekomst toe de datakwaliteit op een goed niveau kan houden.

KPMG heeft specifiek overeengekomen werkzaamheden uitgevoerd op de slotrapportage. Hierin is onderzoek gedaan naar de volledigheid, juistheid en kwaliteit van de afhandeling van de bevindingen bij de transitie. Uit de rapportage van KPMG blijken geen bevindingen welke aanleiding geven te twijfelen over de volledigheid en juistheid van de afhandeling van de Nazorg door AZL.

Datakwaliteit

In het kader van het onderzoek datakwaliteit van DNB in het laatste kwartaal van 2020 heeft de toezichthouder enkele bestuursleden, medewerkers van het bestuursbureau en medewerkers van de uitvoerder geïnterviewd. De resultaten van dit onderzoek en de interviews zijn na het verslagjaar bekend geworden. Uit het onderzoek blijkt dat bij het fonds en AZL verbeteringen in het beleid en de uitvoering daarvan mogelijk zijn. Het betreft onder andere het operationaliseren van het beleid naar AZL, het versterken van de datakwaliteitscyclus door AZL en het verbeteren van monitoring en rapportage voor het (actuele) inzicht in datakwaliteit. Door het fonds wordt een integraal plan van aanpak opgesteld waarin ook de verbeterpunten van AZL worden opgenomen. De verwachting is dat in 2021 de in het plan van aanpak genoemde acties zijn afgerond.

Selectietraject accountant

Vanwege het bereiken van de maximale termijn van de vorige accountant (KPMG) is een nieuwe accountant voor de controle op het jaarwerk geselecteerd. Na een selectietraject is gekozen voor EY te Maastricht als externe accountant. De heer drs. R.E.J. Pluymakers van EY zal deze rol vervullen voor het verslagjaar 2020.

Evaluatie certificerend actuaris

De samenwerking met de certificerend actuaris over 2019, de heer drs. H. Zaghdoudi AAG, Willis Towers Watson Netherlands B.V., te Amstelveen is zoals jaarlijks gebruikelijk geëvalueerd en er is besloten tot een (nieuwe) opdracht aan voor het jaarwerk 2020. Vanwege het verkrijgen van een andere rol bij het pensioenfonds is over 2020 de certificerende actuaris de heer drs. W. Hoekert AAG, eveneens van Willis Towers Watson Netherlands B.V., te Amstelveen.

ISAE

Van de uitbestedingspartners ontvangt het fonds jaarlijks een ISAE 3402 of een vergelijkbare rapportage. In deze rapportages verantwoordt de dienstverleners zich over consistente en correcte uitvoering van de aan hen uitbestede processen. Ook over de beheersmaatregelen, waaronder begrepen de beheersmaatregelen die ten grondslag liggen aan hun jaarrekening. Ook in 2020 en 2021 heeft het fonds de ISAE-rapportages van de uitbestedingspartners beoordeeld. De bevindingen over 2019 en 2020 hebben niet geleid tot materiële opmerkingen bij de uitbestedingsrelaties van het fonds. Het fonds voert naast de beoordeling van de ISAE rapportage en de reguliere operationele monitoring periodiek eigen controles uit (site visits).

Btw-plicht

Per 1 januari 2015 is de btw-vrijstelling van het fonds komen te vervallen. Dit heeft een flinke kostenstijging tot gevolg gehad. Sinds 2011 tekent AZL bezwaar aan tegen de eigen btw-aangifte. Onderbouwing van AZL is dat pensioenfondsen kenmerken hebben van een gemeenschappelijk beleggingsfonds en op grond van het ATP arrest vrijgesteld zouden moeten zijn van btw. De Belastingdienst heeft eind 2020 uitspraak op bezwaar gedaan en het bezwaar van AZL ongegrond verklaard. Het fonds heeft hierop AZL verzocht om, samen met andere fondsen, beroep in te stellen tegen de uitspraak van de Belastingdienst en daarmee haar rechten op teruggave van de door AZL in rekening gebrachte btw te borgen. In de beroepsprocedure zal AZL beargumenteren dat het Pensioenfonds kwalificeert als "gemeenschappelijk beleggingsfonds". De procedure wordt vervolgd in 2021.

Integraal risicomanagement

De aanwezige risico's

De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen en het nastreven van de ambitie van de pensioenregeling. Bij het beheer en de financiering van de pensioenverplichtingen loopt het fonds risico's. De risico's kunnen ingedeeld worden in financiële en niet-financiële risico's. Onderstaande tabel geeft meer detaillering en uitleg rondom de risico's die het fonds loopt. Verdere kwalitatieve en kwantitatieve uitleg rondom de financiële risico's wordt gegeven in de risicoparagraaf bij de toelichting op de jaarrekening.

Financiële risico's	Beleid
Renterisico (S1)	Het fonds is gevoelig voor wijzigingen in de rente omdat de rentegevoeligheid van de beleggingen en de rentegevoeligheid van de verplichtingen niet gelijk zijn (de zogenaamde duration mismatch).
Marktrisico (S2, S4)	Het fonds loopt het risico dat door de ontwikkeling van marktprijzen (veroorzaakt door factoren die samenhangen met een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren) waardewijzigingen plaatsvinden.
Valutarisico (S3)	Het fonds belegt in buitenlandse waardepapieren, waardoor het fonds gevoelig is voor koersschommelingen van de betreffende valuta ten opzichte van de euro.
Kredietrisico (S5)	Het fonds loopt het risico van financiële verliezen als gevolg van faillissementen, betalingsonmacht of kredietverslechtering van tegenpartijen.
Beleggingsrisico (S10)	De risico's die het fonds loopt binnen haar vastgoed- en aandelenportefeuille.
Verzekeringstechnisch risico (S6)	Het risico dat het fonds loopt met haar deelnemers op het gebied van sterfte en arbeidsongeschiktheid.
Liquiditeitsrisico	Het risico voor het fonds dat er onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn om op korte termijn aan de verplichtingen te kunnen voldoen en/ of het verlies dat beleggingen niet snel verkocht kunnen worden.

Niet-financiële risico's	Beleid
Uitbestedingsrisico	Het risico voor het fonds dat de continuïteit/kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden, dan wel voor deze derden beschikbaar gestelde apparatuur en het ter beschikking gesteld personeel wordt geschaad.
Operationele risico's	Het risico dat optreedt voor het fonds bij de uitvoering van de pensioen- en beleggingsactiviteiten, als gevolg van niet-afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen.
Compliance risico	Het risico voor het fonds dat niet of niet tijdig de consequenties van (veranderende) wet- en regelgeving worden onderkend, waardoor wet- en regelgeving op onderdelen worden overtreden.
Reputatierisico	Het risico dat het fonds door het handelen reputatieschade lijdt bij belanghebbenden.

Environmental, Social and Governance (E.S.G.) risico's

Het pensioenfonds heeft bij het beleggingsbeleid aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen, waarvan E.S.G. een onderdeel is. Bij het beleggingsrisico neemt het pensioenfonds ook het E.S.G. risico mee. Het pensioenfonds neemt E.S.G. ook mee bij het reputatierisico.

Nieuw pensioenstelsel

Het fonds start voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel in 2021 een project op. Doelstelling is op verantwoorde wijze zo mogelijk vóór 2026 de transitie te realiseren. De transitie brengt diverse (nieuwe) risico's en onzekerheden met zich mee. Voorbeelden hiervan kunnen zijn:

- kritieke pad voor sociale partners;
- kaders voor opdrachtaanvaarding door het bestuur;
- datakwaliteit;
- geschiktheid pensioenadministratie-systeem;
- communicatieplan;
- aanpassingen in het beleggingsbeleid.

Naar verwachting zijn de uitdagingen vooral groot ten aanzien van de IT die nodig is voor een adequate pensioenadministratie. Binnen het project worden de mogelijke risico's geïnventariseerd en onzekerheden geëvalueerd.

Gevolgen COVID-19 voor de risico's

Het pensioenfonds heeft op het moment van uitbreken van de COVID-19 in 2020 een risicoanalyse uitgevoerd vanuit het perspectief van de operationele risico's en de uitbestedingsrisico's. Hierbij is aandacht besteed aan de eigen organisatie en die van de uitbestedingspartijen. Gedurende het jaar is de risicoanalyse herijkt aan de ontwikkelingen van de voortdurende COVID-19 crisis.

Beleidsinstrumenten

Als maatstaf voor de draagkracht van het fonds wordt de beleidsdekkingsgraad genomen. De ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad kan nadelig beïnvloed worden door bovenstaande risico's. Om de risico's te beheersen en de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad te beïnvloeden heeft het fonds een aantal beleidsinstrumenten tot zijn beschikking ¹⁾:

- Beleggingsbeleid
- Premiebeleid
- Toeslagbeleid

De uitgangspunten rondom deze beleidsinstrumenten volgen uit de kwalitatieve risicohouding die het fonds in 2018 heeft herijkt en is vastgelegd in de ABTN van het fonds.

De belangrijkste bevindingen hiervan zijn:

Gezien de lage risicobereidheid en -draagvlak van de deelnemers van het fonds beschouwt het bestuur het als haar primaire taak om de nominale pensioenaanspraken te waarborgen. Alleen nadat de nominale aanspraken in voldoende mate zijn gewaarborgd, is het streven van het bestuur om vanuit het beleggingsrendement een indexatie toe te kennen.

De gekozen pensioenregeling dient betaalbaar te zijn en te passen binnen de hoogte van de gedempte kostendekkende premie zoals vastgesteld door het bestuur.

Een verdere concretisering van de beleidsuitgangspunten is gebaseerd op de in 2018 uitgevoerde ALM studie. In deze ALM studie is de samenhang tussen de beleidsuitgangspunten rondom de premie, toeslag en de te voeren beleggingsstrategie getoetst. Dit heeft op hoofdlijnen geleid tot onderstaand beleid.

¹⁾ Een verdere analyse van de impact die de mogelijke risico's met zich meebrengen en hoe deze de beleidsdoelstellingen van het fonds kunnen beïnvloeden staan beschreven in het crisisplan dat door het fonds in 2019 is geactualiseerd. Van belang op de verscheidene beleidsinstrumenten is ook de in het crisisplan genoemde kritische dekkingsgraad.

Beleidsdekkingsgraad (BDG)	Niveau (2020)	Voorwaardelijke Toeslagverlening actieven, pensioen-gerechtigden en slapers (prijsindex)
Boven de indexatie DG/ Strategisch vereiste dekkingsgraad (hoogste is leidend)	BDG \geq 123,0%	Volledige toeslagverlening inclusief inhaaltoeslag. Inhaaltoeslag gelijk aan 1/5e deel van het surplus
Boven de toeslagdrempel, maar onder de indexatie DG	BDG \geq 110% BDG < 123,0%	Gedeeltelijke toeslag (lineair oplopend)
Boven de ondergrens, maar onder de toeslagdrempel	BDG \geq 104,3% BDG < 110%	Geen toeslag. Lange termijn herstelplan tot Vereist Vermogen van maximaal 10 jaar (verlagingen minimaal tijdsevenredig)
Onder de ondergrens	BDG < 104,3%	

Hierbij dient opgemerkt te worden dat onder het huidige FTK het toeslagbeleid evenals het verlenen van mogelijke inhaaltoeslagen met name ingekaderd wordt door de hoogte van de beleidsdekkingsgraad en het strategisch vereiste dekkingsgraad. Bovenstaand overzicht biedt duidelijke richtlijnen; hierdoor loopt het fonds geen onvoorziene risico's voor wat betreft het te voeren premie- en toeslagbeleid. De totaal gemiste toeslag per 1 januari 2021 bedraagt 5,07%.

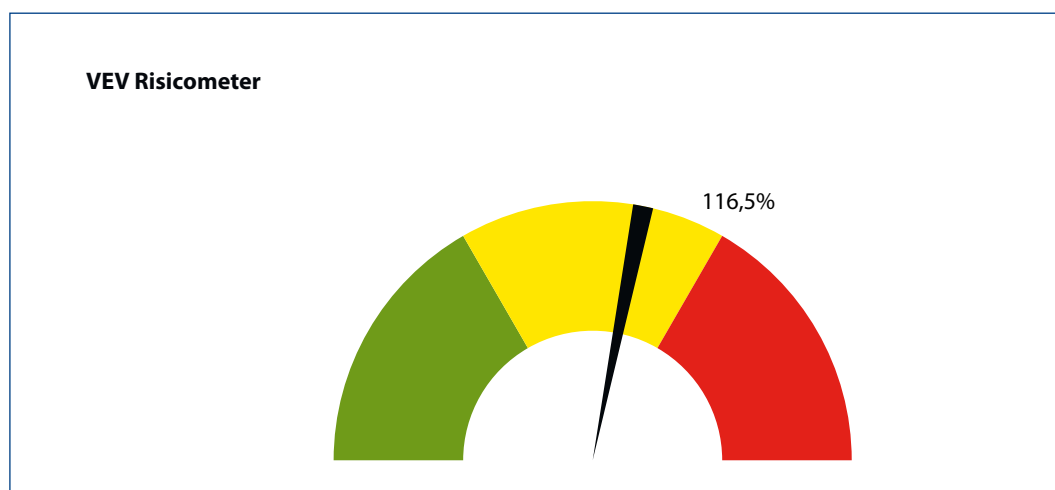
Beleidsmatige toelichting op de aanwezige risico's

Het resulterende beleggingsbeleid kent, in overeenstemming met het uitgevoerde kwalitatieve risicobereidheidsonderzoek en het premiebeleid en toeslagbeleid, een relatief hoog risicoprofiel. Met behulp van het beleggingsbeleid kan een verdere beleidsmatige toelichting gegeven worden over hoe het fonds met de belangrijkste financiële risico's omgaat. Volledigheidshalve wordt ook vermeld welk beleid het fonds voert rondom de niet-financiële risico's.

Renterisico	BPFL hanteert een renteaftdeckingsbeleid. Afhankelijk van de hoogte van de rente wordt een percentage van het renterisico van de verplichtingen afgedekt. Over 2020 is 30% van het renterisico van de verplichtingen afgedekt.
Marktrisico	BPFL beheert het marktrisico door spreiding aan te brengen in de beleggingscategorieën waarin wordt belegd.
Valutarisico	BPFL hedget 75% van de valuta exposure van het Engelse pond en 60% van de US dollar en de Japanse Yen. De exposure naar andere valuta's waaronder deze van emerging markets worden niet gehedged.
Kredietrisico	BPFL beheert het kredietrisico door minimum eisen te stellen aan staatspapier, minimaal AA rating. Voor andere vastrentende waarden wordt een minimum investment grade van BBB+ aangehouden.

Beleggingsrisico	BPFL beheerst het aandelenrisico door een op ALM gebaseerde allocatie toe te passen. Er wordt binnen afgesproken bandbreedtes voornamelijk passief belegd. Jaarlijks wordt geherbalanceerd. Het vastgoedrisico wordt beheerst door te werken met een in de ALM bepaalde allocatie. De allocatie is gediversifieerd naar Nederlandse woningen en zakelijk vastgoed. De vastgoedmanagers worden gemonitord en geëvalueerd.
Verzekeringstechnisch risico	BPFL beheerst het langlevensrisico door de voorziening pensioenverplichtingen op de meest recente AG-prognosetafel met correcties voor ervaringssterfte te baseren. Hierdoor wordt rekening gehouden met toekomstige verbetering van de levensverwachting. Het risico op arbeidsongeschiktheid wordt beheerst door de in rekening te brengen en te reserveren risicopremie regelmatig te evalueren op basis van te daadwerkelijke meldingen van arbeidsongeschiktheid.
Liquiditeitsrisico	BPFL beheerst het liquiditeitsrisico doordat de ontvangen premies en directe beleggingsopbrengsten ruimschoots de pensioenuitkeringen en kosten overtreffen. Daarnaast bestaat het grootste deel van de beleggingsportefeuille uit liquide vermogenstitels.
Uitbestedingsrisico	BPFL besteedt de pensioenuitvoering uit aan AZL en het vermogensbeheer aan Kempen Capital Management. Met deze uitbestedingspartijen zijn duidelijke voorwaarden contractueel vastgelegd en uitgewerkt in een Service Level Agreement (SLA). Beide partijen leggen periodiek verantwoording af over de beheersing van de processen en overleggen hierbij ook ISAE 3402 rapportages voor de gehele dienstverlening. Hierin zijn beheers doelstellingen en beheersmaatregelen beschreven voor alle processen die de uitvoeringsorganisatie voor het fonds uitvoert. BPFL voert periodiek risico-inventarisaties uit over de uitbestede werkzaamheden. De Pensioencommissie respectievelijk de Beleggingsadviescommissie (BAC) monitoren de uitbesteding. Waarbij de BAC het bestuur adviseert met betrekking tot het beleggingsbeleid.
Operationele risico's	BPFL beheerst dit risico door o.a. het beoordelen en bespreken van de periodieke niet-financiële risico en de jaarlijkse ISAE rapportages en de toetsing van het IT-beleid aan dat van BPFL zelf.
Compliance risico	BPFL beheerst het compliance risico door het maken van de afspraken in de SLA met de uitbestedingspartijen over de inrichting en naleving van compliance aldaar. Daarnaast heeft BPFL een eigen compliance officer aangesteld, die toeziet op de naleving van de gedragscode door het bestuur van het fonds.
Reputatierisico	BPFL beheerst het reputatierisico door het continu bewaken en eventueel bijstellen van het beleid en transparantie bij het doen van uitingen naar belanghebbenden. Daarnaast heeft BPFL integriteitbeleid vastgesteld. Hierin geeft BPFL zijn visie op integriteit, onderscheidt het diverse situaties waarin integriteit een rol speelt en welke standpunten BPFL hierbij inneemt. Tenslotte legt het beleid de maatregelen vast om te voorkomen dat de reputatie van BPFL wordt geschaad.

De financiële risico's die het fonds loopt in combinatie met het door het fonds gekozen beleid om deze risico's tegen te gaan zijn objectief meetbaar aan de hand van de hoogte van de vereiste dekkingsgraad. Onderstaande VEV risicometer toont aan dat het beleggingsbeleid van het pensioenfonds een relatief hoog risico kent ¹⁾ met een strategisch vereiste dekkingsgraad van 116,5%.

Risicohouding

Zoals bepaald in artikel 102a van de Pensioenwet draagt het bestuur in overleg met de overige organen van het fonds zorg voor de vastlegging en beleidsuitgangspunten waaronder de risicohouding van het fonds. In het Besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfonds is opgenomen wat met de risicohouding van een fonds bedoeld wordt: het is de mate waarin een fonds –in en na overleg met de vertegenwoordigers van werkgeversverenigingen en werknemersverenigingen en in en na overleg met de organen van het fonds- bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het fonds te realiseren én de mate waarin het fonds beleggingsrisico's kan lopen, gegeven de kenmerken van het fonds.

De afspraken, die hierover tussen sociale partners en het bestuur zijn gemaakt, zijn vastgelegd in een bedrijfstakuitvoeringsovereenkomst. De basis hiervoor is dat sociale partners verantwoordelijk zijn voor de inhoud van de pensioenregeling en het ambitieniveau van de toeslagverlening. Sociale partners geven aan het bestuur de opdracht tot uitvoering.

In hoofdstuk 3 zijn de missie en doelstelling verwoord. De basis voor de door het bestuur geformuleerde risicohouding bevat de volgende elementen:

- Het bestuur streeft naar een zo goed mogelijk nominaal pensioen dat past binnen de fiscale kaders en het beschikbare premiebudget.
- Om nominale pensioenen zo veel als mogelijk waardevast te houden, belegt het bestuur de ingelegde pensioengelden verantwoord.
- Aangezien het deelnemersbestand van het fonds relatief jong is, is het acceptabel om een verantwoord risico te nemen in de beleggingen. In een ALM context en met behulp van de haalbaarheidstoets maakt het bestuur concreet wat zij beschouwd als een verantwoord risico. Het bestuur houdt hierbij rekening met de uitkomsten van periodiek onderzoek naar de risicobereidheid onder deelnemers. Risicohouding en uitkomsten van de ALM-studie worden besproken met de sociale partners.
- Het bestuur wil zo veel als mogelijk –conform de afgesproken maatstaf– kunnen indexeren om de deelnemers en de pensioengerechtigden te kunnen compenseren voor de inflatie en is bereid hiervoor een verantwoord risico te nemen in de beleggingen.

1) Het groene gebied wordt gekenmerkt door vereiste dekkingsgraden tot 110%. Het gele gebied loopt tot 120% en het rode gebied loopt tot 130%. De grenzen zijn subjectief vastgesteld, fondsen met een vereiste dekkingsgraad groter dan 120% hebben veelal een risicovolle beleggingsmix in combinatie met een relatief lage renteafdekking.

- Het bestuur accepteert dat het nemen van een verantwoord risico in de beleggingen kan leiden tot een toename van de kans op verlaging van de pensioenaanspraken.
- Indien er verlaagd moet worden, worden de onvoorwaardelijke verlagingen gespreid over vijf jaar en de voorwaardelijke verlagingen over tien jaar. Het bestuur houdt hierbij rekening met een balans tussen enerzijds de noodzaak tot financieel herstel en anderzijds de voordelen van spreiding van de verlaging voor alle deelnemers.

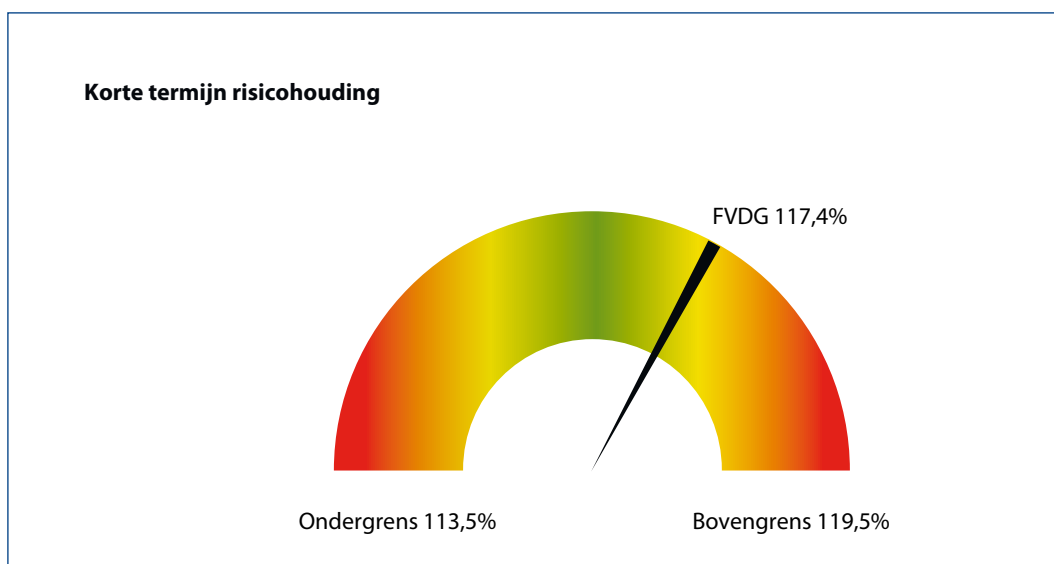
Het bestuur kan voor het realiseren van de missie binnen de afgesproken risicohouding sturen op de inzet van het beleggings-, premie- en toeslagbeleid. Zij maakt voor de afweging van de beslissingen onder andere gebruik van inzichten uit ALM en adviezen van actuarieel adviseur, fiduciair manager en beleggingsadviseur.

Controle op het gevoerde beleid

Binnen het FTK dient continu gemonitord en gecommuniceerd te worden aan de deelnemers of het gevoerde beleid resulteert in de verwachte doelstellingen. Deze wettelijke verplichting komt tot uitdrukking in de zogeheten 'risicohouding'. De risicohouding van het fonds is de mate waarin het fonds, na overleg met sociale partners, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht, bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het fonds te realiseren en de mate waarin het fonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het fonds. De risicohouding wordt verder onderverdeeld in een korte termijn risicohouding en een lange termijn risicohouding.

Korte termijn risicohouding

De korte termijn risicohouding wordt gemeten aan de hand van de vereiste dekkingsgraad met bijbehorende bandbreedtes. Indien op enig moment de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad zich buiten deze bandbreedtes bevindt, is dit een eerste indicatie dat het gevoerde beleid niet in lijn is met de doelstellingen van het fonds. Het fonds heeft de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een vereiste dekkingsgraad tussen de 113,5 en 119,5%. Gedurende 2020 is de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad binnen deze bandbreedtes ¹⁾ gebleven en heeft het fonds haar beleid hieromtrent niet hoeven aan te passen. Eind 2020 bedraagt de feitelijk vereiste dekkingsgraad 117,4%.

1) De onder- en bovengrens geven de bandbreedte aan van de korte termijn risicohouding.

Lange termijn risicohouding

De lange termijn risicohouding komt tot uitdrukking in de jaarlijks terugkerende haalbaarheidstoets. De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Conform de risicobereidheid van het fonds heeft het bestuur een pensioenresultaat en ondergrenzen vanuit verschillende situaties gedefinieerd die aansluiten op de lange termijn risicohouding van het fonds. Het bestuur heeft de volgende grenzen gedefinieerd.

1. De ondergrens voor het pensioenresultaat in de mediaan, startend vanuit de positie waarin het fonds beschikt over het vereist eigen vermogen.
2. De ondergrens voor het pensioenresultaat in de mediaan, startend vanuit de positie waarin het fonds beschikt over het eigen vermogen.
3. De maximale afwijking van het pensioenresultaat in slecht weer ten opzichte van het pensioenresultaat in de mediaan, startend vanuit de positie waarin het fonds beschikt over het eigen vermogen.

In de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt getoetst of het fonds voldoet aan de bij (2) en (3) genoemde grenzen. De in 2020 resulterende pensioenresultaten voldoen aan de in de risicohouding vastgestelde ondergrens en maximale afwijking.

Het pensioenresultaat en ondergrenzen zijn door het bestuur vastgesteld en vastgelegd in de ABTN vanuit de volgende drie situaties:

- de situatie dat het fonds precies beschikt over de vereiste dekkinggraad
- de situatie dat het fonds precies beschikt over de feitelijke dekkinggraad
- de situatie van een slechtweerscenario van de feitelijke dekkinggraad

Beleggingen uit hoofde van de excedentregeling (premieregeling)

Het fonds heeft naast beleggingen voor risico van fonds eveneens beleggingen voor risico van de deelnemer op de balans. De deelnemer krijgt de mogelijkheid om deel te nemen aan de vrijwillige excedentregeling. Hierbij geldt dat de beschikbare premies vermeerderd met het behaalde beleggingsrendement op de pensioendatum aangewend worden voor de aankoop van ouderdomspensioen en/ of partnerpensioen en/ of wezenpensioen. Conform de Wet Verbeterde Premieregeling krijgt de (gewezen) deelnemer voorafgaande aan de pensioendatum de keuze voor beleggen ten behoeve van de aankoop van een stabiele, dan wel een variabele pensioenuitkering.

Het fonds heeft de individuele beleggingsadministratie van de premieregeling ondergebracht bij AZL. In het kader van de invoering van de Pensioenwet en de hieruit voortvloeiende zorgplicht worden de premies belegd in leeftijdsgerelateerde life cycle mixen. Het bestuur heeft hierbij de default life cycle mixen vastgesteld, gericht op de aankoop van een stabiele uitkering. De life cycles zijn zodanig opgesteld dat naarmate de leeftijd van de deelnemers hoger wordt, de beleggings- en renterisico's telkens verder worden beperkt. Hoewel de beleggingen niet voor risico van het fonds zijn, monitort het bestuur continue de samenstelling van de life cycle mixen aan de hand van ontwikkelingen in de markt, wet- en regelgeving en performance. Het bestuur is van mening dat de gevoerde beleggingsmixen in de diverse life cycles de risicohouding van de populatie in de premieregelingen goed weerspiegelen.

Vooruitblik 2021

De in 2020 losgebarsten COVID-19 crisis gaat ook in 2021 onverminderd door. Gelukkig zijn vaccins beschikbaar gekomen. De tijd die nodig is om een ieder in de gelegenheid te stellen om gevaccineerd te worden is zodanig dat ook een groot deel van 2021 thuiswerken normaal zal blijven. De processen van ons fonds zullen daar echter niet onder leiden. Hoe de maatschappij uit de crisis komt is niet goed te voorspellen. Als fonds blijven wij waakzaam.

Pensioenverlaging

Helaas heeft het fonds 2020 afgesloten met een dekkingsgraad onder de 90%. Het doorvoeren van een pensioenverlaging is daardoor onontkoombaar geworden. Het bestuur heeft in maart 2021 moeten besluiten tot een verlaging van de pensioenaanspraken van 0,85%. Deze verlaging is reeds verwerkt in de technische voorzieningen per 31 december 2020, zoals opgenomen in dit verslag. De pensioenverlaging wordt administratief echter pas op 31 december 2021 in de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten verwerkt. Gepensioneerden ontvangen dus voor het eerst in januari 2022 een lagere pensioenuitkering. Op basis van het herstelplan zullen de komende jaren meer pensioenverlagingen nodig zijn. De overgang naar het Nieuw Pensioen Contract op de zo kortst mogelijke termijn draagt bij aan het vertrouwen van de deelnemers en werkgevers in ons fonds.

Nieuw Pensioen Contract

Met Sociale Partners zijn afspraken gemaakt om invulling te geven aan het Nieuw Pensioen Contract. De Sociale Partners zijn in de lead en worden gefaciliteerd door het fonds. Hiertoe is in 2021 een projectorganisatie opgezet. Er is sprake van een groot project met externe projectleiding waarin ook de uitbestedingsrelaties zijn betrokken. De voortgang en te kiezen richting is mede afhankelijk van lagere wetgeving. Deze zal naar verwachting na de zomer van 2021 beschikbaar komen. De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel brengt diverse (nieuwe) risico's en onzekerheden met zich mee. Naar verwachting zijn de uitdagingen vooral groot ten aanzien van de IT die nodig is voor een adequate pensioenadministratie. Binnen het project worden de mogelijke risico's geïnventariseerd en onzekerheden geëvalueerd.

Communicatiebeleid

Een belangrijk deel van de communicatie inspanningen zullen in 2021 gericht zijn op de pensioenverlaging. Daarnaast heeft het fonds een digitale ambitie. In 2021 zal daarom wederom de nadruk liggen op een verdere digitalisering van de communicatie. Daarbij blijft het van wezenlijk belang dat deelnemers wel worden bereikt. Dit wordt getoetst door een deelnemersonderzoek in het tweede deel van het jaar. Het onderzoek wordt tevens gebruikt om de reactie van deelnemers op de verlaging vernemen.

Handhavingsbeleid

De omzet binnen het Levensmiddelenbedrijf wordt steeds meer via internet gerealiseerd. Het fonds is van mening dat het verkoopkanaal er eigenlijk niet toe doet. Alle deelnemers zijn er bij gebaat wanneer de onderlinge solidariteit zoals binnen het fonds vorm gegeven – wordt gedragen door een zo groot mogelijke groep werkgevers en deelnemers. Om die reden besteedt het fonds veel aandacht aan handhaving, waarbij alle soorten ondernemingen die binnen het Levensmiddelenbedrijf actief zijn worden aangesloten.

Vermogensbeheer

In 2020 heeft het fonds de governance rondom de beleggingen onderzocht en nader uitgewerkt in een nieuwe blauwdruk voor het vermogensbeheer. In 2021 zal een marktverkenning fiduciair worden opgestart, waarvoor de blauwdruk vermogensbeheer als een uitgangspunt gehanteerd zal worden. Voorts wordt in 2021 de implementatie van het discretionaire LDI mandaat voorzien, waarvoor in 2020 een marktverkenning heeft plaatsgevonden. Tenslotte wordt in 2021 ook de implementatie verwacht van het aangescherpte MVB beleid voor de categorie aandelen.

Datakwaliteit

Met het oog op een succesvolle overgang op een nieuwe regeling, is het van groot belang dat de kwaliteit van de deelnemersdata hoog is en blijft. In overleg met AZL wordt onderzocht hoe we de kwaliteit maximaal kunnen monitoren en waar nodig tijdig kunnen signaleren dat (extra) acties nodig zijn. De kwaliteit en de wendbaarheid van de IT-omgeving zijn hierbij doorslaggevend.

Aanpassing UFR

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft.

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Utrecht d.d. 15 juni 2021

Het bestuur

Mevrouw F. Mulder
Werkgeversvoorzitter

De heer H.B.M. Grutters
Werknemersvoorzitter

De heer D.H.M. Muusers
Bestuurslid

De heer H.A. Breekveldt
Bestuurslid

De heer P.J. Verhoog
Bestuurslid

Mevrouw L.T.M. de Leede
Bestuurslid

De heer G.W. Wegh
Bestuurslid

De heer W.J. van Houwelingen
Bestuurslid

De heer C.H.L.M. Filippini
Bestuurslid

De heer J.G. Seffinga
Bestuurslid

Rapport Raad van Toezicht

Rapport RvT

0. Inleiding

Op het moment van het schrijven van dit rapport heeft de wereld nog steeds te maken met een ongekend groot probleem. Het Corona virus heeft een grote impact, persoonlijk en zakelijk. Wij constateren dat het pensioenfonds de financiële- en uitvoeringstechnische gevolgen gedegen heeft geïnventariseerd en relevante maatregelen en acties heeft onderkend. Daarbij concluderen wij dat het fonds en het bestuur in staat is geweest om –ondanks de omstandigheden– beleid, processen en uitvoering ongestoord voortgang te laten vinden. Wij wensen het fonds en alle betrokkenen veel sterkte in deze nog steeds moeilijke tijden.

1. Algemeen

De raad van toezicht bestaat uit drie personen. De leden zijn benoemd op basis van een vastgesteld functieprofiel. In dit profiel zijn eisen over geschiktheid opgenomen, waarbij de drie volgende verantwoordelijkheidsgebieden zijn onderkend: vermogensbeheer en balansmanagement, risicomanagement en bestuurlijk. Begin 2020 heeft de raad van toezicht het profiel geactualiseerd. Het bestuur stelde dit vast na een positief advies van het verantwoordingsorgaan bij het profiel te hebben ontvangen.

De samenstelling van de raad van toezicht is per 31 december:

- Henk-Jan Strang, voorzitter, aandachtsgebieden algemeen, governance en risicomanagement, tweede benoemingstermijn loopt tot 1 juli 2022.
- Wiet van den Brink, aandachtsgebieden uitvoering, uitbesteding en kennis sector en achterban, tweede benoemingstermijn loopt tot 1 juli 2021
- Hans Molenaar, aandachtsgebieden vermogensbeheer en balansmanagement, eerste benoemingstermijn loopt tot 1 juli 2024.

Tweede halfjaar 2020 is Hans Molenaar gestart als raad van toezicht-lid met aandachtsgebied vermogens-beheer en balansmanagement. Hij werd na een selectietraject door de ingestelde selectiecommissie bindend voorgedragen door het verantwoordingsorgaan. Het bestuur benoemde aansluitend Hans als nieuw lid. De raad van toezicht nam gelijktijdig afscheid van Dick Wenting, die op basis van het rooster van aftreden stopte. De raad van toezicht dankt Dick voor zijn jarenlange gedegen inzet en bijdragen.

De leden hebben bevestigd dat zij voldoende tijd beschikbaar hebben en onafhankelijk zijn. De beloning en de nevenfuncties/ activiteiten zijn vermeld in het jaarverslag.

2. Verantwoording

De raad legt verantwoording af over de uitvoering van zijn taken en de uitoefening van zijn bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan. De wettelijke verantwoordingsplicht aan de werkgever is belegd in de verantwoording aan de werkgeversdelegatie in het verantwoordingsorgaan.

Werkwijze

De raad kan beschikken over alle bestuursstukken van het fonds en heeft toegang tot alle gremia, het bestuursbureau en uitbestedingsrelaties van het fonds. De raad heeft in 2020 afstemmingen gehad met sleutelfunctiehouder risicobeheer/risicomanager, directeur bestuursbureau, voorzitter verantwoordingsorgaan en met voorzitters van commissies (terugkoppeling op toehoren). Voorts zijn bevindingen en beelden uitgewisseld in het kader van jaarwerkoverleggen.

De raad heeft in 2020 zeven maal intern overleg gehad, waarbij speerpunten en bestuursbesluiten die de goedkeuring van de raad behoeven zijn besproken. Daarnaast heeft de raad vijf maal vergaderd met het bestuur c.q. het dagelijks bestuur, drie maal met het bestuursbureau, drie maal met het verantwoordingsorgaan en daarnaast was er eind 2020 een gezamenlijk overleg bestuur-verantwoordingsorgaan-raad van toezicht. Er is driemaal gesproken met de sleutelfunctiehouder risicobeheer/risicomanager. Er is deelgenomen aan het afsluitende jaarwerkoverleg.

De voorzitter raad van toezicht heeft deelgenomen aan drie overleggen interne audit. Er is eenmaal gesproken met DNB in het kader van regulier overleg. Leden van de raad hebben in 2020 gericht bij een bestuurs-vergadering en een aantal commissievergaderingen toegehoord. De voorzitter van de raad heeft deelgenomen aan vergaderingen van de selectiecommissie voor het werven van een nieuw lid voor de raad van toezicht.

De raad wordt proactief geïnformeerd over belangrijke beleidsbeslissingen van het fonds. Ook over de ontwikkelingen rond het premie- en kortingsbeleid is de raad goed geïnformeerd.

De raad had in 2020 de volgende speerpunten:

- Strategie en toekomstbestendigheid ((profilering/samenwerking/doelen)
- Financiële opzet (financiële positie; dreiging van kortingen; lage premiedekkingsgraad) in relatie tot regeling 2021 en het mogelijke nieuwe pensioencontract
- Beheerste bedrijfsvoering (waaronder beleggingsgovernance, pensioenuitvoering)
- Risicomanagement en IORP II (opzet, bestaan, werking, ERB)
- Maatschappelijk verantwoord beleggen

Voor 2021 ziet de raad de volgende belangrijke thema's:

- Implementeren nieuwe pensioenstelsel en opdrachtaanvaarding
- Meenemen van en communiceren met stakeholders over toekomst en ontwikkelingen fonds
- Doorvoeren van verlaging
- Financiële opzet en beleggingsbeleid in relatie tot regeling 2021 en keuzes nieuwe pensioenstelsel
- Aanpassing van de governance van het fonds

Toezietskader

De raad heeft tot wettelijke taak toezicht houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad ziet toe op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en staat het bestuur met raad ter zijde. De Code Pensioenfonds vraagt dat het intern toezicht bijdraagt aan effectief en slagvaardig functioneren van het fonds en aan beheerste en integere bedrijfsvoering. Tevens heeft de raad van toezicht een aantal goedkeuringsrechten ten aanzien van besluiten van het bestuur alsmede een aantal wettelijke bevoegdheden.

VITP-Toezichtcode

De raad past de VITP-Toezichtcode toe, zie ook www.vitp.nl. De leidende principes uit deze code zijn:

1. De zorg voor het pensioen van de deelnemer is leidend voor het toezicht houden
2. De toezichthouder is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid als toezichthouder en gedraagt zich daarnaar
3. Toezichthouders dragen zorg voor hun geschiktheid en de effectiviteit van hun werkzaamheden
4. De toezichthouders leggen verantwoording af over en zijn aanspreekbaar op het gehouden toezicht

– VITP Toezichtnormen

Principe 1 met bijbehorende toezichtnormen vormen een referentiekader voor hoofdstuk 3, 'bevindingen en aandachtspunten'.

– VITP Gedragsnormen en zelfevaluatie

Principes 2, 3 en 4 zijn te beschouwen als gedragsnormen voor de toezichthouder. De raad heeft in een uitgevoerde zelfevaluatie (januari 2020) geconcludeerd dat deze principes en normen onverkort zijn toe te passen en dat de raad daarbij geen belemmeringen ervaart. De raad voert jaarlijks een zelfevaluatie uit. Voor de zelfevaluatie over 2020 is deze zelfevaluatie onder externe begeleiding uitgevoerd. De raad functioneert in het algemeen goed en de bijdrage wordt door bestuur en verantwoordingsorgaan gewaardeerd. De raad zal na afstemming met het dagelijks bestuur op eigen initiatief afstemming organiseren over toekomst pensioenstelsel. Daarnaast zullen –rekening houdend met de veranderingen op het bestuursbureau– met het dagelijks bestuur nieuwe afspraken worden gemaakt over het door het (dagelijks) bestuur meenemen van de raad in belangrijke ontwikkelingen en over ondersteuning van de raad.

– Uitgebreid normenkader

Voor het toezicht hanteert de raad een uitgebreid normenkader, gebaseerd op hierboven aangehaalde VITP-Toezichtcode, aangevuld met het wettelijk kader, normen uit de Code Pensioenfondsen en eigen aanvullingen.

Goedkeuring en instemming

De raad heeft goedkeuring gegeven en instemming verleend bij de volgende bestuursbesluiten:

Goedkeuring

- Vaststelling van de jaarverslagen van 2019 resp. 2020 ((8 juni 2020 resp. 7 juni 2021).
- Functieprofielen bestuur naar aanleiding van herbenoemingen en functieprofielen voor sleutelfunctiehouders.
- Aanpassing vergoedingsbeleid.
- Uitgaande collectieve waardeoverdracht, excedentregeling.

Instemming

- Instemmingen met (her)benoemde bestuursleden.
- Instemmingen met benoemde sleutelfunctiehouders actuarieel, risicomanagement en interne audit (formalisering begin 2020).

Raadgeving

De raad heeft in 2020 het bestuur met raad terzijde gestaan inzake onder meer:

- Risicomanagement: verdere implementatie en afbakening tussen rollen (sleutelfunctiehouder, risicomanager, raad van toezicht, sleutelfunctie interne audit en andere controleurs).
- De inrichting van de uitvoering van vermogensbeheer.
- Omgaan met mogelijk doorvoeren van verlaging van pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen in 2021.
- Nader meetbaar uitwerken missie, visie, strategie en doorontwikkelen van de governance.
- Kwaliteit databestanden.

Opvolging uit rapport 2019 raad van toezicht en verantwoordingsorgaan

Het bestuur geeft in het bestuursverslag een gedegen en goed onderbouwde inhoudelijke reactie op bevindingen en oordeel van raad van toezicht en verantwoordingsorgaan. Het bestuur behandelt aanbevelingen van de raad, verantwoordingsorgaan en controleurs correct en vertaalt deze waar relevant naar acties, vastgelegd in een document opvolging. De meest recente versie geeft de status per 12 april 2021.

3. Bevindingen en aandachtspunten

Norm 1.1 VITP-Code: geen enkel onderwerp valt buiten de reikwijdte van het toezicht

De raad ondervindt geen belemmeringen bij het benoemen van onderzoeksgebieden en krijgt voldoende toegang tot voor het toezicht benodigde informatie. Ook kan de raad de diepgang en de reikwijdte van het toezicht vrij bepalen.

Norm 1.2 VITP-Code: de toezichthouders vormen zich een oordeel over de wijze waarop het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds vaststelt

Missie, doel en strategie zijn vastgelegd en worden in het bestuursverslag verantwoord. De raad stelt vast dat het bestuur adequate aandacht heeft voor de toekomstvisie op en positionering van het fonds. Het bestuur is zich ervan bewust dat stakeholders de fondsambities en resultaten volgen. Het bestuur stelt realistische doelen en monitort resultaten en houdbaarheid van een ingeslagen weg.

Het bestuur heeft oog voor de toekomst van het fonds en mogelijkheden voor samenwerking. Hier wordt met enige regelmaat over gesproken. Het bestuur beoordeelt de conclusies van 2016 over het bestaansrecht van het fonds nog steeds als actueel. Het bestuur hanteert triggers voor positionering van het fonds en evalueert deze positionering regelmatig. De raad van toezicht neemt waar dat het bestuur in het consoliderend landschap van pensioenfondsen zijn weg zoekt, maar hier nog geen concrete uitwerking voor maakt.

Aanbeveling 1

De raad van toezicht roept het bestuur op –mede met het oog op keuzes vanwege het nieuwe pensioenstelsel– een duidelijke toekomst voor het fonds te kiezen en vast te leggen. Daarbij is belangrijk een zo volledig mogelijke roadmap van strategische alternatieven voor deze toekomst vast te leggen en deze actueel te houden. Zo'n toekomstvisie geeft richting en een duidelijk en concreet houvast. Dit kan de basis vormen voor een strategisch meerjarenplan met speerpunten en monitoring van de realisatie. Ook maakt het de toegevoegde waarde van het fonds en de ontwikkelingen daarin concreet zichtbaar, wat helpt om stakeholders hierop aangesloten te houden.

In dit kader juicht de raad van toezicht toe dat het bestuur eind 2020 een traject heeft ingezet om missie, visie en strategie concreter top down uit te werken tot op commissieniveau. Dit biedt bij afronding een stevig fundament voor sturing, beleidsbepaling/evaluatie en monitoring van de uitvoering. De raad van toezicht zal dit ook in 2021 nauwgezet volgen.

De ontwikkeling van de financiële positie en de financiering van nieuwe pensioenaanspraken vraagt al een aantal jaren grote aandacht van het bestuur. De financiële positie heeft zich ondanks per saldo goede beleggingsresultaten in 2020 ongunstig ontwikkeld, vooral door gedaalde rente. Het bestuur is zich bewust dat verlagen van pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen onvermijdelijk is.

Mede in het kader van opdrachtaanvaarding brengt het bestuur sinds jaren aan Cao-partijen over bezorgd te zijn over de in verhouding tot de pensioenopbouw lage premie en dat pensioenaanspraken en pensioenrechten mogelijk moeten worden gekort. Het bestuur maakte sociale partners reeds in 2019 duidelijk dat keuzes moeten worden gemaakt over het premieniveau, met aandacht voor evenwicht tussen premiehoogte en pensioenopbouw. Het bestuur onderkent dat ten aanzien van de premie de grenzen van evenwichtige behandeling van de verschillende groepen belanghebbenden zijn bereikt.

In de vorige rapportage heeft de raad het bestuur gevraagd te bezien in hoeverre een mechanisme dat verzekert dat de premiedekkingsgraad over de loop van het contract toereikend is behulpzaam kan zijn bij de opdrachtaanvaarding en de dialoog met sociale partners.

De raad van toezicht vindt dat het bestuur zich hierbij richting sociale partners krachtig opstelt, in het belang van deelnemers en gepensioneerden. De uitkomst is tot op heden niet gunstig voor het verloop van de financiële positie. Zoals hiervoor aangegeven heeft het bestuur hiermee samenhangend gekozen in te zetten op snelle overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Hiermee kan flexibeler worden ingespeeld op premie-niveau en (verwachte) pensioenresultaten. De raad van toezicht begrijpt deze richting argumenten daarvoor. Graag blijft de raad in dit keuzeproces nauw aangesloten en zal stappen die het bestuur in 2021 zet volgen.

De raad van toezicht ziet als aandachtspunten bij invoeren van het nieuwe pensioenstelsel:

- Werken vanuit een duidelijke bestuursvisie op het nieuwe pensioenstelsel en een uitgangspuntenkader.
- Monitoren en analyseren van en inspelen op (wijzigingen in) relevante wet- en regelgeving en risico's daarbij in nauw overleg met sociale partners.
- Voortvarende vertaling van wijzigingen in relevante wet- en regelgeving naar aandachtspunten en risico's en bespreekpunten met sociale partners.

Norm 1.3 VITP-Code: de toezichthouders vormen zich een oordeel over de besturing van het fonds

Het fonds kenmerkt zich door een open cultuur waarin constructief wordt samengewerkt. Het fonds heeft in 2020 verder ervaring opgedaan met werken volgens de in 2019 ontwikkelde visie op de governance. Hierbij wordt met lagen gewerkt, met als invalshoeken strategie en beleid en adviseren en uitvoeren. Eigenaarschap, verantwoordelijkheden en rollen zijn afgebakend, maar kunnen worden verduidelijkt. Voorgaand jaar vroeg de raad aandacht voor focus op doelen en kaders. Met het eind 2020 inzetten van herijken van missie, visie, strategie en uitwerken naar en beleggen van eigenaarschap voor concrete doelen ook naar commissies is hiermee een start gemaakt. De raad van toezicht constateert dat de samenwerking tussen commissies en bestuur op niveau is. Besluitvorming is consistent met voldoende oog voor evenwichtige belangenafweging.

De raad beoordeelt de bestuurlijke governance en het vergaderen van het bestuur als voldoende efficiënt. Er zijn gedegen voorleggers waarin aandachtspunten zijn uitgewerkt. Er is goede input van commissies in het bestuursvergaderingen. Nieuwsflitsen en voortgangsrapportages van het bestuursbureau namen in 2020 belanghebbenden, bestuur en andere fondsorganen goed mee in planning, voortgang en resultaten. Eind 2020 is in besluitvorming nadrukkelijker het zogenaamde beeldvorming-oordeelvorming-besluitvorming-model ingevoerd. De raad van toezicht zal de implementatie hiervan in 2021 volgen.

Aansturing van bespreking van reguliere onderwerpen is geborgd via een jaarkalender. Het bestuur focust daarnaast op prioriteitsdossiers en op ontwikkelingen daarin geborgd. Voor 2021 implementeert het fonds een nieuwe werkwijze, waarbij commissies meer zichtbaar gebaseerd op meetbare doelen werken vanuit de missie, visie, strategie. De raad van toezicht zal dit nauwgezet volgen en vraagt aandacht voor hierop aansluitende rapporteringen, waarmee de stakeholders meegenomen blijven worden in de strategische prioriteiten.

Besluitvorming van het bestuur naar aanleiding van de 'Nieuwe blauwdruk vermogensbeheer' is in de loop van het tweede halfjaar uitgesteld, omdat het bestuur besloot eerst de missie, visie, strategie van het fonds nader uit te werken tot op commissieniveau.

Aanbeveling 2

Het bestuur heeft prioriteit gegeven aan eerst nader uitwerken van de missie, visie strategie van het fonds tot op commissieniveau. De raad ondersteunt deze prioriteitstelling en zal de aanpassingen in de governance door het bestuur, waaronder rondom vermogensbeheer nauwgezet volgen.

Resultaat moet een governance zijn die past bij de gestelde doelen en de manier waarop de uitvoering voor de toekomst zal worden gemonitord. De mandatering, taken en bemensing moeten daarbij aansluiten.

Verantwoordingsorgaan en raad van toezicht en de voorzitters van beide organen overleggen met enige regelmaat gezamenlijk. Het bestuur neemt het verantwoordingsorgaan met passende informatie mee in ontwikkelingen. Komende jaren wordt veel van het verantwoordingsorgaan gevraagd. De raad van toezicht moedigt het verantwoordingsorgaan aan de uitdagingen in de rol actief zelf te gaan invullen in nauwe samenwerking met het bestuursbureau.

Aanbeveling 3

De raad beveelt het bestuur aan extra in de relatie met het verantwoordingsorgaan te blijven investeren, mede met het oog op de aankomende besluitvorming rondom het pensioenstelsel en de verzwaarde adviesrol daarbij.

Het bestuursbureau speelde in 2020 zijn rol als in voorgaande jaren. Het bestuursbureau nam raad van toezicht en verantwoordingsorgaan per kwartaal mee in strategische ontwikkelingen en op voortgang op strategische speerpunten. Na het vertrek van de directeur bestuursbureau eind 2020 is een interim-directeur gestart. De raad van toezicht verkent graag met het dagelijks bestuur en het bestuursbureau hoe vanaf 2021 de raad van toezicht actief meegenomen blijft worden op deze punten. Daarnaast heeft de raad van toezicht behoefte aan betere toegankelijkheid en actualiteit van de fondsdocumenten. Het bestuur werkt aan verbetering.

Norm 1.4 VITP-Code: de toezichthouders vormen zich een oordeel over de bedrijfsvoering van het fonds

De raad heeft in 2020 meerdere gesprekken met de sleutelfunctiehouder risicobeheer/risicomanager gehad. Daarin zijn actualiteiten rond risicomanagement en taakafbakening in de bijbehorende rollen verkend. Inzichten uit deze besprekingen zijn input voor vervolgstappen om de rollen verder te ontwikkelen. In het verlengde hiervan ligt ook afstemming van de samenwerking van de risicobeheerfunctie met de risicofunctie van de uitbestedingspartijen. De raad van toezicht spreekt haar waardering uit dat in 2020 geleidelijk meer totaalinzicht is ontstaan in de status van de risico's en van de effectiviteit van beheersmaatregelen. Ook via de kwartaal risicorapportage van de sleutelfunctiehouder risicobeheer is zichtbaar dat risicoparagrafen consequent door de eerste lijn worden uitgewerkt. Wij constateren dat de commissies risicorapportages in de Integraal risicomanagement commissie inbrengen en dat commissies en bestuur bij behandeling van bestuursstukken risicoparagrafen bespreken. In 2021 zullen de commissies de risico invalshoek verder internaliseren in hun activiteiten.

Het fonds stelde in 2020 de eerste Eigen Risico Beoordeling (ERB) vast. Voortgang op daarbij vastgestelde acties wordt door de Integraal risicomanagement-commissie gemonitord. De raad beoordeelt deze ERB als op niveau.

In 2020 is in agendering de scheiding tussen het vervullen van de controlling en risicofunctie van de risicomanager zichtbaar. Daarnaast brengt de risicomanager per kwartaal status-risicorapportages uit en de sleutelfunctiehouder geeft een jaaroordeel over integraal risicomanagement. Daarmee wordt de invulling van de rol van sleutelfunctiehouder risicobeheer en van risicomanager goed uitgevoerd. Toch blijft de raad van mening dat het beleggen van de functie van risicomanager en sleutelfunctiehouder in één persoon niet optimaal is. Inmiddels heeft het fonds begin 2021 gekozen het aanbrengen van een splitsing tussen de risicomanagement en controlling activiteiten van de risicomanager.

De sleutelfunctiehouders overleggen periodiek met elkaar over invulling van rollen en taken en wisselen daarbij ook bevindingen uit. De sleutelfunctie internal audit wordt via insourcing op het bestuursbureau ingevuld door een externe professional. De sleutelfunctiehouder internal audit bracht net als voorgaand jaar een audit plan en rapportage van bevindingen in, in een informeel 'overleg interne audit' waaraan bestuursbureau, sleutelfunctiehouder internal audit, voorzitter raad van toezicht en één van de bestuursvoorzitters deelnamen. Na de voortvarende start in 2019 is in 2020 vooruitgang geboekt in het in kaart brengen van de beschikbare audits bij de pensioenuitvoerder en het weergeven van een status daarover. Ook is de interne audit over Integraal Risicomanagement afgerond. Over 2020 heeft de sleutelfunctiehouder hierover een rapportage uitgebracht waarin de status is

beschreven en enkele aanbevelingen zijn gedaan. Het bestuur heeft de bevindingen onderschreven en aangegeven de aanbevelingen op te volgen. Twee in 2020 geplande audits zullen in 2021 worden uitgevoerd.

Begin 2021 is de effectiviteit van het 'overleg interne audit' geëvalueerd in samenhang met de evaluatie van andere commissies en overleggen binnen het fonds. De Finance & Risk commissie is omgezet in een Integraal risicomanagement commissie. In deze commissie vindt voortaan afstemming met de sleutelfunctiehouder internal audit plaats, naast de formele overleggen van de sleutelfunctiehouder internal audit met het bestuur.

Aanbeveling 4

De raad beveelt aan dat sleutelfunctie interne audit bijvoorbeeld via een rapportage en/of dashboard status en aandachtspunten vanuit onder meer assurancerapporten en vanuit rapportages vanuit de tweede lijn van de uitbestedingspartners inzichtelijk maakt en met het bestuur bespreekt. De sleutelfunctie kan daarnaast zelf audits uitvoeren die zijn gericht op speerpunt onderwerpen. Dit borgt tevens voldoende structurele aandacht voor input vanuit de interne audit functie door de bestuurlijke commissie die dit behandelt en het bestuur.

De kwaliteit van de uitbesteding wordt gemonitord op basis van vastgelegde prestatie-indicatoren. De pensioenuitvoering en het vermogensbeheer is in 2020 goed verlopen met goede monitoring- en verantwoordingsrapportages. De raad van toezicht is tevreden over het niveau van monitoring door de commissies van de pensioenuitvoering en het vermogensbeheer door commissies en bestuur.

Het bestuursbureau leverde in 2020 rapportages waaronder een kwartaalvoortgangsrapportage, waarin actuele thema's en prioriteitsdossiers aan de orde kwamen. Deze rapportages dragen bij aan verbetering van de bestuurlijke grip en helpen raad van toezicht en verantwoordingsorgaan mee te nemen in actuele thema's en prioriteitsdossiers.

In 2020 was een DNB-onderzoek op het gebied van datakwaliteit onderhanden. Het bestuur en de pensioenuitvoerder hebben zich gedegen op dit onderzoek voorbereid. Voor start van het onderzoek heeft het fonds zelf een statusbeoordeling laten uitvoeren. Naar aanleiding daarvan is een data kwaliteitsbeleid uitgewerkt en vastgesteld en zijn acties uitgezet voor het verbeteren hiervan. Uit eerste mondelinge terugkoppeling vanuit DNB blijkt dat er ontwikkelpunten zijn voor het fonds en voor AZL. Dit betreffen geen fundamentele tekortkomingen. Het feitelijk rapport met conclusies, bevindingen en gevraagde acties volgt later in 2021. De raad van toezicht zal in 2021 de opvolging van bevindingen en acties nauwgezet volgen.

Het in 2019 door de pensioenuitvoerder gestarte project voor afwikkeling van signaleringen op consistentiecontroles op datakwaliteit is in 2020 naar tevredenheid afgerond. Het bestuur verwacht dat de opzet van organisatie en processen bij de pensioenuitvoerder ervoor zorgt dat deze kwaliteit eveneens voor de toekomst geborgd is. De raad van toezicht is van oordeel dat kwaliteit en voortdurende aandacht voor verbetering daarvan op niveau en gewaarborgd is.

Eind 2020 heeft het bestuur – gegeven het eerder vermelde onvermijdelijk worden van verlagen – gecommuniceerd naar deelnemers en gepensioneerden waarin dit besluit tot verlaging concreter wordt aangekondigd. De raad kan zich vinden in de zorgvuldigheid waarmee het bestuur dit gedaan heeft.

Het bestuur heeft een kostenambitie vastgelegd in samenhang met de overgang naar AZL. Het realiseren van deze kostenambitie zal in komende jaren zichtbaar moeten worden. Er is onder externe begeleiding een fit-gap IT-analyse uitgevoerd op de beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoerder versus die bij het pensioenfonds. Het bestuur heeft in maart 2020 de conclusies vastgelegd.

Norm 1.5 VITP-Code: de toezichthouders vormen zich een oordeel over het beleid van het fonds

Het bestuur evalueert periodiek beleid. De raad neemt waar dat het bestuur op relevante onderwerpen ter toetsing van het beleid gedegen analyses maakt en onderzoeken uitvoert.

In 2020 is onder meer het integriteitsbeleid – onder externe begeleiding – geëvalueerd en aansluitend geactualiseerd met opvolgingsacties. Het bestuur heeft een nieuw communicatiebeleidsplan opgesteld voor de periode 2021-2023. De raad is van mening dat dit een goed doordacht plan is waarin strategie, doelgroepen en de methoden van communicatie helder geformuleerd zijn. De raad is zich ook bewust dat communicatie over pensioen lastig is omdat dit onderwerp voor veel deelnemers niet ‘top of mind’ is. De raad vindt het belangrijk dat er op een duidelijke en voor alle deelnemers begrijpelijke manier gecommuniceerd wordt. Juist in deze tijd waarin de pensioenen verlaagd moeten worden en waarin we overgaan naar een nieuw pensioenstelsel is een effectieve uitvoering van dit plan essentieel om het vertrouwen van deelnemers te behouden. De raad zal in 2021 de uitvoering van dit plan met aandacht volgen.

Het bestuur monitort maandelijks de ontwikkeling van de financiële positie van het fonds en is daarbij kritisch op de eerder geformuleerde uitgangspunten voor het financieel beleid. Sociale partners maakten eind 2020 een duidelijke keuze door gelijktijdig de premie te verhogen en de opbouw te verlagen. De raad van toezicht waardeert de vasthoudende rol die het bestuur richting sociale partners heeft gespeeld.

Het bestuur formuleerde in 2019 een voldoende uitgewerkt maatschappelijk verantwoord beleggen-beleid. Ontwikkelingen rondom dit onderwerp gaan hard. De blauwdruk vermogensbeheer bevat voorstellen voor speerpunten en uitgangspunten voor aangescherpt beleid. Omdat het bestuur in het tweede halfjaar van 2020 heeft gefocust op het nieuwe pensioenstelsel, nader uitwerken van missie, visie en strategie en voorbereiden van verlaging van pensioenaanspraken en pensioenrechten, is nog niet aan alle onderdelen van het maatschappelijk verantwoord beleggen- beleid uitvoering gegeven.

Aanbeveling 5

De raad beveelt het bestuur aan door te pakken op strategische onderwerpen als maatschappelijk verantwoord beleggen en concreet te vertalen naar beleid en uitvoering. De raad vraagt het bestuur periodiek te evalueren of er een optimale balans is tussen zorgvuldigheid en slagvaardigheid.

Code Pensioenfondsen

Conform norm 47 betreft de raad van toezicht de Code Pensioenfondsen bij zijn taak. Hiervoor zijn beschikbaar de in het bestuursverslag opgenomen passages en een memo van 4 mei 2021 met de status per norm. Dit overzicht is met de passages in het bestuursverslag in het technisch overleg van 11 mei 2021 besproken.

Aanbeveling 6

Het is aan te bevelen dat het bestuur vanaf aankomend jaar in het bestuursverslag een overzicht opneemt met per thema's van de Code een toelichting hoe het fonds deze thema's naleeft.

Thema uit Code Pensioenfondsen	Bevindingen raad van toezicht
Vertrouwen waarmaken	Beheerste bedrijfsvoering is op orde. Communicatie en verantwoording in het jaarverslag is helder.
Verantwoordelijkheid nemen	Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor beleid en uitvoering. Daarnaast houdt het bestuur belangen van deelnemers in het oog en weegt belangen af.
Integer handelen	Waar relevant is er goed aandacht voor compliance. Besluiten zijn genomen in het belang van de deelnemers.
Kwaliteit nastreven	Het bestuur stelt hoge eisen aan de uitvoering.
Zorgvuldig benoemen	De benoemingsprocedures zijn op orde. Er is aandacht voor continuïteit in bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht. De deskundigheid voor het besturen van het fonds is op orde.

Thema uit Code Pensioenfondsen	Bevindingen raad van toezicht
Gepast belonen	Bestuurders krijgen een vacatievergoeding die voldoet aan principes beheerst belonen. Het bestuur spreekt met uitbestedingspartners over belonen conform de 'Regeling Beheerst Beloningsbeleid' van DNB.
Toezicht houden en inspraak waarborgen	Intern toezicht is gewaarborgd via een raad van toezicht. Integriteit van de bedrijfsvoering is onder meer geborgd via een klachten- en geschillenregeling en toetsing op naleving van de Gedragscode. Integriteitbeleid is opgesteld en vastgelegd.
Transparantie bevorderen	Missie, visie, strategie en risico's zijn vastgelegd. In het bestuursverslag wordt verantwoording afgelegd over gevoerd beleid. Er is goed overleg gevoerd met het verantwoordingsorgaan.

Woerden, 15 juni 2021

Wiet van den Brink
 Hans Molenaar
 Henk-Jan Strang (voorzitter)

Reactie van het bestuur

Het contact met de raad van toezicht is in 2020 intensief geweest, net als in voorgaande jaren. In een open en constructieve houding zijn veel zaken besproken. Het bestuur heeft ook gezamenlijke vergaderingen met zowel het verantwoordingsorgaan als de raad van toezicht. Op deze wijze worden alle gremia in een vroeg stadium betrokken bij beleidsvorming en besluitvorming van het bestuur. Het bestuur ziet een meerwaarde hierin en wil dit in 2021 vervolgen. Het bestuur dankt de raad van toezicht, en de heer Wenting in het bijzonder, voor zijn inzet de afgelopen jaren en verwelkomt de heer Molenaar van harte in de raad.

Missie, visie en strategie van het fonds

De raad van toezicht adviseert –mede met het oog op keuzes vanwege het nieuwe pensioenstelsel– een duidelijke toekomst voor het fonds te kiezen en vast te leggen. En daarbij een zo volledig mogelijke roadmap van strategische alternatieven voor deze toekomst vast te leggen en deze actueel te houden. Dit advies sluit aan bij de wijze waarop het bestuur invulling geeft aan de opzet van het project Nieuw Pensioen Contract. De organisatie hiervoor is inmiddels ingericht. Het bestuur zal de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan bij de uitwerking van het project nadrukkelijk betrekken.

Besturing van het fonds

De raad van toezicht adviseert voor het fonds een governance die past bij de gestelde doelen en de manier waarop de uitvoering voor de toekomst zal worden gemonitord. De mandatering, taken en bemensing moeten daarbij aansluiten. Het bestuur heeft in 2020 de versterking van de governance ingezet zodat deze past bij de gestelde doelen en de manier waarop de uitvoering wordt gemonitord. De mandatering, taken en bemensing worden daarbij aangesloten.

Het bestuur deelt met de raad van toezicht het belang van de relatie met het verantwoordingsorgaan, mede met het oog op de aankomende besluitvorming rondom het pensioenstelsel en de verzwaarde adviesrol daarbij. Het bestuur betreft het verantwoordingsorgaan nadrukkelijk bij het project Nieuw Pensioen Contract.

Bedrijfsvoering van het fonds

Het bestuur zal vanaf 2021 door de sleutelfunctie interne audit periodiek gerapporteerd worden over de status van de audits, de follow up van de aandachtspunten vanuit Assurance rapporten en andere voor audit relevante zaken, waaronder informatie uit audits bij uitbestedingspartijen. Hierdoor is voldoende structurele aandacht voor de input vanuit de interne audit functie geborgd.

Beleid van het fonds

Het bestuur is zich zeer bewust van de spanning of balans tussen zorgvuldigheid en slagvaardigheid. Dit is een onderwerp van doorlopende evaluatie en actie. Bij bijvoorbeeld de uitwerking van het maatschappelijk verantwoord beleggen en de uitwerking van het nieuwe pensioencontract is het bestuur gericht op doorpakken zonder daarbij de degelijke bestuurlijke procesgang uit het oog te verliezen.

Belangrijke thema's voor 2021

Ook voor 2021 heeft de raad van toezicht advies gegeven inzake een aantal belangrijke thema's. Deze thema's komen overeen met de thema's die op de agenda staan van het bestuur. Net als 2020 zal 2021 een belangrijk en intensief jaar worden. De verlaging van de pensioenen, de implementatie van het nieuw pensioencontract in intensieve samenwerking met de sociale partners, de ALM en het daaruit af te leiden strategisch beleggingsbeleid en de doorontwikkeling van de governance zullen veel tijd en aandacht vergen. Het bestuur bedankt de raad van toezicht voor het goede en constructieve overleg in 2020 en heeft er alle vertrouwen in dat in 2021 wederom een goede samenwerking met de raad van toezicht zal zijn.

Utrecht, 15 juni 2021

Het bestuur van het bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf.

Verslag verantwoordingsorgaan

Oordeel VO

Voorwoord

Ondanks de positieve beleggingsopbrengsten was 2020 geen goed jaar. Door de aanhoudend lage rente in combinatie met de jonge populatie van de deelnemers stegen de verplichtingen harder dan verwacht. Hierdoor staat het fonds er slechter voor dan ooit en zal er een korting doorgevoerd moeten gaan worden. De financiële uitvoerbaarheid tegen haar grenzen aangelopen en de sociale partners hebben voor 2021 de pensioenregeling aangepast.

Al enig tijd zijn er in het VO vacatures in de werknemersgeleding. Hierover hebben wij regelmatig contact met de benoemende organisaties gehad, tot op heden zijn er nog niet voldoende kandidaten gevonden. Wij zijn verheugd met de komst van Marga Jungbacker die per januari 2021 benoemd is. Om een goede samenstelling van het Verantwoordingsorgaan te behouden is een complete diverse samenstelling noodzakelijk. De zorg voor de toekomst blijft om een goede bezetting te behouden. Het VO brengt dit regelmatig naar voren in de diverse overlegvormen.

Voorafgaand aan dit oordeel heeft een delegatie van het VO als toehoorder deelgenomen aan het technisch overleg jaarwerk, hierdoor zijn wij nog beter en tijdiger in het jaarproces meegenomen dan voorgaande jaren, en het is onze wens om dit ook in de komende jaren te doen.

Onderstaand blikken wij terug op ons eerdere oordeel en geven wij aanbevelingen en een oordeel over 2020. In de eerste alinea geven wij aanbevelingen. In de volgende alinea's geven wij een oordeel over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. De toekomst is nog steeds onzeker door onder andere de voortdurende corona epidemie, veranderende marktomstandigheden in de branche, en de nog steeds extreem lage rente die een zeer negatief effect heeft op de financiële positie van het fonds. Ook het nieuwe pensioenstelsel zorgt voor de nodige uitdagingen

Opvolging aanbevelingen 2019

Het VO heeft voor 2020 aanbevelingen gedaan op het gebied van communicatie, financiële uitvoerbaarheid, evenwichtige belangenafweging en het betrekken van de sociale partners. Het bestuur heeft structureel overleg met de Sociale partners gevoerd en heeft hen ervan bewust gemaakt dat de financiële uitvoerbaarheid tegen de grenzen aan was gelopen. In het najaar van 2020 is er uiteindelijk een regeling afgesproken die door het bestuur uitvoerbaar is. Het Verantwoordingsorgaan is van alle overleggen goed op de hoogte gehouden.

Het bestuur heeft in de communicatie een grote verbetering gerealiseerd in het verkrijgen van emailadressen. Het ambassadeurschap van de werkgever is gezien de huidige situatie uitgesteld.

Aanbevelingen

Wij bevelen het bestuur aan om de financiële uitvoerbaarheid van de regeling en de evenwichtige belangenafweging nauwlettend te blijven monitoren, ook met het oog op het nieuwe pensioencontract. Daarbij adviseren wij om met de sociale partners structureel overleg te blijven voeren en hen hierin te blijven betrekken. Als Verantwoordingsorgaan worden wij graag op de hoogte gehouden van deze ontwikkelingen.

Goed Bestuur

Het Verantwoordingsorgaan concludeert dat het door het Bestuur goed is geïnformeerd over de ontwikkelingen van het fonds. Het Verantwoordingsorgaan baseert deze conclusie op basis van een drietal vergaderingen met het Bestuur, de ontvangen notulen van vergaderingen, besluiten en actiepunten van het Bestuur en een drietal vergaderingen met de Raad van Toezicht. Het Verantwoordingsorgaan is door het Bestuur met name goed geïnformeerd en betrokken bij de te maken keuzes vanwege het nieuwe pensioenstelsel, de pensioenregeling –gelijktijdig verhogen van de premie en verlagen van de opbouw– en de te nemen besluiten vanwege de financiële situatie van het fonds (kortingsproblematiek).

Het Verantwoordingsorgaan wordt daardoor in staat gesteld om een goede invulling te geven aan zijn taken:

- Eraan bijdragen dat het Bestuur goed beleid maakt;
- Eraan bijdragen dat het beleid conform afspraken wordt uitgevoerd;
- Eraan bijdragen dat op adviesonderwerpen vooraf invloed op het beleid kan worden uitgeoefend.

Samen met het Bestuur en bestuursbureau wordt nagegaan in hoeverre het Verantwoordingsorgaan nog beter aangesloten kan worden op de besluitvorming binnen het fonds gelet op de aankomende verzwaarde adviesrol van het Verantwoordingsorgaan naar het nieuwe pensioenstelsel. Het Verantwoordingsorgaan onderschrijft dan ook de Aanbeveling 3 van de Raad van Toezicht.

Volgens artikel 115a van de pensioenwet heeft het Verantwoordingsorgaan adviesrecht op de volgende onderwerpen:

- Het beleid inzake beloningen
- De vorm en inrichting van het intern toezicht
- De profielschets voor leden van de Raad van Toezicht
- Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid
- Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds
- Liquidatie, fusie of splitsing van het fonds
- Het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst
- Het omzetten van het fonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in art. 2:18 Burgerlijk Wetboek
- De samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten

Het Verantwoordingsorgaan heeft in 2020 de navolgende adviezen uitgebracht:

- Collectieve waardeoverdracht excedentregeling van Deen
- Communicatiebeleidsplan 2021-2023
- Pensioenregeling en premie 2021
- Benoeming dhr H Molenaar als lid Raad van Toezicht (bindend advies)

Mede ondersteund door waarnemingen van de Raad van Toezicht concludeert het Verantwoordingsorgaan dat het Bestuur in dit bijzondere jaar met de Corona pandemie en de financiële positie van het fonds op deskundige wijze heeft gefunctioneerd, heeft laten zien dat er ruimte is voor discussie, grondig onderzoek wordt verricht en de diverse gremia worden voldoende bij de besluitvorming betrokken.

Evenwichtige afweging van belangen

Het Verantwoordingsorgaan concludeert dat het Bestuur in haar besluitvorming steeds een evenwichtige afweging maakt van de betekenis van het besluit voor alle belanghebbenden (deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, pensioengerechtigden en werkgevers). Het verantwoordingsorgaan deelt de mening van het Bestuur dat ten aanzien van de premie de grenzen van evenwichtige behandeling van de verschillende groepen belanghebbenden zijn bereikt. Het Verantwoordingsorgaan

onderschrijft de mening van de Raad van Toezicht dat het Bestuur zich richting sociale partners krachtig opstelt in het belang van deelnemers, gepensioneerden en werkgevers.

In het kader van het nieuwe pensioenakkoord wordt de evenwichtige belangenafweging van groot belang. Het Verantwoordingsorgaan stelt vast dat het Bestuur zich daarvan terdege bewust is .

Risicobeheersing

De bevindingen van de Raad van Toezicht over risicobeheer en risicomangement door het Bestuur zijn voor het Verantwoordingsorgaan aanleiding om te constateren dat het risicobeheersingsproces adequaat is ingericht. Met name op de bevindingen van de Raad van Toezicht dat er geleidelijk meer totaalinzicht is ontstaan in de status van de risico's en van de effectiviteit van beheersmaatregelen. En dat commissies en Bestuur bij behandeling van bestuursstukken risicoparagrafen bespreken baseert het Verantwoordingsorgaan haar conclusie . Het Verantwoordingsorgaan onderschrijft de mening van de Raad van Toezicht dat het beleggen van de functie van risicomanager en sleutelfunctiehouder in één persoon niet optimaal is.

Oprachtaanvaarding en uitvoering pensioenregeling

De financiële positie van ons fonds maakte het noodzakelijk om in 2021 een forse aanpassing (verslechtering) van de pensioenregeling door te voeren.

Gedurende 2020 heeft het bestuur meerdere malen de sociale partners erop gewezen dat de regeling tegen haar grenzen van financiële haalbaarheid aanloopt.

Sociale partners zijn onder behoorlijke tijdsdruk overeengekomen dat de pensioenregeling (in afwachting van o.a. de uitwerkingen van het nieuwe Pensioenakkoord) ingaande 2021 wordt aangepast. Dit houdt het volgende in:

- De premie stijgt van 20,6% naar 27,6 % van de pensioengrondslag.
- Het opbouwpercentage ouderdomspensioen daalt van 1,768% naar 1,5%.
- Het opbouwpercentage partnerpensioen daalt van 1,238% naar 1,05%.
- De franchise blijft gelijk op 15.261,-
- De premiedekkingsgraad is gebaseerd op 80%

Het bestuur heeft aangegeven op deze basis de regeling in 2021 uit te kunnen voeren en heeft daarmee de opdracht aanvaard.

Het Verantwoordingsorgaan is tijdens het proces van oprachtaanvaarding voldoende en tijdig geïnformeerd door het bestuur en heeft een positief advies uitgebracht.

Premiebeleid

De laatste jaren is er veel aandacht voor de financiële positie van het fonds. Het Verantwoordingsorgaan wordt actief betrokken bij de situatie (en de keuzes) die gemaakt zullen moeten worden. Hoewel de gedempte kostendeckende premie wettelijk toereikend was heeft deze er helaas toe geleid dat de dekkingsgraad mede hierdoor is gedaald, dit was bekend en in de rubriek oprachtaanvaarding kan u lezen dat voor 2021 hier een flinke stap in de goede richting is gemaakt. Het Verantwoordingsorgaan waardeert de inspanningen en de vasthoudende rol van het Bestuur om sociale partners actief te betrekken in de keuzes die gemaakt moeten worden. Alleen samen kunnen wij een solide pensioenregeling voor onze sector in stand houden.

Beleggingsbeleid

De kosten van het vermogensbeheer blijven relatief in lijn van de voorgaande jaren. Het Verantwoordingsorgaan blijft aandacht vragen voor een juiste beheersing van deze kosten. Absoluut gezien is er een stijging van € 26,6 naar € 28,1 miljoen. Door de forse stijging van het gemiddeld belegd vermogen blijven de kosten relatief in lijn met voorgaande jaren, percentageel is deze zelfs heel licht gedaald van 0,40% naar 0,39% van het belegd vermogen. Op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen zien wij voldoende aandacht bij het bestuur. Het uitvoeren van de afspraken uit het ESG convenant zorgt ook voor meer aandacht voor deze vorm van beleggen.

Kosten

Het Verantwoordingsorgaan ziet een kostenbewust bestuur dat de uitvoeringskosten goed onder controle heeft. Ook het VO blijft kritisch op de kosten van de uitvoering van onze pensioenregeling. De kosten per deelnemer bedroeg 71,24, de transitie nazorg is afgerond en daaruit kwam nog een positief resultaat van -1,05 waardoor de uiteindelijke kosten voor het verslagjaar 2020 uitkomt op 70,19 per persoon. De kwaliteit van de dienstverlening dient ten alle tijden wel geborgd te blijven. Het VO ontvangt regelmatig de overzichten met betrekking tot de dienstverlening van AZL.

Toeslagbeleid

In 2020 kon wederom geen toeslag verleend worden. Het verantwoordingsorgaan betreurt dit, maar beseft dat de financiële positie van ons fonds geen andere keuze laat. Sterker nog: de financiële positie is dermate slecht dat in 2021 een korting van de pensioenen doorgevoerd moet worden.

Het is op dit moment moeilijk in te schatten wat de consequenties van het nieuwe pensioencontract zijn wat betreft een eventuele toeslagverlening.

Communicatiebeleid

Het Verantwoordingsorgaan wordt door het Bestuur en bedrijfsbureau goed geïnformeerd over de ontwikkelingen van het fonds . Na positief advies van het Verantwoordingsorgaan heeft het Bestuur het communicatiebeleidsplan 2021-2023 vastgesteld. De doelstellingen uit het communicatiebeleidsplan 2018-2020 worden in het nieuwe beleidsplan gehandhaafd. Deze doelstellingen zijn:

- Digitale communicatie en klantbediening
- Pensioen persoonlijk maken
- Transparantie en gemak
- Dialoog

De belangrijkste thema's zijn gebaseerd op de vele veranderingen voor deelnemers en werkgevers die de komende jaren voortvloeien uit de invoering van het nieuwe pensioenstelsel . Belangrijkste thema's zijn:

- Hoe werken we aan het vertrouwen
- Hoe vergroten we bij die transitie het pensioenbewustzijn
- Hoe zorgen we ervoor dat de regelingen duidelijk zijn

Het Verantwoordingsorgaan let bij de uitvoering van de communicatie op de begrijpelijkheid, duidelijkheid en doelgerichtheid. Tevens let het Verantwoordingsorgaan op het vertrouwen en tevredenheid van de deelnemers en werkgevers.

Toekomst

De komende jaren zullen veelal in het teken staan van de implementatie van het nieuwe pensioenakkoord (uiterlijk gereed op 1 januari 2026). Daarvoor is door het bestuur een stuurgroep samengesteld waarin een belangrijke adviseur van Willis Towers Watson zitting heeft. Het bestuur heeft de ambitie om op 1 januari 2023 de overstap naar een nieuwe pensioenregeling te maken. Op dit moment lijkt het er echter op, dat de nieuwe pensioenwetgeving enige vertraging in het parlement zal oplopen, waardoor deze ambitie wellicht één jaar zal opschuiven. Het overgaan naar een nieuw pensioenstelsel is het momentum voor een consolidatie in de pensioensector. Wij lezen ook in de media dat pensioenfondsen, sommige genuanceerd en anderen iets directer, openstaan voor fusie of aansluiting van fondsen. Ook ons pensioenfonds sluit de ogen niet voor deze ontwikkelingen en oriënteert zich. Het verantwoordingsorgaan wil hier graag van op de hoogte gehouden worden.

De belangrijkste thema's van het verantwoordingsorgaan voor 2021 zijn:

- Financiële positie en belangenafweging
- Nieuw pensioencontract; rol sociale partners en transitieplan
- Toekomstvisie BPFL
- Toekomstbestendigheid van de uitvoerder

Dankwoord

Wij willen iedereen die zich heeft ingezet voor het fonds waaronder de leden van het bestuur, de leden van de raad van toezicht, de sociale partners die betrokken zijn bij het fonds en alle bij het fonds betrokken adviseurs, uitvoerders en medewerkers van het bestuursbureau bedanken voor hun grote inzet, betrokkenheid en samenwerking in het afgelopen jaar.

Utrecht 7 Juni 2021

Ronald van der Beek, Simon Butter, Ole Einsbohr, Paul Heikoop, Berrie Janssen, Marga Jungbacker, Henk Ploegmakers, Jan Visch.

Reactie van het bestuur

Het afgelopen jaar is een bijzonder en belangrijk jaar geweest voor het pensioenfonds. De Covid-19 pandemie heeft op meerdere vlakken zijn weerslag gehad. Zowel de wijze waarop onze uitbestedingspartners en ons bestuursbureau hun werk moesten doen en wij het pensioenfonds moesten besturen. De dienstverlening naar onze deelnemers en werkgevers heeft dit echter niet geraakt. Ook is de financiële positie zodanig geraakt dat het bestuur heeft moeten besluiten tot verlaging van de pensioenen. Het is goed te constateren dat het verantwoordingsorgaan heeft waargenomen dat deze situatie niet ten koste is gegaan van de zorgvuldigheid van besluitvorming welke het bestuur in 2020 heeft betracht en begrip toont voor het besluit.

Met de sociale partners is intensief gesproken over de financiële houdbaarheid van de pensioenregeling en de premie voor 2021. De samenwerking met het verantwoordingsorgaan welke geleid heeft tot een positief is door het bestuur als zeer prettig ervaren.

Zowel aan de kant van het bestuur als die van het verantwoordingsorgaan betekende dit dat er veel werk verzet moest worden. Uit het oordeel van het verantwoordingsorgaan blijkt dat al deze zaken ook aan de orde zijn geweest in het verantwoordingsorgaan. Het bestuur beseft daarbij dat het verantwoordingsorgaan, ondanks de nodige inspanningen, nog niet op volle sterkte is en spreekt graag zijn waardering uit voor de samenwerking.

Opvolging aanbevelingen 2019

Het bestuur heeft de aanbevelingen aangaande communicatie en overleg met sociale partners ter harte genomen. Een groter bereik van emailadressen is in 2020 gerealiseerd. Daarnaast heeft het intensieve overleg met sociale partners onder andere geleid tot aanpassing van de pensioenregeling en een betere premiedekkingsgraad voor de 2021.

Aanbevelingen 2020

De financiële houdbaarheid van de regeling en het contact met de sociale partners is blijvend een punt van aandacht voor het bestuur. De sociale partners worden in 2021 intensief betrokken bij het project nieuw pensioencontract. En ook het verantwoordingsorgaan zal nadrukkelijk bij dit project worden betrokken. Zeker ook gezien de verzwaarde adviesrol in dit traject.

In 2021 wordt de aanbevolen splitsing aangebracht in de functie van sleutelfunctionaris risicobeheer en vervuller.

In 2021 wordt een ALM studie uitgevoerd en het daaruit volgende beleggingsbeleid herijkt. Hierbij besteedt het bestuur blijvend aandacht aan de kosten evenals de ESG aspecten van het beleid.

Ten aanzien van de administratiekosten blijft het bestuur onverminderd kritisch op de hoogte ervan. Hierbij is onverminderd aandacht voor de kwaliteit van dienstverlening. Hierbij is de begrijpelijke, duidelijke en doelgerichte communicatie aan deelnemers en werkgevers een belangrijk onderdeel.

Samenwerking met het verantwoordingsorgaan

Het bestuur ervaart een goede samenwerking met het verantwoordingsorgaan. In het oordeel van het verantwoordingsorgaan komt naar voren dat dit op dezelfde wijze wordt ervaren. Ook in 2021 zullen wij het verantwoordingsorgaan in een vroegtijdig stadium bij belangrijke besluitvorming, waaronder het nieuw pensioen contract, blijven betrekken. Wij wisselen dan graag van gedachten over de ontwikkeling van de financiële positie, evenwichtige belangenafweging, het nieuwe pensioencontract met daarin de rol van de sociale partners en het op te stellen transitieplan, de toekomstbestendigheid van de uitvoerder en in algemene zin de toekomstvisie van BPF.L.

Zoals inmiddels gebruikelijk zijn er in 2020 meerdere gezamenlijke vergaderingen met het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht geweest. Ook in 2021 zullen wij dit voortzetten. Immers, gezamenlijk zetten wij ons in voor het fonds

Wij danken het verantwoordingsorgaan voor de samenwerking.

7 juni 2021

Het bestuur van het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2020	2019
Beleggingen [1]		
Vastgoedbeleggingen	680.604	655.634
Aandelen	2.305.600	2.040.431
Vastrentende waarden	4.470.983	4.006.330
Derivaten	8.451	11.338
Overige beleggingen	228.495	232.601
	7.694.133	6.946.334
Vorderingen en (overlopende) activa [2]	80.075	70.339
Liquide middelen [3]	37.895	18.003
Totaal activa	7.812.103	7.034.676

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2020	2019
Stichtingskapitaal en reserves [4]	-1.037.775	-400.560
Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds [5]	8.820.550	7.407.566
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [6]	11.459	10.653
Langlopende schulden [7]	323	0
Kortlopende schulden en overlopende passiva [8]	17.546	17.017
Totaal passiva	7.812.103	7.034.676

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2020	2019
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds [9]		
Directe beleggingsopbrengsten	83.540	226.783
Indirecte beleggingsopbrengsten	539.164	765.711
Directe kosten van vermogensbeheer	-3.710	-3.363
Af: beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	-222	-1.450
Af: rendementstoekenning VPL regeling	-678	696
	618.094	988.377
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [10]	222	1.450
Rendementstoekenning VPL regeling [11]	678	-696
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [12]	251.750	217.324
Premiebijdragen voor risico deelnemers [13]	1.155	1.029
Premiebijdragen VPL regeling [14]	26.809	25.224
Saldo van overdrachten van rechten [15]	-13.490	-4.408
Saldo van overdrachten van rechten voor risico deelnemers [16]	-429	-86
Omzetting VPL rechten in reguliere rechten [17]	-27.049	-24.004
Pensioenuitkeringen [18]	-71.314	-65.560

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2020	2019
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [19]		
Wijziging rentecurve	-1.422.814	-1.311.478
Benodigde intresttoevoeging	24.844	14.370
Inkoop nieuwe aanspraken	-309.936	-222.354
Binnenkomende waardeoverdracht	-11.406	-12.201
Uitgaande waardeoverdracht	21.366	16.695
Toename voorziening toekomstige kosten	-7.439	-5.559
Vrijval excassokosten	1.717	1.637
Uitkeringen	71.544	65.486
Mutaties u.h.v. sterfte	3.466	-2.599
Mutaties u.h.v. arbeidsongeschiktheid	-27.690	-12.212
Reguliere mutaties	150	419
Toeslagverlening	73.817	0
Wijziging actuariële grondslagen/methoden	178.866	35.621
Overige mutaties technische voorzieningen	17.637	3.094
Inkoop nieuwe aanspraken u.h.v. VPL	-27.106	-24.004
	-1.412.984	-1.453.085
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [20]	-806	-2.285
Mutatie spaarfonds gemoedsbezwaarden [21]	-323	0
Mutatie VPL schuld [22]	0	0
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten t.l.v. pensioenfonds [23]	-8.783	-10.352
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten voor risico deelnemers [24]	-79	-47

[.] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2020	2019
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten VPL regeling [25]	-438	-524
Overige baten en lasten [26]	-228	-578
Saldo van baten en lasten	-637.215	-328.221
Resultaatbestemming		
Gebonden reserve	101.803	188.930
Bestemmingsreserve AOP	298	112
Beleidsreserve	-739.316	-517.263
	-637.215	-328.221

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2020	2019
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	247.123	203.269
Overgenomen pensioenverplichtingen	14.557	9.730
Overige ontvangsten	-281	-501
	261.399	212.498
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen en afkopen	-71.206	-65.482
Overgedragen pensioenverplichtingen	-28.148	-12.114
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-9.593	-9.600
Overige uitgaven	-436	-136
	-109.383	-87.332
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	85.209	222.667
Verkopen en aflossingen beleggingen	1.923.177	3.452.969
	2.008.386	3.675.636
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-2.137.914	-3.787.152
Kosten van vermogensbeheer	-2.596	-2.936
Overige uitgaven en ontvangsten beleggingen	0	0
	-2.140.510	-3.790.088
Mutatie liquide middelen	19.892	10.714
Saldo liquide middelen 1 januari	18.003	7.289
Saldo liquide middelen 31 december	37.895	18.003

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Inleiding

Het doel van de Stichting bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41178959, statutair gevestigd te Utrecht (hierna het 'fonds') is het verlenen van pensioenen aan de deelnemers, de gewezen deelnemers, alsmede aan hun nagelaten betrekkingen. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de branche verplicht aangesloten werkgevers.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld. Voor een beter inzicht is voor vergelijkingsdoeleinden de presentatie van de vergelijkende cijfers op enkele plaatsen aangepast. Uit de toelichting bij de balans en de staat van baten en lasten blijkt bij welke posten dit van toepassing is. Dit heeft geen effect gehad op de waarde van het vermogen of op het resultaat van voorgaand boekjaar.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Waardering

Algemene grondslagen

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2020, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2020. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de stichting. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd volgens het kostprijsmodel. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de (geamortiseerde) kostprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten. Dit betreft met name waarderungen van de beleggingen waarbij

gebruik wordt gemaakt van onafhankelijke taxaties en nettocontantewaardeberekeningen en diverse schattingselementen ten behoeve van de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen.

Stelselwijzigingen

In 2020 hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan.

Schattingswijzigingen

In 2020 zijn de technische voorzieningen voor risico pensioenfonds verlaagd met 178.866 als gevolg van de volgende schattingswijzigingen:

- Toepassing van de aangepaste prognosetafel AG2020 (verlaging van 217.297)
- Wijziging ervaringssterfte (verlaging van 7.696)
De ervaringssterfte is herijkt op basis van de meest recente inzichten rondom sterfte bij het fonds.
- Wijziging leeftijdsverschil (verhoging 31.289)
Het veronderstelde leeftijdsverschil tussen de vrouwelijke hoofdverzekerde en mannelijke medeverzekerde is bijgesteld van 3 jaar ouder naar 2 jaar ouder. Het veronderstelde leeftijdsverschil tussen de mannelijke hoofdverzekerde en vrouwelijke medeverzekerde is onveranderd gebleven op 3 jaar jonger. De voorziening is als gevolg van deze aanpassing toegenomen met ca. 0,4%.
- Wijziging opslag latent wezenpensioen (verhoging 12.060)
De WZP-opslag is aangepast van 2,5% naar 3,5%.
- Wijziging opslag premievrijstelling bij invaliditeit (verhoging van 2.778)
De PVI-opslag is aangepast van 4% naar 4,5%. Bij de reservering van het tweejarig uitloprisco met betrekking tot arbeidsongeschiktheid is de risicopremie uit het voorgaande boekjaar herkend.

Opname van een actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeden en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld en indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Buitenlandse valuta

Activa en passiva in buitenlandse valuta worden omgerekend naar Euro tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in buitenlandse valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in vastgoed beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven ¹⁾ van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

De ter beurse genoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurse genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven ¹⁾ van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor participaties in hypotheekfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Leningen op schuldbekentenis worden gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de contante waarde van de met vervroegde aflossing aangepaste kasstromen, verdisconteerd tegen de rente op staatsobligaties met vergelijkbare looptijden inclusief eventuele opslagen, behorende bij het risicoprofiel van de leningen.

Deposito's worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor deposito's is het verschil tussen marktwaarde en nominale waarde in het algemeen gering.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen. In deze waarderingsmodellen wordt voor de contante waarde berekening gebruik gemaakt van waarneembare marktdata. Valutaderivaten (spot en forward valutatermijncontracten) zijn gewaardeerd op basis van een onafhankelijke waarderingmethode. Northern Trust verkrijgt de tussentijdse standen van valutakoersen van spot en forwards bij sluitingstijd Londen van WM/Reuters, welke als primaire bron worden gebruikt. De valutakoersen van Bloomberg en Refinitiv worden als secundaire bronnen gebruikt.

RJ 610 schrijft voor dat derivaten met een negatieve waarde op de passiva zijde van de balans moeten worden weergegeven. De derivaten met een negatieve waarde zijn opgenomen in de post "kortlopende schulden en overlopende passiva".

1) Betreft opgave over het 4e kwartaal van het betreffende boekjaar (Q4-statement). Indien dit niet beschikbaar is dan wordt uitgegaan van het Q3-statement gecorrigeerd voor kasstromen na die datum.

Overige beleggingen

Beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden gewaardeerd op de geamortiseerde kostprijs, gecorrigeerd voor bijzondere waardeverminderingen. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid. Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties.

Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn opgenomen de banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering. In vreemde valuta luidende liquide middelen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Verwezen wordt verder naar de prijsgrondslagen voor buitenlandse valuta. Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de onderneming, worden gerubriceerd als financiële vaste activa .

Beleidsreserve

De beleidsreserve is een sluitpost, waaraan het resultaat wordt toegevoegd of onttrokken nadat de gebonden reserve en de bestemmingsreserve AOP op het juiste niveau zijn gebracht. De beleidsreserve kan eventueel onder andere worden gebruikt om toekomstige toeslagen te financieren en de pensioenregeling te verbeteren. Het bestuur heeft over de (toekomstige) aanwending van deze reserves nog geen beslissing genomen.

Gebonden reserve

De gebonden reserve wordt vastgesteld op de hoogte van de wettelijke reserves. De gebonden reserve dient om toekomstige beleggings- en actuariële tegenvallers op te kunnen vangen.

Bestemmingsreserve AOP

Aan de bestemmingsreserve AOP wordt jaarlijks het resultaat op de arbeidsongeschiktheidspensioenregeling toegevoegd of onttrokken. De bestemmingsreserve AOP is specifiek bedoeld om tegenvallers in de toekenning van arbeidsongeschiktheidspensioen op te kunnen vangen. De bestemmingsreserve AOP is onderdeel van het eigen vermogen van het fonds.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde nominale rentetermijnstructuur (inclusief UFR) per 31 december 2020. Bij de berekening van de voorziening voor pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de te bereiken pensioenaanspraken. Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers en ingegaan arbeidsongeschiktheidspensioen is uitgegaan van een revalidatiekans van 0%.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen en een fondsspecifieke correctie voor ervaringssterfte.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2021 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat het fonds naar verwachting niet in staat is om binnen de gekozen hersteltermijn van 10 jaar te herstellen naar de vereiste dekkinggraad. Voor tijdig herstel is een VEV-verlagingsmaatregel benodigd. Conform het fondsbeleid wordt deze verlaging van de pensioenaanspraken uitgesmeerd over de volledige hersteltermijn van 10 jaar. Dit geeft een verlaging van 0,85% per jaar, waarvan de eerste verlaging onvoorwaardelijk is. De eerste verlaging zal administratief ultimo 2021 worden doorgevoerd in de pensioenaanspraken en pensioenrechten. In de waardering van de technische voorzieningen ultimo 2020 is reeds rekening gehouden met het effect van de onvoorwaardelijke verlaging van 0,85%. Hierdoor zijn de technische voorzieningen met 73.817 verlaagd. Conform de aanwijzingen van DNB is deze verlaging verantwoord onder "toeslagverlening".

De voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

Intrest

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de Rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank ultimo boekjaar. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging Rentecurve. De gewogen gemiddelde rente ultimo 2020 bedraagt 0,37% (2019: 0,91%).

Intresttoevoeging

Onder het FTK is de intresttoevoeging gelijk aan de 1-jaars rente primo boekjaar. Op basis van de DNB rentetermijnstructuur is deze rente gelijk aan -0,324% (2019: -0,235%).

Sterfte

Voor mannen en vrouwen zijn de overlevingskansen ontleend aan de door het Actuariel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2020 waarop een in 2020 vastgestelde fondsspecifieke ervaringssterfte wordt toegepast. De ervaringssterfte is gebaseerd op het "Weighted Least Squares"-model en op bedragensterfte. Voor de medeverzekerden is de ervaringssterfte afgeleid van de ervaringssterfte van de hoofdverzekerde en is gebruik gemaakt van gegevens van het CBS.

Gehuwdheid

Vóór de pensioendatum wordt gereserveerd op basis van het onbepaalde partnersysteem, rekening houdend met een fondsspecifieke gehuwdheidsfrequentie, met uitzondering van de leeftijden 61 tot en met 68. Voor deze leeftijden wordt een gehuwdheidsfrequentie van 100% gehanteerd. Na pensioendatum wordt gereserveerd op basis van het bepaalde partnersysteem.

Wezenpensioen

Ter financiering van het latent wezenpensioen geldt een opslag van 3,5% op de contante waarde van het latent partnerpensioen voor de niet-gepensioneerde deelnemers. Voor ingegaan wezenpensioen van wezen jonger dan 18 jaar wordt verondersteld dat uitgekeerd moet worden tot 18 jaar. Voor ingegaan wezenpensioen van wezen ouder dan 18 jaar wordt verondersteld dat uitgekeerd moet worden tot 27 jaar.

Uitkeringen

De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld.

Leeftijden

Leeftijden worden in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld, waarbij verondersteld wordt dat iedereen op de eerste dag van de geboortemaand geboren is.

Leeftijdsverschil

Uitgangspunt is dat de partner van een mannelijke hoofdverzekerde een drie jaar jongere vrouw is en de partner van een vrouwelijke hoofdverzekerde een twee jaar oudere man.

Kosten

In de voorziening pensioenverplichtingen is een kostenvoorziening begrepen van 2,4% (2019: 2,4%) van de netto voorziening.

IBNR

De voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt berekend door de invaliditeitsopslag uit de premie van de afgelopen twee jaar te nemen. De invaliditeitsopslag is in 2020 gewijzigd. De IBNR is zodanig vastgesteld alsof deze wijziging ook in de voorgaande jaren reeds van toepassing was.

Niet opgevraagd pensioen:

Voor ouderdomspensioen dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert wordt de reservering tot de 70 jarige leeftijd volledig in stand gehouden en vervolgens in 10 jaar lineair afgeschreven tot nihil.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De waardering van de voorziening pensioenverplichting voor risico deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorziening aangehouden beleggingen.

Langlopende schulden

Naast de voorziening pensioenverplichtingen heeft het pensioenfonds een spaarfonds voor gemoedsbezwaarden opgenomen in de balans. Dit betreft een spaarregeling voor deelnemers die niet verzekerd willen zijn. Op de pensioenleeftijd wordt het gespaarde bedrag in 15 jaar uitbetaald.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

De schulden uit hoofde van VPL betreft de gefactureerde premie VPL. Hieraan worden de beleggingsresultaten toegevoegd, de inkoopsum van de extra pensioenaanspraken wordt onttrokken aan deze schuld. De verwerking van de VPL regeling vindt op de hiervoor beschreven wijze plaats teneinde vermenging van pensioenvermogen met VPL- gelden tegen te gaan.

De jaarlijks aan de VPL-schuld toe te voegen premie (dotatie) bedraagt 1,4% van de salarissom. Het toe te kennen rendement betreft het behaalde rendement in de VPL-portefeuille. Vervolgens worden jaarlijks met het dan aanwezige VPL-vermogen onvoorwaardelijke aanspraken in de basisregeling ingekocht. De inkoop van aanspraken vindt plaats op basis van de actuariële grondslagen van het fonds op moment van inkoop, op basis van de dan geldende rentetermijnstructuur. De solvabiliteitsopslag is gelijk aan de dekkinggraad van het fonds, verminderd met 100%. De solvabiliteitsopslag is echter nooit lager dan 0% en nooit hoger dan de vereiste dekkinggraad verminderd met 100%.

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste opname gewaardeerd op reële waarde. Na eerste opname worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Resultaatbepaling

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling. Directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kosten vermogensbeheer

Dit betreffen de vermogenskosten waarvoor het pensioenfonds facturen ontvangt. Kosten die ten laste van beleggingsfondsen worden gebracht, zijn niet afzonderlijk gepresenteerd.

Voorzover de transactiekosten niet zijn gefactureerd wordt gebruik gemaakt van inschattingen conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Wijziging rentecurve

Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur.

Benodigde intresttoevoeging

De benodigde intresttoevoeging wordt berekend over de beginstand van de voorziening pensioenverplichtingen en de mutaties hierin gedurende het jaar.

Inkoop nieuwe pensioenaanspraken

Inkoop nieuwe pensioenaanspraken betreft aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Waardeoverdracht

Mutaties in de technische voorzieningen als gevolg van waardeoverdrachten, gebaseerd op de fondsgrondslagen.

Toekomstige kosten en vrijval excassokosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoerings- en administratiekosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze posten betreffen de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Uitkeringen

Mutaties in de technische voorzieningen als gevolg van vrijgevallen uitkeringen.

Mutaties u.h.v. sterfte en arbeidsongeschiktheid

Mutaties in de technische voorzieningen als gevolg van toekenning partnerpensioen en invaliderings- en revalideringsmutaties.

Toeslagverlening

De aanpassing van de pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers hangt af van de financiële positie van het fonds. De verlaging van de pensioenaanspraken van 0,85% is verwerkt in de technische voorzieningen per 31 december 2020.

Wijziging actuariële grondslagen/methoden

Dit betreft de impact van de vermelde schattingswijzigingen.

Inkoop nieuwe aanspraken u.h.v. VPL

Mutaties in de technische voorzieningen als gevolg van inkoop van VPL rechten.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Bestemming van het saldo

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN. Het voorstel resultaatbestemming 2020 is opgenomen in de staat van baten en lasten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen

Categorie	Stand ultimo 2019	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen aflossingen	Waarde ontwikkelingen	Stand ultimo 2020
Vastgoedbeleggingen	655.634	73.861	-12.128	-36.763	680.604
Aandelen	2.040.431	355.281	-180.386	90.274	2.305.600
Vastrentende waarden	4.006.330	1.648.325	-1.609.483	425.811	4.470.983
Derivaten	11.295	39.751	-120.982	76.361	6.425
Overige beleggingen	232.601	17.878	-7.406	-14.578	228.495
Totaal beleggingen	6.946.291	2.135.096	-1.930.385	541.105	7.692.107

Van het totaal van de beleggingen heeft een bedrag van 11.459 (2019: 10.653) betrekking op beleggingen voor risico deelnemers. Dit betreft beleggingen in mix funds met een door het bestuur vastgesteld beleggingsprofiel, waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van de (gewezen) deelnemer. De beleggingsmix bestond ultimo 2020 voor 728 (2019: 675) uit vastgoedbeleggingen, voor 7.545 (2019: 6.621) uit aandelen, voor 3.299 (2019: 3.393) uit vastrentende waarden en voor -113 (2019: -36) uit overige beleggingen.

Verdeling beleggingen activa/passiva

	2020			2019		
	Activa	Passiva	Totaal	Activa	Passiva	Totaal
Vastgoedbeleggingen	680.604	0	680.604	655.634	0	655.634
Aandelen	2.305.600	0	2.305.600	2.040.431	0	2.040.431
Vastrentende waarden	4.470.983	0	4.470.983	4.006.330	0	4.006.330
Derivaten	8.451	-2.026	6.425	11.338	-43	11.295
Overige beleggingen	228.495	0	228.495	232.601	0	232.601
Totaal beleggingen	7.694.133	-2.026	7.692.107	6.946.334	-43	6.946.291
Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	20.259	0	20.259	6.777	0	6.777
Totaal beleggingen inclusief liquide middelen	7.714.392	-2.026	7.712.366	6.953.111	-43	6.953.068

De beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Vastgoedbeleggingen				
Direct vastgoed	0	0,0	0	0,0
Indirect vastgoed	680.604	100,0	655.634	100,0
	680.604	100,0	655.634	100,0
Aandelen				
Aandelen	650.871	28,2	534.063	26,2
Aandelenbeleggingsfondsen	1.500.213	65,1	1.458.433	71,5
Private equity	154.516	6,7	47.935	2,3
	2.305.600	100,0	2.040.431	100,0
Vastrentende waarden				
Obligaties	1.152.474	25,8	932.572	23,3
Vastrentende beleggingsfondsen	3.014.556	67,4	2.692.784	67,2
Geldmarktfondsen	303.667	6,8	380.667	9,5
Onderhandse Lening	286	0,0	307	0,0
	4.470.983	100,0	4.006.330	100,0
Derivaten				
Valutaderivaten	6.425	100,0	11.295	100,0
	6.425	100,0	11.295	100,0
Overige beleggingen ¹⁾				
Hedge Fund	35.606	15,6	31.082	13,4
Distressed Debt Fund	56.563	24,8	55.626	23,9
Infrastructure Fund	124.873	54,6	135.203	58,1
Mix Fund	11.453	5,0	10.690	4,6
	228.495	100,0	232.601	100,0

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de risicoparagraaf op pagina 115.

1) Dit betreft beleggingen in alternatieve beleggingsfondsen en beleggingen in mixfondsen. Alternatieve beleggingen zijn beleggingsproducten waarvan het rendement niet een-op-een samenhangt met de koersontwikkelingen op traditionele obligatie- en aandelenmarkten. Dat zijn bijvoorbeeld hedgefondsen, vastgoed en grondstoffen. Met alternatieve beleggingen wordt meestal een bovengemiddeld rendement nagestreefd, vaak met een bovengemiddeld of hoog risico.

Onderpand met betrekking tot derivaten (collateral)

Het fonds belegt in derivaten. Afhankelijk van de waarde van de derivaten ontvangt of verstrekt het fonds onderpand. Bij een positieve waarde van de derivaten ontvangt het fonds onderpand, bij een negatieve waarde verstrekt het fonds onderpand. Het fonds heeft ultimo 2020 € 8.010 miljoen (2019: € 10.827) aan onderpand ontvangen in de vorm van cash. Het ontvangen onderpand stond niet ter vrije beschikking.

Het pensioenfonds heeft eind 2020 € 0 (2019: € 0) aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats)obligaties als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van derivaten. De verstrekte (staats)obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden.

Securities lending binnen de beleggingsfondsen

Het pensioenfonds stelt zelf geen aandelen- of obligatiebeleggingen beschikbaar voor het in bruikleen geven van effecten. Wel belegt het pensioenfonds in beleggingsinstellingen, waarvan enkele hun beleggingen beschikbaar stellen voor belening.

Derivaten binnen de beleggingsfondsen

Binnen de beleggingsfondsen wordt gebruik gemaakt van derivaten, er is sprake van collateral management.

Methodiek bepaling marktwaarde

Niveau 1:

De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.

Niveau 2:

De actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.

Niveau 3:

De waarde wordt direct of indirect vastgesteld met de netto contante waard-berekening. Daarnaast vallen derivaten die volgens een waarderingsmethode worden vastgesteld, waarbij gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata, onder deze categorie.

Niveau 4:

Andere methode. Voor fondsbeleggingen wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages (intrinsieke waarde). Voor alle fondsen zijn de gecertificeerde jaarverslagen ontvangen.

Categorie	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2020
Vastgoedbeleggingen	277.530	0	0	405.474	683.004
Aandelen	2.151.588	0	0	154.516	2.306.104
Vastrentende waarden	3.729.604	0	299	757.135	4.487.038
Derivaten	0	0	6.425	0	6.425
Overige beleggingen	11.453	0	0	217.090	228.543
Totaal beleggingen	6.170.175	0	6.724	1.534.215	7.711.114

Categorie	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2019
Vastgoedbeleggingen	248.637	0	0	409.496	658.133
Aandelen	1.993.045	0	0	47.935	2.040.980
Vastrentende waarden	3.328.143	0	319	692.970	4.021.432
Derivaten	0	0	11.295	0	11.295
Overige beleggingen	10.690	0	0	221.958	232.648
Totaal beleggingen	5.580.515	0	11.614	1.372.359	6.964.488

Bovenstaande niveau-indelingen zijn niet op basis van look-through. De beleggingsfondsen zijn naar niveau ingedeeld op basis van de liquiditeit van de betreffende fondsen, waarbij genoteerde prijzen posities betreffen met dagelijkse in- en uitstapmomenten. Gerelateerde liquide middelen, vorderingen en schulden inzake beleggingen zijn niet meegenomen in dit overzicht.

Aansluiting beleggingen balans en risicoparagraaf

Om een beter inzicht te geven in de beleggingen zijn de cijfers met betrekking tot de beleggingen opgesteld volgens het lookthroughprincipe.

Onderstaande tabel geeft een inzicht in de aansluiting met de balans en de risicoparagraaf.

Categorie	Stand ultimo 2020	Vorderingen en schulden inzake beleggingen	Subtotaal	Ver-schuiving look-through	Stand risico-paragraaf 2020	Stand risico-paragraaf 2019
Vastgoedbeleggingen	680.604	2.400	683.004	37.788	720.792	699.743
Aandelen	2.305.600	504	2.306.104	-42.800	2.263.304	1.994.343
Vastrentende waarden	4.470.983	16.055	4.487.038	-1.078.203	3.408.835	2.793.039
Overige	228.495	48	228.543	583.273	811.816	1.020.971
Liquide middelen	20.259	-587	19.672	-19.672	0	0
Totaal exclusief derivaten	7.705.941	18.420	7.724.361	-519.614	7.204.747	6.508.096
Derivaten	6.425	0	6.425	519.614	526.039	456.975
Totaal inclusief derivaten	7.712.366	18.420	7.730.786	0	7.730.786	6.965.071

	2020	2019
[2] Vorderingen en (overlopende) activa		
Premies		
Vorderingen op aangesloten ondernemingen ¹⁾	52.128	46.944
Voorziening dubieuze debiteuren	184	80
Rekening courant sociaal fonds	18	8
Subtotaal premies	52.330	47.032
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend		
– Aandelen	2.903	3.048
– Vastrentende waarden	16.055	15.102
Subtotaal lopende intrest en nog te ontvangen dividend	18.958	18.150
Vorderingen uit hoofde van effectentransacties	5.277	6
Terugvorderbare dividendbelasting	3.327	4.700
Overige vorderingen beleggingen	43	46
Nog te muteren UWO en afkoopsommen	18	352
Overige vorderingen	122	53
Totaal vorderingen en overlopende activa	80.075	70.339
Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[3] Liquide middelen		
Depotbanken, beschikbaar voor beleggingen	20.259	6.777
ING Bank N.V. ²⁾	17.636	11.226
	37.895	18.003
De liquide middelen staan volledig ter vrije beschikking van het pensioenfonds.		

1) De premies worden vanaf 2019 maandelijks achteraf (na 2 maanden) gefactureerd. De facturen met de premie-afrekeningen over november en december van het betreffende boekjaar zijn in het eerste kwartaal van het volgende boekjaar verzonden.

2) Met een kredietlimiet van 4.100.

	2020		2019	
[4] Stichtingskapitaal en reserves				
Stichtingskapitaal		0		0
Gebonden reserve				
Stand per 1 januari	1.356.329		1.167.399	
Saldobestemming boekjaar	101.803		188.930	
		1.458.132		1.356.329
Bestemmingsreserve AOP				
Stand per 1 januari	23.430		23.318	
Saldobestemming boekjaar	298		112	
		23.728		23.430
Beleidsreserve				
Stand per 1 januari	-1.780.319		-1.263.056	
Saldobestemming boekjaar	-739.316		-517.263	
		-2.519.635		-1.780.319
Stand per 31 december		-1.037.775		-400.560
Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt	384.101	104,3%	320.759	104,3%
Het (strategisch) vereist eigen vermogen bedraagt	1.458.132	116,5%	1.356.329	118,3%
De beleidsdekkingsgraad is		84,7%		94,5%
De dekkingsgraad is		88,2%		94,6%

De dekkingsgraad wordt berekend door het pensioenvermogen te delen door de pensioenverplichtingen.

De berekening van de dekkingsgraad is als volgt:
 $(-1.037.775 + 8.832.009) / 8.832.009 = 88,2\%$

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

2020

2019

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als onvoldoende. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is per 31 december 2020 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds in een tekort verkeert.

Herstelplan en verlagingmaatregel

Het fonds heeft in 2020 een herstelplan ingediend bij DNB, waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gehanteerde hersteltermijn van 12 jaar herstelt tot het niveau van de strategisch vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzagt voor ultimo 2020 een beleidsdekkingsgraad van 95,6%, waar de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 84,7% lager ligt.

Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2021 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat het fonds naar verwachting niet in staat is om binnen de hersteltermijn te herstellen naar de vereiste dekkingsgraad. Voor tijdig herstel is een VEV-verlagingmaatregel benodigd. Conform het fondsbeleid wordt deze verlaging uitgesmeerd over de volledige hersteltermijn van 10 jaar. Dit geeft een verlaging van de pensioenaanspraken van 0,85% per jaar, waarvan de eerste verlaging onvoorwaardelijk is. Met deze verlaging worden de pensioenaanspraken van alle deelnemers op gelijke wijze verlaagd. Dit acht het bestuur het meest evenwichtig voor alle deelnemers. De eerste verlaging zal administratief ultimo 2021 worden doorgevoerd in de pensioenaanspraken en pensioenrechten. Bij de vaststelling van de financiële positie ultimo 2020 is reeds rekening gehouden met het effect van de onvoorwaardelijke verlaging van 0,85%. Bekeken op de financiële positie einde boekjaar, stijgt de dekkingsgraad als gevolg van het verlagingbesluit van 87,5% naar 88,2% (0,7%-punt). Door deze verlaging zijn de technische voorzieningen met 73.817 verlaagd. Conform het fondsbeleid, komen na 1 januari 2015 doorgevoerde verlagingmaatregelen in aanmerking voor herstel wanneer de financiële positie van het fonds daarvoor weer voldoende hersteld is. Conform het fondsbeleid, gaat het herstel van een verlagingmaatregel voor op het herstel van een gemiste toeslag.

Voor het fonds geldt daarnaast de situatie dat de beleidsdekkingsgraad zich voor het vijfde opeenvolgende meetmoment onder het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt. Er geldt de regel dat de beleidsdekkingsgraad niet langer dan zes achtereenvolgende meetmomenten lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad mag zijn. Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad of de actuele dekkingsgraad uiterlijk op 31 december 2021 hoger dan of gelijk moet zijn aan de minimaal vereiste dekkingsgraad ad 104,3%. Op basis van de actualisatie van het herstelplan wordt dit naar verwachting niet gerealiseerd. Het herstelplan voorziet eind 2021 een beleidsdekkingsgraad van 88,8% en een actuele dekkingsgraad van 90,0%.

Per brief van 19 mei 2021 heeft DNB laten weten in te stemmen met dit herstelplan.

Voor meer informatie wordt verwezen naar paragraaf "vereiste dekkingsgraad en herstelplan" in het bestuursverslag op pagina 14.

Technische voorzieningen

[5] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

	2020	2019
Stand per 1 januari	7.407.566	5.954.481
Wijziging rentecurve	1.422.814	1.311.478
Benodigde intresttoevoeging	-24.844	-14.370
Inkoop nieuwe aanspraken	309.936	222.354
Binnenkomende waardeoverdracht	11.406	12.201
Uitgaande waardeoverdracht	-21.366	-16.695
Toename voorziening toekomstige kosten	7.439	5.559
Vrijval excassokosten	-1.717	-1.637
Uitkeringen	-71.544	-65.486
Mutaties u.h.v. sterfte	-3.466	2.599
Mutaties u.h.v. arbeidsongeschiktheid	27.690	12.212
Reguliere mutaties	-150	-419
Toeslagverlening	-73.817	0
Wijziging actuariële grondslagen/methoden	-178.866	-35.621
Overige mutaties technische voorzieningen	-17.637	-3.094
Inkoop nieuwe aanspraken u.h.v. VPL	27.106	24.004
Stand per 31 december	8.820.550	7.407.566

	2020	2019
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd		
– Actieve deelnemers	4.304.734	3.584.000
– Gewezen deelnemers	3.329.720	2.745.255
– Pensioengerechtigden	1.186.096	1.078.311
	8.820.550	7.407.566
[6] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stand per 1 januari	10.653	8.368
Inleg premie	1.092	968
Overgenomen pensioenverplichtingen	1	34
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	-420	-63
Onttrekkingen i.v.m. overlijden	-7	-44
Onttrekkingen i.v.m. UWV	0	-12
Rendement	222	1.450
Kosten	-79	-47
Overige mutaties	-3	-1
Stand per 31 december	11.459	10.653
[7] Langlopende schulden		
Spaarfonds gemoedsbezwaarden		
Stand per 1 januari	0	0
Mutatie	323	0
Stand per 31 december	323	0

	2020	2019
[8] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden u.h.v. VPL-verplichting		
Stand per 1 januari	0	0
Inleg premie	26.809	25.224
Onttrekkingen t.b.v. inkoop	-27.049	-24.004
Rendement	678	-696
Kosten	-438	-524
Stand VPL per 31 december	0	0
Derivaten ¹⁾	2.026	43
Schulden uit hoofde van collateral	8.010	10.827
Schulden uit hoofde van effectentransacties	1.175	72
Schulden aan aangesloten ondernemingen	637	950
Schulden aan deelnemers	4	0
Belastingen en sociale premies	1.542	1.429
Schulden inzake diverse pensioenuitvoerings- en administratiekosten	3.793	2.972
Nog te muteren inkomende waardeoverdrachten	91	419
Nog te betalen uitgaande waardeoverdrachten	16	122
Overige schulden	252	183
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	17.546	17.017

Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Als verbonden partijen worden aangemerkt sleutelfunctionarissen van het pensioenfonds en aangesloten werkgevers (premiebijdragende ondernemingen). Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan.

De bestuurders, de leden van de raad van toezicht, de directeur en medewerkers van het bestuursbureau en de werkgevers worden als verbonden partijen aangemerkt.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Er is op dit moment één bestuurder die een pensioenuitkering van het fonds ontvangt. Ultimo 2020 is een bestuurslid een actieve deelnemer. De bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van de voorwaarden in het pensioenreglement.

1) Zie ook pagina 95.

Transacties met medewerkers bestuursbureau

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar "bezoldiging personeelsleden" in de toelichting op de staat van baten en lasten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) medewerkers. Er is op dit moment geen medewerker die een pensioenuitkering van het fonds ontvangt. Ultimo 2020 zijn 4 medewerkers actief deelnemer aan het fonds. De medewerkers nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van de voorwaarden in het pensioenreglement.

Transacties met leden Raad van Toezicht

Inzake de beloning van de RvT leden wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) RvT leden. Er is op dit moment een RvT lid dat een pensioenuitkering van het fonds ontvangt. Ultimo 2020 zijn geen RvT leden actief deelnemer aan het fonds. De RvT leden nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van de voorwaarden in het pensioenreglement.

Transacties met premiebijdragende instellingen

Het fonds heeft een uitvoeringsreglement afgesloten met de verplicht aangesloten werkgevers en een uitvoeringsovereenkomst met de vrijwillig aangesloten werkgevers. Er wordt niet belegd in premiebijdragende ondernemingen. De pensioenpremie werkgevers en werknemers bedraagt in totaal 20,6% van de pensioengrondslag (2019: 20,6%) plus 1,4% (2019: 1,4%) van de loonsom ten behoeve van de overgangsmaatregelen (VPL). De pensioenpremie wordt jaarlijks door sociale partners vastgesteld. In het geval van een tekort geldt er geen bijstortingsverplichting voor werkgevers en werknemers.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Ontvangen zekerheden en garanties

Er zijn geen zekerheden en garanties ontvangen.

(Langlopende) contractuele verplichtingen

Ingaande 2018 is met AZL een uitbestedingsovereenkomst gesloten voor een periode van vijf jaar. Voor 2021 bedraagt de basisvergoeding inclusief omzetbelasting € 6,4 miljoen. De vergoeding is exclusief variabele elementen zoals kosten voor waardeoverdrachten kleine pensioenen, project nieuw pensioenstelsel enzovoort.

Met Kempen Capital Management N.V. (KCM) is een vermogensbeheerovereenkomst en met Northern Trust Global Services PC (NT) is een Master Custody Agreement voor onbepaalde tijd gesloten. Deze overeenkomsten kunnen beide per direct worden opgezegd. Voor 2021 bedraagt de basisvergoeding inclusief omzetbelasting voor KCM € 4,2 miljoen (inclusief inschatting van variabele vergoeding die betaald wordt over de hoogte van het belegd vermogen) en voor NT € 0,4 miljoen.

Het fonds heeft een huurovereenkomst afgesloten met Besloten Vennootschap Actor Bureau voor sectoradvies voor de huur van kantoorruimte voor het bestuursbureau. Deze huurovereenkomst is ingegaan op 1 januari 2017 en loopt tot en met 31 oktober 2022. Behoudens beëindiging van de huurovereenkomst wordt de huurovereenkomst voortgezet voor aansluitende huurperiodes van telkens 2 jaar. Voor 2021 bedraagt de huur inclusief omzetbelasting € 33.000.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het pensioenfonds en heeft het pensioenfonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

Verstreekte zekerheden en garanties

Het fonds heeft geen verstreekte zekerheden en garanties voorzover niet reeds in de jaarrekening toegelicht.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging personeelsleden

De kosten bestuursbureau bedroegen in 2020 € 968 (2019: € 1.083). Deze kosten bestaan voor € 521 (2019: € 514) aan lonen en salarissen, voor € 118 (2019: € 131) aan sociale lasten en pensioenpremie, voor € 29 (2019: € 0) aan inhuur, voor € 35 (2019: € 70) aan overige personeelskosten, voor € 47 (2019: € 49) aan huisvestingskosten, voor € 130 (2019: € 134) aan kantoorkosten, voor € 88 (2019: € 185) aan controle- en advieskosten (excl. accountantskosten).

Van het totaal bedrag wordt € 426 (2019: € 450) onder vermogensbeheerkosten verantwoord. De toerekening van de interne kosten van het bestuursbureau heeft plaatsgevonden op basis van de tijdsbesteding van de werknemers aan respectievelijk pensioenbeheer en vermogensbeheer. De kosten vanwege de inzet van externe deskundigen is meestal direct te koppelen aan een van beide aandachtsgebieden.

Personeel

Bij het fonds waren tot 1 oktober 2020 vijf werknemers (2019: vijf) daarna vier in dienst (bestuursbureau). Met ingang van 1 oktober 2020 is de directeur op interimbasis ingehuurd. De vergoeding past binnen het beloningsbeleid van het pensioenfonds. De pensioenuitvoering is in 2020 volledig uitbesteed aan AZL N.V. Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst die buiten Nederland werkzaam zijn.

Bezoldiging bestuursleden, Raad van Toezicht en verantwoordingsorgaan

De transacties met bestuurders hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met vergaderingen van bestuur, commissies, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten. Gedurende het boekjaar 2020 zijn de volgende vergoedingen betaald:

Betaalde vergoedingen bestuur, RvT en VO	2020	2019
Bestuursvergoedingen	450	451
Vergoedingen Raad van Toezicht	63	59
Vergoedingen Verantwoordingsorgaan	30	37
Totaal	543	547

Baten en lasten	2020	2019
[9] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfond		
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoedbeleggingen	10.293	15.977
Aandelen	32.374	28.825
Vastrentende waarden	35.803	179.310
Derivaten	0	0
Overige beleggingen	5.070	2.671
Totaal directe beleggingsopbrengsten	83.540	226.783
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Waardeontwikkelingen</i>		
Vastgoedbeleggingen	-36.763	77.109
Aandelen	90.274	387.979
Vastrentende waarden	425.811	338.655
Derivaten	76.361	-53.931
Overige beleggingen	-14.578	16.299
Valutaresultaat liquide middelen	-1.941	-400
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	539.164	765.711
<p>In de indirecte beleggingsopbrengsten zijn de indirecte kosten vermogensbeheer opgenomen die via de beleggingsfondsen rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn verdisconteerd in de koersen van de betreffende beleggingsfondsen. De indirecte beleggingskosten bedroegen in totaal € 19.916 (2019: € 20.187). Voor meer informatie wordt verwezen naar de kostenparagraaf in het bestuursverslag.</p>		
Directe kosten vermogensbeheer		
Beheerloon	-2.248	-1.916
Beleggingsadvies	-154	0
Beleggingsadministratie	-343	-362
Bankkosten e.d.	-7	-20
Overige kosten vermogensbeheer	-2	-60
Doorbelaste uitvoeringskosten naar vermogensbeheer	-956	-1.005
Totaal kosten vermogensbeheer	-3.710	-3.363

De directe kosten vermogensbeheer omvatten de zichtbare ('directe') kosten die het fonds op factuurbasis betaalt. De kosten zijn, indien mogelijk, toegerekend aan de verschillende beleggingscategorieën. De transactiekosten zijn grotendeels gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten. De gesaldeerde transactiekosten kunnen niet betrouwbaar worden vastgesteld, omdat deze verrekend zijn in de aan- en verkoopprijzen.

De toelichting op de kosten vermogensbeheer inclusief de rechtstreeks ten laste van rendementen gebrachte kosten in overeenstemming met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie is opgenomen in de kostenparagraaf in het bestuursverslag.

Af: beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers

-222

-1.450

Af: rendementstoekenning VPL regeling

-678

696

Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds

618.094

988.377

[10] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers

222

1.450

[11] Rendementstoekenning VPL regeling

678

-696

[12] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Pensioenpremie werkgevers en werknemers

224.227

192.799

Inkoopsommen

474

521

224.701

193.320

Inkoopsommen toekenning VPL aanspraken

27.049

24.004

251.750

217.324

Feitelijke premie

224.227

192.799

Kostendekkende premie

407.024

298.095

Gedempte kostendekkende premie

203.417

183.380

	2020	2019
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	102.480	90.836
– Opslag in stand houden vereist vermogen	18.754	17.804
– Opslag voor uitvoeringskosten	7.045	8.695
– Voorwaardelijke componenten	75.138	66.045
	203.417	183.380
Premiemarge	20.810	9.419
	224.227	192.799
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	338.106	241.973
– Opslag in stand houden vereist vermogen	61.873	47.427
– Opslag voor uitvoeringskosten	7.045	8.695
	407.024	298.095
De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	102.480	90.836
– Opslag in stand houden vereist vermogen	18.754	17.804
– Opslag voor uitvoeringskosten	7.045	8.695
– Voorwaardelijke componenten	75.138	66.045
	203.417	183.380
Toelichting		
<p>De pensioenpremie werkgevers en werknemers bedraagt in totaal 20,6% van de pensioengrondslag (2019: 20,6%) plus 1,4% (2019: 1,4%) van de loonsom ten behoeve van de overgangsmaatregelen (VPL). De pensioenpremie wordt jaarlijks door sociale partners vastgesteld. In het geval van een tekort geldt er geen bijstortingsverplichting voor werkgevers en werknemers. De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. Er is geen sprake van premiekortingen dan wel premieopslagen.</p>		

In de Pensioenwet en het Besluit FTK is beschreven op welke wijze de zuivere kostendeekkende premie en de gedempte kostendeekkende premie moeten worden vastgesteld. Zoals beschreven in de ABTN, maakt het Pensioenfonds gebruik van de mogelijkheid de kostendeekkende premie te dempen. Bij het vaststellen van de gedempte kostendeekkende premie wordt gebruik gemaakt van een verwacht rendement. De zuivere kostendeekkende premie is gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2019. De feitelijke premie is in 2020 hoger dan de gedempte premie.

[13] Premiebijdragen voor risico deelnemers

Inleg excedentregeling

Opslag voor kosten en overlijdensrisicopremie

1.092

63

968

61

1.155

1.029

[14] Premiebijdragen VPL

Premiebijdragen VPL regeling

26.809

25.224

[15] Saldo van overdrachten van rechten

Overgenomen pensioenverplichtingen regulier

278

4.893

– Waarvan ingelegd in DC-regeling

1

38

Overgenomen pensioenverplichtingen klein pensioen

14.606

6.682

Overgedragen pensioenverplichtingen regulier

-329

-12.725

– Waarvan onttrokken uit DC-regeling

0

-4

Overgedragen pensioenverplichtingen klein pensioen

-28.046

-3.292

-13.490

-4.408

[16] Saldo van overdrachten van rechten voor risico deelnemers

Overgenomen pensioenverplichtingen

1

34

Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten

-420

-63

Onttrekkingen i.v.m. overlijden

-7

-44

Onttrekking i.v.m. UWV

0

-12

Onttrekking overig

-3

-1

-429

-86

[17] Omzetting VPL rechten in reguliere rechten

-27.049

-24.004

	2020	2019
[18] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-52.677	-48.773
Invalideitpensioen	-1.101	-1.151
Partnerpensioen	-12.555	-12.101
Wezenpensioen	-291	-266
Subtotaal	-66.624	-62.291
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-4.690	-3.269
Subtotaal	-4.690	-3.269
Totaal pensioenuitkeringen	-71.314	-65.560
[19] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	-1.412.984	-1.453.085
[20] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Inleg premie	-1.092	-968
Overgenomen pensioenverplichtingen	-1	-34
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	420	63
Onttrekkingen i.v.m. overlijden	7	44
Onttrekkingen i.v.m. UWV	0	12
Rendement	-222	-1.450
Kosten	79	47
Overige mutaties	3	1
	-806	-2.285
[21] Mutatie spaarfonds gemoedsbezwaarden	-323	0
[22] Mutatie VPL schuld		
Inleg premie	-26.809	-25.224
Onttrekkingen t.b.v. inkoop	27.049	24.004
Rendement	-678	696
Kosten	438	524
	0	0

	2020	2019
[23] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie		
– Regulier	-6.300	-6.073 ¹⁾
– Eenmalig / implementatie / explementatie	-949	-2.708 ¹⁾
Totaal administratie	-7.249	-8.781 ¹⁾
Governance		
– Bestuursvergoedingen	-449	-451
– Vergoedingen Raad van Toezicht	-63	-59
– Vergoedingen Verantwoordingsorgaan	-30	-37
– Kosten bestuursbureau	-911	-898
– Opleidingen	0	-12
– Overige kosten governance	-23	-13
Totaal governance	-1.476	-1.470
Controlekosten		
– Accountant: Controle van de jaarrekening	-102	-104
– Accountant: Andere Controle opdrachten	-39	0
– Accountant: Fiscale adviesdiensten	0	0
– Accountant: Andere niet-Controle diensten	0	3
	-141	-101
– Actuaris: Certificering	-36	-53 ²⁾
Totaal controlekosten	-177	-154
Advieskosten		
– Actuariële advieskosten	-160	0
– Actuariële sleutelfunctie	-24	-12
– Communicatie	-140	-528 ¹⁾
– Overige advieskosten	-305	-214
Totaal advieskosten	-629	-754

1) Vergelijkend cijfer aangepast: kosten met betrekking tot "communicatie" ad 528 opgenomen onder "Advieskosten" (vorig jaar opgenomen onder "Administratie").

2) Vergelijkend cijfer aangepast: kosten met betrekking tot "actuariële sleutelfunctie" ad 12 opgenomen onder "Advieskosten" (vorig jaar opgenomen onder "certificering").

	2020	2019
Overige kosten		
– Bijdrage DNB	-459	-409
– AFM	-64	-61
– Contributie Pensioenfederatie	-148	-140
– Pensioenregister	-51	-48
– Overige kosten	-3	-111
Totaal overige kosten	-725	-769
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-10.256	-11.928
Af: kosten voor risico deelnemers	79	47
Af: doorbelasting naar kosten vermogensbeheer	956	1.005
Af: kosten VPL regeling	438	524
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten t.i.v. pensioenfonds	-8.783	-10.352
[24] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten voor risico deelnemers	-79	-47
[25] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten VPL regeling	-438	-524
[26] Overige baten en lasten	-228	-578
Saldo van baten en lasten	-637.215	-328.221

	2020	2019
Actuariële analyse van het saldo		
Beleggingsopbrengsten ¹⁾	-779.876	-308.731
Premies	-120.968	-57.807
Waardeoverdrachten	-3.530	86
Uitkeringen	230	-74
Sterfte	11.705	2.239
Arbeidsongeschiktheid	-14.686	-2.905
Reguliere mutaties	150	419
Toeslagverlening	73.817	0
Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	196.558	39.174
Inkoop nieuwe aanspraken uhv VPL	-57	0
Andere oorzaken	-558	-622
	-637.215	-328.221

1) Dit betreft de beleggingsopbrengsten, de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorziening en de wijziging van de technische voorziening die volgt uit de wijziging van de rentetermijnstructuur.

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt, is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is, bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2020 van 116,5% en 2019 van 118,3%.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij de procentuele buffers rekening gehouden wordt met de veronderstelde positieve samenhang (correlatie) tussen renterisico, aandelen- en vastgoedrisico en kredietrisico. Daarnaast wordt rekening gehouden met het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijk zullen manifesteren (diversificatie).

	2020		2019	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	167.599	1,0	308.288	2,5
Aandelen- en vastgoedrisico (S2)	1.110.143	11,6	956.261	11,6
Valutarisico (S3)	281.037	0,6	298.521	0,9
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	336.491	2,5	290.679	2,6
Verzekeringstechnisch risico (S6)	325.449	0,8	266.541	0,7
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	0	0,0
Diversificatie- en correlatie-effect ¹⁾	-762.587		-763.961	
Totaal Vereist eigen vermogen	1.458.132	16,5	1.356.329	18,3
Dekkingsgraad		88,2		94,6
Beleidsdekkingsgraad		84,7		94,5
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,3		104,3
Strategisch vereiste dekkingsgraad		116,5		118,3
Feitelijk vereiste dekkingsgraad		117,4		119,1

1) Het elimineren van risico's die niet gelijktijdig in de markt optreden.

De vereiste dekkinggraad bedroeg per 31 december 2020 116,5%. Hiermee ligt de beleidsdekkinggraad van het fonds onder de vereiste dekkinggraad en is er sprake van een reservetekort. De beleidsdekkinggraad ligt daarnaast ook onder de minimaal vereiste dekkinggraad, waarmee er einde van het boekjaar ook sprake is van een dekkingstekort. In boekjaar 2020 bedraagt de beleidsdekkinggraad 84,7%. Afgezet tegen de beleidsdekkinggraad van 2019 van 94,5%, is de beleidsdekkinggraad afgenomen met 9,8%-punt.

Renterisico (S1)

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 21,5 (2019: 18,2)

Duratie van de pensioenverplichtingen 28,1 (2019: 27,4)

Het pensioenfonds dekt momenteel 30,0% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

De strategische renteafdekking van 30,0% op basis van de swapcurve is eind 2020 equivalent met een renteafdekking van 23,2% op basis van de DNB-methodiek. De feitelijke renteafdekking op basis van de DNB-methodiek bedraagt 22,9% eind 2020.

Derivaten

Het renterisico is afgedekt door middel van renteswaps: dit betreft contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom.

Er is onderpand (collateral) uitgewisseld om het tegenpartijrisico te reduceren. Het pensioenfonds heeft eind 2020 € 0 (2019: € 0) aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats)obligaties als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van derivaten en € 8.010 (2019: € 10.827) aan onderpand ontvangen in de vorm cash. De verstrekte (staats)obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden. Door deze swaps wordt de duratie van de portefeuille van vastrentende waarden verlengd van 7,3 naar 21,5 jaar.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december:

Type contract	Onder- liggende contract- omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva	Netto positie (waarde)
Rentederivaten per 31-12-2020	398.620	521.082	0	521.082
Rentederivaten per 31-12-2019	674.003	446.266	0	446.266

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 167.854 (1,0%) en voor het strategisch renterisico 167.599 (1,0%).

Aandelen- en vastgoedrisico (S2)

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed, hedgefunds, private equity en infrastructuur in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende aandelen en vastgoed categorieën getoond.

	2020		2019	
	€	%	€	%
<i>Verdeling Aandelen en Vastgoed per categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	353.632	11,0	336.705	11,5
Niet-beursgenoteerd vastgoed	367.160	11,5	363.038	12,4
Ontwikkelde markten ¹⁾	1.726.581	53,9	1.563.235	53,5
Opkomende markten ²⁾	536.723	16,8	431.108	14,8
Private equity, hedge funds en infrastructuur	217.042	6,8	228.019	7,8
	3.201.138	100,0	2.922.105	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt € 1.208.482 (12,7%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico € 1.110.143 (11,6%).

Valutarisico (S3)

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

1) Noord Amerika 873.127 (2019: 685.205), Europa 664.420 (2019: 701.543), Oceanië 189.034 (2019: 175.917), Azië 0 (2019: 570).

2) Europa 13.761 (2019: 15.519), Azië 469.962 (2019: 353.272), Midden- en Zuid-Amerika 26.486 (2019: 36.831), Midden Oosten 14.727 (2019: 12.371), Afrika 11.787 (2019: 13.115).

	2020		2019	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen ¹⁾ naar valuta vóór afdekking met derivaten</i>				
Euro	4.882.921	63,2	4.248.834	61,1
Amerikaanse dollar	1.644.090	21,3	1.989.553	28,5
Australische dollar	41.966	0,5	37.806	0,5
Britse pound sterling	189.646	2,5	129.120	1,9
Deense kroon	17.503	0,2	6.358	0,1
Japanse yen	156.876	2,0	143.398	2,1
Noorse Kroon	10.521	0,1	7.299	0,1
Zweedse Kroon	43.035	0,6	25.603	0,4
Zwitserse frank	74.738	1,0	31.637	0,5
Overige valuta	662.682	8,6	333.470	4,8
Totaal beleggingen exclusief derivaten	7.723.978	100,0	6.953.078	100,0
Waarde derivaten	6.808		11.993	
Totaal beleggingen inclusief derivaten	7.730.786		6.965.071	
<i>Totaal beleggingen ¹⁾ naar valuta ná afdekking met derivaten</i>				
Euro	4.883.587	63,2	4.258.887	61,1
Amerikaanse dollar	1.651.932	21,4	1.991.389	28,6
Australische dollar	41.967	0,5	37.806	0,5
Britse pound sterling	187.932	2,4	128.157	1,8
Deense kroon	17.503	0,2	6.358	0,1
Japanse yen	156.890	2,0	144.465	2,1
Noorse Kroon	10.521	0,1	7.299	0,1
Zweedse Kroon	43.035	0,6	25.603	0,4
Zwitserse frank	74.738	1,0	31.637	0,5
Overige valuta	662.681	8,6	333.470	4,8
Totaal beleggingen inclusief derivaten	7.730.786	100,0	6.965.071	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. Dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum.

1) Inclusief liquide middelen beschikbaar voor beleggingen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december:

Type contract	Onder- liggende contract- omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva	Netto positie (waarde)
Valutaderivaten per 31-12-2020	282.932	6.808	-116	6.692
Valutaderivaten per 31-12-2019	176.697	11.993	-1.272	10.721

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt € 355.092 (0,9%) en voor het strategisch valutarisico € 281.037 (0,6%).

Grondstoffenrisico (S4)

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch grondstoffenrisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 35%. Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen en hoeft daarom geen buffers hiervoor aan te houden.

Kredietrisico (S5)

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA-rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geassocieerd staan onder 'lager dan BBB' en 'geen rating' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd.

	2020		2019	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	829.850	24,3	740.995	26,5
AA	1.138.624	33,4	575.507	20,6
A	373.707	11,0	356.176	12,8
BBB	475.771	14,0	383.540	13,7
Lager dan BBB	83.303	2,4	90.034	3,2
Not rated	507.580	14,9	646.787	23,2
	3.408.835	100,0	2.793.039	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd minder dan 1 jaar	1.143.143	33,6	853.437	30,5
Resterende looptijd tussen 1 en 5 jaar	414.037	12,1	368.989	13,2
Resterende looptijd tussen 5 en 10 jaar	396.282	11,6	387.363	13,9
Resterende looptijd tussen 10 en 20 jaar	925.109	27,1	774.052	27,7
Resterende langer dan 20 jaar	530.264	15,6	409.198	14,7
	3.408.835	100,0	2.793.039	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentendewaardenportefeuille. Naarmate de rating slechter wordt, neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van € 286.367 (2,0%) en voor het strategisch kredietrisico van € 336.491 (2,5%).

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

In verband met het langlevensrisico wordt aanvullend boven het hanteren van de prudente grondslagen, de Voorziening toekomstige sterfteontwikkeling gevormd.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt € 325.449 (0,8%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico € 325.449 (0,8%).

Liquiditeitsrisico (S7)

Het fonds loopt het risico dat het niet over voldoende liquide financiële middelen beschikt om op het beoogde moment aan de pensioenuitkeringsverplichtingen te voldoen. Ten behoeve van risicomanagement en het prudent person beginsel dient het fonds rekening te houden met liquiditeitsrisico, hetgeen kan resulteren in het aanhouden van een reserve in het eigen vermogen. In het standaardmodel is de gevoeligheid van het vereist eigen vermogen voor het liquiditeitsrisico vooralsnog gelijkgesteld aan 0%. Bij een verdere vergrijzing van de Nederlandse samenleving kan het liquiditeitsrisico in de toekomst een meer prominente rol gaan spelen. Naast het bovenstaande liquiditeitsrisico is er ook sprake van een liquiditeitsrisico als een lange periode vooraf gaat aan de volledige verkoop van een beleggingsobject. Dit beleggingsobject is dan illiquide. Beleggingen in (niet-beursgenoteerd) vastgoed en in hedge funds worden vaak als illiquide betiteld. Ook met dit liquiditeitsrisico wordt geen rekening gehouden in het standaardmodel. Oftewel de buffer is gelijkgesteld aan 0%.

Concentratierisico (S8)

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2020		2019	
	€	%	€	%
Vastgoedbeleggingen				
<i>Verdeling vastgoedbeleggingen per sector:</i>				
Kantoren	68.234	9,5	69.415	9,9
Winkels	117.520	16,3	129.827	18,6
Woningen	250.353	34,7	236.060	33,7
Overige	284.685	39,5	264.441	37,8
	720.792	100,0	699.743	100,0
<i>Verdeling vastgoedbeleggingen per regio:</i>				
Europa	471.342	65,4	469.429	67,1
Noord-Amerika	158.575	22,0	142.192	20,3
Midden- en Zuid-Amerika	242	0,0	383	0,1
Azië	11.947	1,7	13.964	2,0
Oceanië	77.383	10,7	72.296	10,3
Overige	1.303	0,2	1.479	0,2
	720.792	100,0	699.743	100,0
<i>Grote posten: vastgoedbeleggingen van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van het balanstotaal:</i>	<i>n.v.t.</i>	<i>n.v.t.</i>	<i>n.v.t.</i>	<i>n.v.t.</i>

	2020		2019	
	€	%	€	%
Aandelen				
<i>Verdeling aandelen per regio:</i>				
Europa	678.181	29,9	717.062	36,0
Noord-Amerika	873.126	38,5	685.205	34,4
Midden- en Zuid-Amerika	26.487	1,2	36.831	1,8
Azië	469.962	20,8	353.842	17,7
Oceanië	189.034	8,4	175.917	8,8
Overige	26.514	1,2	25.486	1,3
	2.263.304	100,0	1.994.343	100,0
<i>Verdeling aandelen per sector:</i>				
Basismaterialen	96.901	4,3	90.140	4,5
Communicatiediensten	223.198	9,9	217.705	10,9
Consumptiegoederen	513.086	22,7	534.762	26,8
Gezondheidszorg	0	0,0	58.647	2,9
Energie	87.700	3,9	110.693	5,6
Financiële dienstverlening	892.128	39,4	395.285	19,8
Industrie	193.362	8,5	207.834	10,4
Nutsbedrijven	62.163	2,7	75.388	3,8
Technologie	194.755	8,6	233.297	11,7
Diversen	11	0,0	70.592	3,5
	2.263.304	100,0	1.994.343	100,0
<i>Grote posten: aandelen van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van het balanstotaal:</i>				
The Vanguard Group, inc	413.687	5,3	380.827	5,3
Northern Trust Corporation	0	0,0	168.381	2,4

	2020		2019	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	2.800.856	82,3	2.245.056	80,4
Noord-Amerika	327.572	9,6	290.688	10,4
Midden- en Zuid-Amerika	76.352	2,2	70.805	2,5
Azië	69.794	2,0	58.453	2,1
Oceanië	25.106	0,7	22.419	0,8
Overige	109.155	3,2	105.618	3,8
	3.408.835	100,0	2.793.039	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden per soort:</i>				
Staatsobligaties	1.495.722	43,9	1.269.648	45,5
Bedrijfsobligaties (Credit funds)	886.063	26,0	766.187	27,4
Hypotheken	299	0,0	319	0,0
Beleggingsfondsen vastrentende waarden	773.415	22,7	708.330	25,4
Overige	253.336	7,4	48.555	1,7
	3.408.835	100,0	2.793.039	100,0
<i>Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van het balanstotaal:</i>				
AEAM Northern American Equity Fund	0	0,0	341.957	4,9
LDI Solutions Plus PLC	0	0,0	1.070.638	15,2
LDI Solutions Plus ICAV	0	0,0	163.942	2,3
Aeam Dutch Mortgage Fund	347.151	4,4	0	0,0
Franse staatsobligaties	284.006	3,6	0	0,0
Duitse staatsobligaties	369.032	4,7	377.869	5,4
Nederlandse staatsobligaties	332.758	4,3	263.244	3,7
Overige beleggingen				
<i>Verdeling overige beleggingen per soort:</i>				
Hedge Fund	35.606	4,4	31.082	3,0
Distressed Debt Fund	56.563	7,0	55.626	5,5
Infrastructure Fund	124.873	15,4	135.203	13,2
Mix Fund	11.453	1,4	10.690	1,0
Overige (liquide middelen, cash fund e.d.)	583.321	71,8	788.370	77,3
	811.816	100,0	1.020.971	100,0

Beleggingen in fondsen, die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaken zijn tevens in bovenstaande overzichten opgenomen. Echter, in de beleggingsfondsen is sprake van voldoende diversificatie.

	2020		2019	
	€	%	€	%
Derivaten				
Verdeling derivaten waarden per soort:				
Aandelenderivaten	-1.520	-0,3	8	0,0
Kredietderivaten	-214	0,0	-20	0,0
Rentederivaten	521.081	99,0	446.266	97,7
Valutaderivaten	6.692	1,3	10.721	2,3
	526.039	100,0	456.975	100,0

Hoogte buffer

Bij de bepaling van het vereist vermogen past het pensioenfonds het standaardmodel van DNB toe. In dat model wordt het concentratierisico op nihil gesteld.

Het bestuur heeft geconcludeerd dat er geen sprake is van concentratie.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen of onverwachte externe gebeurtenissen. Ten behoeve van haar risicomanagement dient het fonds rekening te houden met het operationeel risico, hetgeen kan resulteren in het aanhouden van een reserve in het eigen vermogen. In het standaardmodel is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor het operationeel risico gelijkgesteld aan 0%.

Actief beheer risico (S10)

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Volgens de aanlevering van de vermogensbeheerder zijn de tracking errors voor het pensioenfonds in 2020 lager dan 1% en wordt er dus geen actief beheer risico becijferd.

Diversificatie- en correlatie-effect

Bij de becijfering van het totale vereist eigen vermogen dient gebruikt gemaakt te worden van de wortelformule. Hierdoor is het totale vereist eigen vermogen kleiner dan de optelsom van de afzonderlijke buffers. In de wortelformule wordt namelijk verondersteld dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment zullen voordoen (diversificatie). Wel wordt uitgegaan van een positieve samenhang (correlatie) tussen het renterisico, het aandelen- en vastgoedrisico en het kredietrisico. Per saldo heeft dit een risico-verlagend effect. Bij het pensioenfonds is dit voor de feitelijke beleggingsportefeuille eind 2020 -€ 810.462 en voor de strategische beleggingsportefeuille -€ 762.587.

Gebeurtenissen na balansdatum

Pensioenverlaging

Helaas heeft het fonds 2020 afgesloten met een dekkingsgraad onder de 90%. Het doorvoeren van een pensioenverlaging is daardoor onontkoombaar geworden. Het bestuur heeft in maart 2021 moeten besluiten tot een verlaging van de pensioenaanspraken van 0,85% per 31 december 2021. Op basis van het herstelplan zullen de komende jaren meer pensioenverlagingen nodig zijn. Voor meer informatie wordt verwezen naar paragraaf "vereiste dekkingsgraad en herstelplan" in het bestuursverslag op pagina 14 en de toelichting op de balans op pagina 95.

Herstelplan

Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2021 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat het fonds naar verwachting niet in staat is om binnen de hersteltermijn te herstellen naar de vereiste dekkingsgraad. Voor tijdig herstel is een VEV-verlagingsmaatregel benodigd. Conform het fondsbeleid wordt deze verlaging uitgesmeerd over de volledige hersteltermijn van 10 jaar. Dit geeft een verlaging van de pensioenaanspraken van 0,85% per jaar, waarvan de eerste verlaging onvoorwaardelijk is. Met deze verlaging worden de pensioenaanspraken van alle deelnemers op gelijke wijze verlaagd. Dit acht het bestuur het meest evenwichtig voor alle deelnemers. De eerste verlaging zal administratief ultimo 2021 worden doorgevoerd in de pensioenaanspraken en pensioenrechten. Bij de vaststelling van de financiële positie ultimo 2020 is reeds rekening gehouden met het effect van de onvoorwaardelijke verlaging van 0,85%. Bekeken op de financiële positie einde boekjaar, stijgt de dekkingsgraad als gevolg van het verlagingsbesluit van 87,5% naar 88,2% (0,7%-punt). Door deze verlaging zijn de technische voorzieningen met 73.817 verlaagd. Conform het fondsbeleid, komen na 1 januari 2015 doorgevoerde verlagingsmaatregelen in aanmerking voor herstel wanneer de financiële positie van het fonds daarvoor weer voldoende hersteld is. Conform het fondsbeleid, gaat het herstel van een verlagingsmaatregel voor op het herstel van een gemiste toeslag.

Voor het fonds geldt daarnaast de situatie dat de beleidsdekkingsgraad zich voor het vijfde opeenvolgende meetmoment onder het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt. Er geldt de regel dat de beleidsdekkingsgraad niet langer dan zes achtereenvolgende meetmomenten lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad mag zijn. Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad of de actuele dekkingsgraad uiterlijk op 31 december 2021 hoger dan of gelijk moet zijn aan de minimaal vereiste dekkingsgraad ad 104,3%. Op basis van de actualisatie van het herstelplan wordt dit naar verwachting niet gerealiseerd. Het herstelplan voorziet eind 2021 een beleidsdekkingsgraad van 88,8% en een actuele dekkingsgraad van 90,0%. Per brief van 19 mei 2021 heeft DNB laten weten in te stemmen met dit herstelplan.

UFR

De technische voorzieningen in de jaarrekening zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. Sinds 30 september 2012 wordt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bepaald met behulp van de Ultimate Forward Rate (UFR). Deze werd in eerste instantie gebaseerd op de door verzekeraars gehanteerde UFR van 4,2%, echter sinds juli 2015 op het (voortschrijdend) 120-maands gemiddelde van de 20-jaars forward rate. Naar aanleiding van het advies van de Commissie Parameters op 12 juni 2019, wordt deze methode aangepast. De belangrijkste wijziging is dat bij de toegroei naar de UFR meer gewicht wordt gegeven aan de marktrente. Daarnaast vindt toegroei

naar de UFR vanaf een later moment plaats, pas vanaf looptijd 30 in plaats van vanaf looptijd 20. DNB heeft aangekondigd om de toegroei naar de nieuwe gewichten geleidelijk te implementeren vanaf 1 januari 2021. Deze toegroei wordt in vier gelijke stappen doorgevoerd. Het effect op de dekkingsgraden zal dus de komende jaren geleidelijk optreden. Ondanks dat de nieuwe UFR-methode formeel gezien nog niet van kracht is per einde 2020, zijn de effecten van de stapsgewijze invoering van de nieuwe UFR-parameters opgenomen in de volgende tabel.

		DNB RTS 75% UFR/ 25% nUFR (methodiek Huidig	DNB RTS 100% nUFR (vanaf 2024)
Technische voorziening (risico fonds)	8.820.550	9.070.600	9.947.252
Dekkingsgraad (totaal fonds)	88,2%	85,8%	78,3%
Strategisch vereiste dekkingsgraad (totaal fonds)	116,5%	116,3%	115,5%

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf heeft de jaarrekening 2020 vastgesteld in de vergadering van 15 juni 2021.

Mevrouw F. Mulder
Werkgeversvoorzitter

De heer H.B.M. Grutters
Werknemersvoorzitter

De heer D.H.M. Muusers
Bestuurslid

De heer H.A. Breekveldt
Bestuurslid

De heer P.J. Verhoog
Bestuurslid

Mevrouw L.T.M. de Leede
Bestuurslid

De heer G.W. Wegh
Bestuurslid

De heer W.J. van Houwelingen
Bestuurslid

De heer C.H.L.M. Filippini
Bestuurslid

De heer J.G. Seffinga
Bestuurslid

Goedkeuring van de jaarrekening door de Raad van Toezicht

De heer H.J.P. Strang
Voorzitter

De heer W.G. van den Brink
Lid

De heer H. Molenaar
Lid

Overige gegevens

Resultaatbestemming

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het voorstel resultaatbestemming 2020 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor het Levensmiddelenbedrijf te Utrecht is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor het Levensmiddelenbedrijf, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 38 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1,9 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariële Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131 (minimaal vereist eigen vermogen), 132 (vereist eigen vermogen) en 133 (dekking door waarden).

Met betrekking tot artikel 134 (korting pensioenaanspraken en pensioenrechten door pensioenfonds) en artikel 139 (actualisatie herstelplan) merk ik op dat het pensioenfonds genoodzaakt is om in 2021 een kortingsmaatregel te treffen.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor vijf achtereenvolgende jaareinden.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen. Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum rekening zou worden gehouden met de door DNB doorgevoerde wijziging van de rentetermijnstructuur per 1 januari 2021, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Amstelveen, 15 juni 2021

drs. W. Hoekert AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2020
- de staat van baten en lasten over 2020
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf (hierna: het pensioenfonds) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 39 miljoen
Toegepaste benchmark	0,5% van het pensioenvermogen per 31 december 2020, zijnde het totaal van de technische voorzieningen voor risico pensioenfonds en het stichtingskapitaal en reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Aangezien het pensioenfonds in een herstelsituatie zit en een verlaging van pensioenrechten en -aanspraken is aangekondigd, hebben wij een percentage van 0,5% gehanteerd.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 1,95 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

De controle van de jaarrekening 2020 betreft een initiële controleopdracht voor ons. Wij hebben bij het bepalen van de kernpunten van de controle onder andere kennisgenomen van relevante informatie van de voorgaand accountant.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad	
Risico	<p>De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.</p> <p>Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft.</p> <p>De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in de toelichting op de balans per 31 december onder [4] 'Stichtingskapitaal en reserves'. Uit de actualisatie van het herstelplan in 2021 blijkt dat het pensioenfonds niet binnen de reguliere hersteltermijn van 10 jaar kan herstellen, waardoor het bestuur heeft moeten besluiten tot een korting op de opgebouwde pensioenaanspraken. Deze korting is in de technische voorzieningen voor risico pensioenfonds per 31 december 2020 verwerkt.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids) dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld en dat de verwerking van de pensioenverlaging niet toereikend wordt toegelicht.</p>

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad	
Onze controleaanpak	<p>Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2020 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuariële rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.</p> <p>Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maandsdekkingsgraden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar betroffen key items de toepassing van de Prognosetafel AG2020 en de herijking van de ervaringssterfte, het veronderstelde leeftijdsverschil en de opslag latent wezenpensioen. Tevens is de verwerking van de pensioenverlaging ('korting') aangemerkt als key item. – Daarnaast heeft de certificerend actuaris een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de technische voorzieningen voor risico pensioenfonds zoals gehanteerd in de bepaling van de actuele dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaris. <p>Tevens hebben wij geëvalueerd of de toelichtingen met betrekking tot de verwerking van de pensioenverlaging toereikend zijn.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020. Verder achten wij de toelichtingen toereikend met betrekking tot de verwerking van de pensioenverlaging.</p>

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen	
Risico	<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (niveau 1). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet (beurs)genoteerde fondsen.</p> <p>De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, met name in (indirect) vastgoed, private equity, en overige beleggingen, kennen inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum.</p> <p>Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans per 31 december onder [1] "Beleggingen". Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2020 € 1.534 miljoen is belegd in niet-(beurs)genoteerde posities, waarvan € 406 miljoen in indirect vastgoed, € 155 miljoen in private equity, € 757 miljoen in vastrentende waarden (fixed income fund), € 36 miljoen in hedge fund, € 57 miljoen in distressed debt en € 125 miljoen in infrastructure fund. Dit betreft 20% van de totale beleggingen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.</p>
Onze controleaanpak	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2020.</p> <p>Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen hebben wij de aansluiting vastgesteld met de meeste recente (niet gecontroleerde) rapportages van de fondsmanagers, waar van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum, alsmede de back-testing (met gecontroleerde jaarrekeningen) en de monitoring procedures van de uitvoeringsorganisatie onderzocht. Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds.</p> <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen geëvalueerd.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2020 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.</p>

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico	<p>De technische voorzieningen voor risico pensioenfonds, waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds, betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds (de fondsspecifieke correctie voor ervaringssterfte). Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle.</p> <p>Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds beschreven in de Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans per 31 december onder 'Technische voorzieningen'. Uit deze toelichting blijkt dat (schattings)wijzigingen hebben plaatsgevonden door overgang naar nieuwe Prognosetafel AG2020, aanpassing van de ervaringssterfte op basis van nader onderzoek, evenals wijziging in het veronderstelde leeftijdsverschil tussen vrouwelijke hoofdverzekerde en mannelijke medeverzekerde, de opslag latent wezenpensioen en de opslag premievrijstelling bij invaliditeit. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor per saldo € 179 miljoen lager uitgekomen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen voor risico pensioenfonds niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.</p>
--------	--

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen	
Onze controleaanpak	<p>Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2020. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.</p> <p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris. – Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaris en met gebruikmaking van onze eigen actuariële specialist gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. – Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.</p>
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2020 of de toelichting van de technische voorzieningen.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het verslag van het bestuur;
- Het rapport raad van toezicht
- De overige gegevens; en
- Het voorwoord, meerjarenoverzicht, verslag verantwoordingsorgaan en de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van het bestuur en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Als gevolg van de Covid-19-maatregelen waren wij genoodzaakt om onze werkzaamheden met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2020 voor een groot deel op afstand uit te voeren. Om de beperkingen in verband met fysieke aanwezigheid en directe observatie te compenseren, hebben we op voornamelijk communicatietechnologieën gebruikt en schriftelijke informatie-uitwisseling om de controle-informatie te verkrijgen die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Maastricht, 15 juni 2021

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. R.E.J. Pluymakers RA

Bijlagen

Relevante nevenfuncties bestuursleden en raad van toezicht

Hieronder staan de relevante (neven)functies vermeld van de bestuurs- en RvT-leden in 2020:

Bestuur:

De heer H.A. Breekveldt	Bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Directeur HBR Financieel & Interim Management – DGA Breekveldt Capital Management BV
De heer C.H.L.M. Filippini	Bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Bestuurslid SPNG
De heer H.B.M. Grutters	Bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Pensioenbestuurder FNV – Bestuur Pensioenfederatie (linking pin tussen bestuur en commissie risicomanagement)
De heer W.J. van Houwelingen	Bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Pensioenbestuurder FNV – Bestuurslid BPF Bouw – Bestuurslid PME
Mevrouw L.T.M. de Leede	Bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Bestuurder BPF Slagers, tevens lid Beleggingscommissie – Bestuurder Pensioenfonds Notariaat, tevens lid Beleggingscommissie
De heer D.H.M. Muusers	Voorzitter namens werknemers (ad interim)	<ul style="list-style-type: none"> – Pensioenbestuurder FNV – Voorzitter (werknemers) bij BPF AVH (tot 01-01-2021) – Bestuurslid bij BPF VLEP – Niet uitvoerend bestuurder bij BPF SGB
De heer J.G. Seffinga	Bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Pensioenfondsbestuurder CNV Vakmensen – Bestuurslid BPF Detailhandel – Bestuurslid Reiswerk pensioenen – Niet-uitvoerend bestuurder Stipp (Stichting Pensioenfonds voor personeelsdiensten)
Mevrouw F. Mulder	Voorzitter namens werkgevers	<ul style="list-style-type: none"> – Eigenaar/directeur van Jumbo Froukje Sloot – Hoofdbestuurslid van het Vakcentrum
De heer P.J. Verhoog	Bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> – Secretaris VGL – Bestuurslid van het Pensioenfonds Wonen

De heer G.W. Wegh	Bestuurslid	<ul style="list-style-type: none"> - Manager Pensioen & Risk Coop - Bestuurslid BPF Foodservice
Raad van toezicht:		
De heer W.G. van den Brink	Lid raad van toezicht	<ul style="list-style-type: none"> - Commissaris Nettorama
De heer H.J.P. Strang	Voorzitter raad van toezicht	<ul style="list-style-type: none"> - Lid raad van toezicht Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf - - DGA Elystar Professional Services BV, advies, training, begeleiding in de pensioensector - Kerndocent bij Stichting Pensioen Opleidingen - Sleutelfunctiehouder risicobeheer bij Pf Aon - Sleutelfunctiehouder a.i. risicobeheer BPF Waterbouw (vanaf 1 juli 2020) - Sleutelfunctiehouder interne audit BPF Waterbouw (tot en met 30 juni 2020) - Lid visitatiecommissie Pensioenfonds Eriks - Lid raad van toezicht BPF Agrarische & Voedselvoorzieningshandel - Lid raad van toezicht Pensioenfonds Hoogovens - Lid Bestuur BPF Waterbouw - Lid visitatiecommissie Pensioenfonds VNU - Lid visitatiecommissie Pensioenfonds Lloyd's Register - Moderator Werkgroep Internationaal (Kring van Pensioenspecialisten) - Bestuurslid Kring van Pensioenspecialisten - Sleutelhouder Audit Pensioenfonds Wonen - Bestuurslid risk bij Pf AON
De heer D. Wenting	Lid raad van toezicht	<ul style="list-style-type: none"> - Lid raad van toezicht PF Atos - Lid raad van toezicht Heineken Pensioenfonds - Lid van visitatiecommissie Pensioenfonds Eriks - Lid van visitatiecommissie Pensioenfonds VNU - Lid van visitatiecommissie Pensioenfonds Fysiotherapeuten - Lid van NIMFi - Lid van de KPS werkgroep Pensioen 2020 - Lid van de Pensioencommissie van de gezamenlijke ouderenorganisaties - Lid visitatiecommissie Pensioenfonds Aon Groep (tot 01-07-2020)
De heer J.C.M. Molenaar	Lid raad van toezicht	<ul style="list-style-type: none"> - Bestuurslid Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zoetwarenindustrie - Bestuurslid pensioenfonds MN - Directeur Stichting Verenigd Bezit